

VÁR UCCA MŰHELY
irodalmi és művészeti lap

XIX. évfolyam, 62. szám
2018/4

Főszerkesztő:
Fenyvesi Ottó

Szerkesztő:
Kilián László

Kiadja a Művészetek Háza,
Veszprém, Vár utca 17.

Telefon:
+36-88-425-204

Drótposta:
varuccamuhely@gmail.com

Borítóterv:
Áfrány Gábor

Kéziratokat nem őrzünk meg
és nem küldünk vissza!

A kiadásáért felel
Hegyesalmi László,
a Művészetek Háza igazgatója

Nyomdai munkálatok:
OOK-Press Kft., Veszprém
Tördelés:
Dénes Tamás

ISSN 1586-7838

Támogatók:
Veszprém Megyei Jogú Város
Önkormányzata

Művészetek Háza, Veszprém

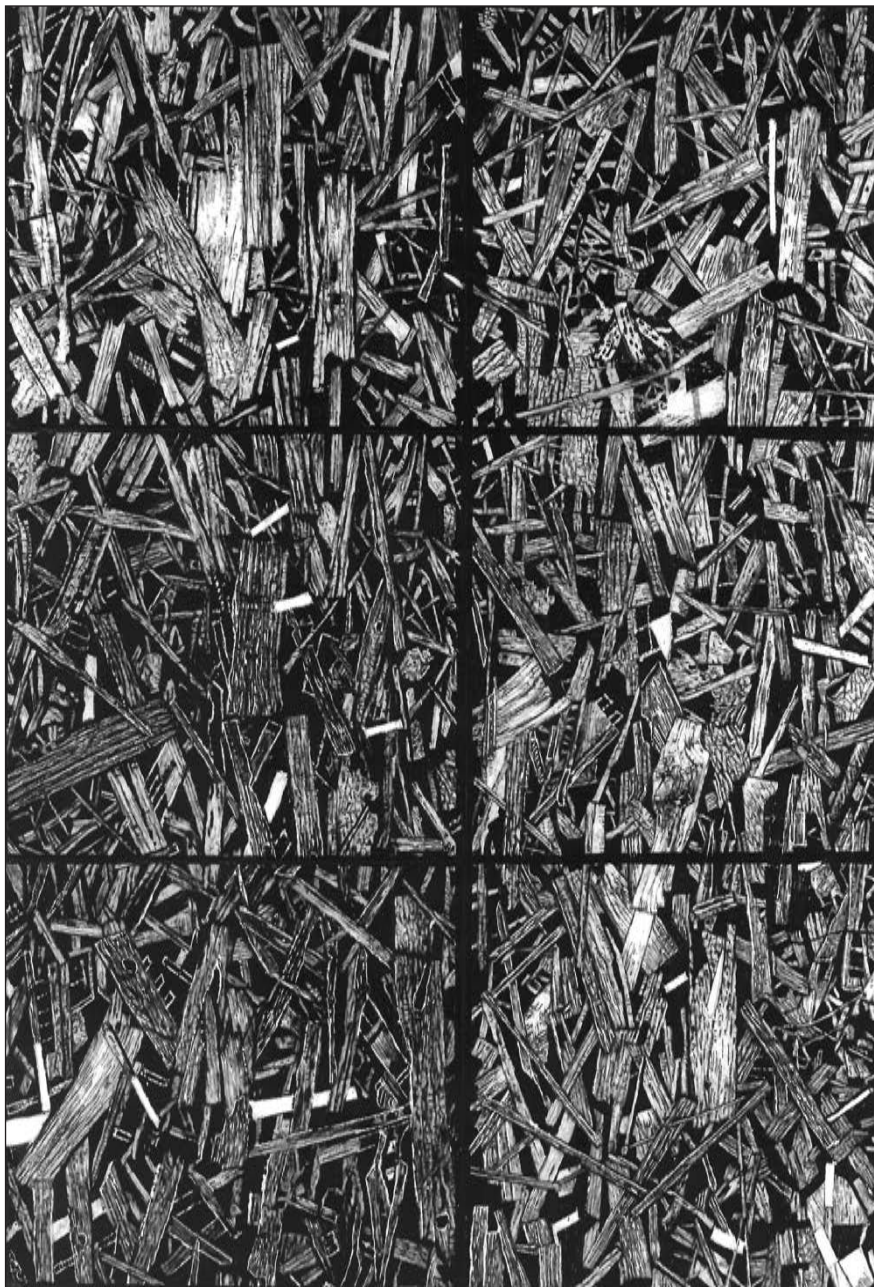
Tartalom

Bogdán László: Hosszú morajlások (regényrészlet)	3
Iancu Laura versei	11
Tömöry Péter: Ha volna, volna valaki...	13
Szeles Judit: Szeptárs	14
Lanczkor Gábor versei	23
Geri Ádám: Járólap	26
Pollágh Péter versei	31
Murányi Zita versei	39
Szirmai Péter novellái	43
Horváth Eve versei	49
Gulisio Tímea versei	54
Kemendi Zsuzsanna versei	62
Szabó Elvira: A canga története	66
KÖNYVRŐL KÖNYVRE	73
Medve Zoltán: A hosszú élet titka (Sziveri János)	73
Hörcher Eszter: Nem elveszve a részletekben (Hász Róbert)	79
Csik Mónika: A mindenség birtokosa (Iancu Laura)	82
Sebő József: Tungli M. Klára verseinek margójára	84
Izinger Katalin: Történetekből, mesékből és álmokból szőtt művészet (Mészáros Imre)	86
Virág Zoltán: Látomásos kolorizmus (Benes József)	88
Véssey Miklós versei	91
Rév Tamás: Éjszakai járat	93
Móritz Mátyás: C. B. bolyongásai a csitimacsák árnyékában	101
Faludi Ádám: Kalendárium	107
Bíró József versei	111
Debreczeny György versei	114
László Zsolt prózái	118
Somogyi Csaba versei	121
Varga Richárd versei	125
Mosonyi Kata: In meroriam Brassai Zoltán (1948–2018)	128

**Mostani számunkban
Mészáros Imre grafikai szerepelnek.**

Fatemető

E számunkban Mészáros Imre grafikái szerepelnek

Bogdán László

Hosszú morajlások

(részlet *A katona és a démon* című regényből)

Még hallom a vízesés távoli moraját, a körülöttünk köröző fehér lovak nyerítését, de egyszerre vége lesz, felriadok, ott vannak az ágyunk körül, fehér ruhában, hajuk kibomlik, egyszerre beszélnek, el sem tudom fogni egyelőre, hogy *miről*? Még mindig bizarr álmom hatása alatt állok, nem is értem, miről van szó, mit magyaráznak, az első, amit döbrent örömmel észlelek, hogy már nem remegek. – „Sorra beszéljétek – mosolyog Carmen és felül. – Mi történt? Annyit felfogtam, hogy történt valami, de világosabban kellene elmesélnétek.” – „Gyertek le – mosolyog Rodika. – Hoztunk pizzát, fagylaltot, esztek, s mi közben átöltözünk, és akkor elmondjuk, szépen, sorban az egészet. Úgy néz ki megoldódnak a dolgok, nem kell egyedül mennem, elkísérhet Krisztike.” – Kimennek, halljuk, hogy valamin vitázva, nevetgélve vetkőznek, beülnek a liftbe, és lemennek zuhanyozni. – „Gyere – húz magával Carmen. – Menjünk le a konyhába, most már én is megéheztem. Fél tíz. Legalább hat órát aludtunk, kezd megjönni a színed, már nem vagy olyan sápadt, s nem is reszketsz.” – Felöltözünk, lemegyünk a konyhába, Carmen a mikrohullámú sütőbe teszi az egyik pizzát, kitölti a teát. Valahol a földszinten egy teremben megszólal a telefon. Hosszan kicseng. – „Felvegyük?” – „Nem. Ha olyan sürgős, később újra hívnak, majd Rodi eldönti, hogy felveszi-e vagy nem?” – Kiveszi a pizzát, felszeleteli, enni kezdünk. Megjelenik Rodi és Kriszti. Leülnek, töltenek maguknak teát, szürsölik. – „Úgy döntöttünk, mi sem iszunk – kezdi Kriszti. – Igazad volt – néz kissé félve rám. – Egyszer már abba kell hagyni. S mintha már nem is reszketnél.” – „Szólt valahol, a szomszéd szobában egy telefon – néz Rodikára Carmen. – Nem vettük fel, ha olyan sürgős, majd még hívnak, nem?” – Mintha végszóra, megint megszólal, türelmetlenül hosszán kicseng a telefon. Rodi felugrik, és kirohan. – „Kezdheted, Krisztikém. Mi történt? Mitől vagytok úgy feldobva? S hol voltatok fél tízig?” – „Nem hiszitek el – néz hosszán Carmenra Kriszti. – Elmentünk ebédelni egy csodálatos étterembe spárga krémlevest ettünk és tűzdelt bélszínt, s Rodi megkért, hogy kísérem el a diplomata ismerőséhez. Nem akarja telefonon hívni, így biztosabb. Egy fél óra múlva ottan is voltunk, magas, őszülő barkójú, hetvenes úriember fogadott, s Rodi szabatosan kezdte mesélni, hogy mihez is szeretné kérni a segítségét. Aztán átadta nekem a szót, s én mindent elmondottam őszintén. Hogy milyen dokumentumokról van szó, hogy ezek a dokumentumok leleplezik a

kommunista román rémállam erőszakszervezete, a Securitate gyilkosságait, a börtönökben lévő rémségeket. Beszéltem arról is, hogy Mária néni, aki a börtönben agyonvert férje emlékére, a túlélőkkel, beszélgetve összegyűjtötte ezeket a magnóra mondott vagy lejegyzett, de az áldozatok, a túlélők által névvel és címmel vállalt vallomásokat, már nem él! Sienában lökte egy robogó motoros alá az a Strigoi, tehát *vámpír* gúnynéven ismert ezredes, aki a férjét is mintegy példát statuálva, a börtönben agyonverte, de az eset több szemtanúja még él, és tanúskodnak ellene. Ezt az egykori ezredest, az újjászervezett román titkosszolgálat, 1990-ban lapátra tette. Mivel a néni a dokumentumok birtokában kezdeményezni akarta a kommunizmus, közelebbről a kommunista titkosszolgálat érintett tisztjei és pribékjei elleni pert, Strigoi megijedt, hiszen az egyik első számú gyanúsított lett volna, és gátlástalanul, minden szánalom nélkül megölte. De a dokumentumokra nem tudta rátenni a mocskos kezét. Mária néni, még halála előtt átadta neked, egy romániai magyar író ismerősének, aki Rodika férje, a genfi bank egyik széfjének a kódját, ahova biztonságba helyezte a dokumentumokat. Neked van egy ismerősöd, egy neves bukaresti ügyvéd, a Román Helsinki Bizottság alelnöke, aki már a másolatok alapján meg akarja kezdeni a pert, de ha beindul, szükség lesz az eredeti dokumentumokra is. Ezért kell hogy Rodika holnap Genfbe repüljön, hiszen nekünk nincsen vízumunk. Csakhogy féltjük, nehogy az újjászervezett, de a szeku sok régi emberét igazoló szervezet ügynökei esetleg megtámadják, hogy elvegyék tőle a diplomataátaskát a dokumentumokkal. Ezért kellene hogy elkísérjem én. És maga kislány, nézett rám, a történet hatása alá került, döbönt diplomata, meg tudná védeni, Rodika aszszonyt? Fekete öves karatebajnok vagyok, uram, mondtam szerényen. Nagyobb biztonságban lenne, ha én is ott volnék mellette. Úgy gondoltuk, már reggel, érkezésünk után bérelünk egy kocsit, csak egy órával a repülő indulása előtt vesszük ki a széfből az iratokat, beülünk egy kocsiba, kimegyünk a reptérre, s azonnal ülünk is fel a repülőre. A diplomata hümmögött, felhívta egy svájci ismerősét, és hosszan beszélt vele. Közben bementam az adataimat, szerencse nálam volt az útlevelém. Egy fél óra múlva ott volt az egy napra szóló vízum. Ahogy megérkeznek, azonnal jöjjenek ide az iratokkal, búcsúzott tőlünk, a többbit majd intézem, futárpostával megy Bukarestbe, s a követségről valakik majd elviszik Ajtós úrnak. Az ottaniak tudják, hogy kicsoda. Kapcsolatban állnak a Helsinki Bizottsággal. Gondosan felírta nevét, János Ajtós. Sok szerencsét kívánt, hangjában picit aggodalommal mondotta, hogy vigyázzunk magunkra, de erősen reméli, incidens nem történik, elvégre Svájc mégiscsak Svájc, és 1993 augusztusában vagyunk, a bankban nem támadhatnak meg, a biztonsági őrök elkísérnek a kocsig, de jobb lenne, ha beszélnének velük, és a repülőtérig kísérve tennének fel a gépre, itthon pedig kocsiba ülünk, és jövünk egyenesen hozzá. Reméli, semmi zavaró körülmény nem történik,

örül, hogy segíthet. Egyébként ő is erdélyi, akkoriban jöhetett ki, amikor a Rodika apja, nagyon jól tudja, kik voltak a szekusok és milyen rémségeket követtek el, ő is élvezte nyolc esztendeig a román börtönök vendégszeretét. Közben megérkezett a vízumom, elbúcsúztunk Martin úrtól, vettünk nektek pizzát és fagyit, s jöttünk haza, de megérthetitek, hogy eltelt az idő.” – „Az apám barátja volt, egy időben jöttek ki – mondja Rodika, nem is vettem észre mikor jött vissza. – Rendes ember, mindig segít, ha tud!” – „Ki kerestt?” – szedi össze Carmen a tányérokat, és berakja a mosogatóba. – „Egy ismeretlen férfi. Románul beszélt és megfenyegetett, hogy vigyázzak, mert rá is fázhatok. Letettem a kagylót, megint hívott, többé nem vettem fel. Hívtam Martin urat, elmondottam neki, hogy, íme, legszebb álmaink is valóra válnak, szólt a biztonságiaknak figyeljék a házat, s természetesen a telefonom is. Ha felveszem a kagylót, s beszélek vele, talán be tudják azonosítani a hívás helyét. Egyébként nem hitte volna, hogy Nürnbergben is mernek szórakozni velünk.” – „Látjátok – hümmög Kriszti. – Elég hamar ránk találtak, de az is lehet, hogy végig követtek.” – „Ne hősködjetek Genfben. – fordul feljűk aggódva Carmen. – Amikor kiveszíték a széfből a csomagot, kérjétek meg biztonsági őroket, hogy kísérjenek el a repülőtérre, egészen a repülőig, és ott is nagyon vigyázzatok, leüthetnek, lefújhatnak altató spray-vel, sok minden történhet.” – „Mi akkor fekszünk is le – sóhajt Rodi. – Hosszú napunk lesz. Jaj igen, s holnap, ha rendben lesz minden, ti is be jösztok Martin úrhoz, mert meg akar ismerni.” – „Majd ébresszettek minket is – nézek rájuk –, Carmen kivisz a repülőtérre, és megbeszéljük, hogy hol fogunk várni. Mi még nem fekszünk le, hat órát aludtunk megint, lemegyünk úszni.” – „Ne haragudj rám – lép mellém Kriszti, és megcsókol. – Én is ideges voltam, te is, de van nekünk más ellenségünk is, amint látod, éppen elég, nem egymásban kellene, keressük.” – „Én is nyugös voltam – simogatom meg a haját. – De most nem fogunk ellenségeskedni. Igaza van Carmennak, minden megoldódik. De még egyszer kérlek, légy higgadt, vigyázz Rodira, s magadra is. Ne hősködj. Vond be a biztonsági őroket, hogy épségben jussatok ki a repülőtérre. Martin úr beszélt a biztonságiakkal, biztosan ők is kijönnek holnap hatra fogadni benneteket, a repülőtérre. Itt már nem lehet baj. legnagyobb veszélyben a repülön vagytok.” – Kilépnek az ajtón, felzűg a lift. Carmen elmosogat, és megindulunk az uszodába. Újra hosszan kicseng a telefon, berohanok a szomszéd szobába, felragadom a kagylót, ismeretlen férfihang fenyegetőzik románul, elkezdek én is hadoválni, fantáziálni, húzom az időt, hátha be tudják mérni, ő is rádöbbenhet erre, mert hirtelen teszi le a kagylót. – „Szinte három percig beszéltek – hümmög Carmen. – Talán bemérhették ennyi idő alatt?” – „Biztosan egy nyilvános fülkéből hívott, ezek sem ma estek le a falvédőről.” – „Ki volt?” – jelenik meg Rodi a liftajtóban. – „Az ismeretlen jóakarónk. Megígérte, hogy levágják a farkam és a szájamba tömik, de szinte három per-

cig beszéltem, hátha be tudták mérni a szakemberek, bár azt hiszem ezek se naivak, valami nyilvános fülkéből hívhatott. De majd előbb-utóbb hibáznak vagy befejezik. Ha nem sikerül rátenniük a mancsukat a dokumentumokra, akkor mi már többé nem leszünk érdekesek. De nagyon vigyázzatok.” – Úszunk, de hamar kifáradunk, beülünk a jakuzziba, Carmen megengedi a vizet. Hátradől. – „Ideges vagyok, ha valami történik velük, soha nem bocsátom meg magamnak. Már téged se kellett volna, belekeverjelek, szegény Krisztit sem, de Rodikát pláne nem.” – „Beszéltem erről veled, büszke rád, kimondottan arra, hogy felvállaltad ezt az ügyet. Én szintén. Ne feledd, mi is ebben a szerencsétlen országban élünk, tudtunk, hogy miket követtek el ezek a szörnyetegek. Kriszti pedig, egy ideig a rossz oldalon állott, most előtted is, előttem is rehabilitálni akarja magát. Ne félj, nem lesz baj. Ügyes csak ő, van esze, fog vigyázni.” – „De ezek mindenre képesek. Gondoltad volna, hogy Nürnbergben fognak zaklatni telefonon. Elképesztő! Egészen egyszerűen mit gondolnak ezek, hogy meg fognak tudni félemlíteni?” – „Kapálóznak, hiszen lassan a végéhez közeledik az egész, ha elhozzák és átadják Martin úrnak a dokumentumokat, új helyzet van, akkor már aligha tehetnek valamit is. Ajtócs beindítja a pereket.” – Akkor halljuk meg az első morajlásokat, s ez megint valószerűtlenné, álomszerűvé teszi az egészet! Nem tudom megállapítani, hogy honnan jön a morajlás, mintha valahol egy föld alatti vasút dübörögne vagy óriási kotrógépek indulnának el a föld alá, de hát a kastély alatt nincsen metró, Nürnbergben sincsen, kotrógépek sem indulhatnak meg, kik akarnának a kastély alatt vagy körül kotorni, és miért? De akkor honnan jön ez a hol erősödő, hol gyengülő morajlás? Carmen feláll, leengedi a vizet, kilép a jakuzziból, engem is kisegít, törülközőt, és felmegyünk a második emeletre. Itt érdekes módon egy ideig nem hallatszanak a morajlások. Rodi és Kriszti valószínű már alszanak, a hálószoba ajtaján nem szűrődik ki fény. Pólót húzunk, lefekszünk, de egyelőre még nincs alvás, egymást alig érintve, megfeszülve várjuk, hogy mi történik, felhangzik-e még a rejtelmes morajlás, vagy a fülünk csengett, káprázat volt az egész? – „Lehet, csak képzelődünk – kezdi Carmen –, lehet, hogy csak a fáradtság miatt van?” – „De hát egész éjszaka, s egész délután aludtunk, mint akiket lelőttek, most már nem is vagyok álmos, de hogy hallottunk valamit az biztos, ketten együtt nem hallhatunk nem létező zajokat, nem gondolod?” – „Nem – legyint Carmen –, ő ezt nem gondolja, és hosszan kezdi fejtegetni, hogy van ilyen, a felfokozott idegek játékaról lehet szó, hosszú ideje úgyszólván egész nap és egész éjszaka együtt vagyunk, már lassan a káprázatok is ugyanazok lesznek, amelyek hosszan, ráérősen eljátszadoznak velünk, a hallucinációk is, a rémálmok is! S amikor fáradtan belenyugodnék abba, hogy lehet, mégis igaza van, képzelődtünk, újra felhangzik a morajlás! Most, mintha földgyaluk észbontó hangját is hallanánk, ahogyan kövekhez, vasdarabokhoz érve sivítanak, csikorognak a

daruk láncai, s mintha ideges munkások káromkodása is felhangzana, mintha itt mellettünk, az ágy mellett, a kastély második emeletén kezdődnének a rejtelmes építkezések, fúrások egyenesen a föld középpontja felé. Megfeszülünk, testünk egymásnak simul. – „Ébresszük fel Rodit? – kérdem kétségbeesetten. – „Nem, szívem, nem ébreszthetjük fel, holnap utazniuk kell, nehéz napjuk lesz, nem idegesíthetjük őket, a rettegésre és fantáziálásra amúgy is hajlamos Rodit és Krisztit a saját agyrémeinkkel, képzelgéseinkkel, lázálmainkkal, a csak és kizárólag általunk hallott hosszú morajlásokkal? Mert ők – véli Carmen –, erről meg vagyok győződve, úgysem hallanának semmit, azt hinnék, szegények, hogy megint valami bajunk van, megbuggyantunk, begolyóztunk, már ébren is képzelődünk, nemcsak félálomban és nem csak betintázva. Amire hozzászoknánk a dübörgésekhez, s el tudnánk viszonylag különíteni a csikorgásokat, süvöltőzéseket, káromkodásokat, a zajok, ahogyan kezdődtek váratlanul szűnnek meg, minden átmenet nélkül vesznek a semmibe! Újra, a szobákban meghittén meg-megreccsenő bútorok zaja hallatszik, a szűk meg-megszakadó koncertje, percegések és roppanások! Kábultan nézzük egymást a félhomályban. – „Lehet, valaki szuggerál – suttogja fáradtan Carmen –, megpróbálok koncentrálni, ezért kellene már végre áttanulmányoznunk ezt az egészet!” – De nem folytatja, úgyis tudom, hogy miről van szó, megpróbálok koncentrálni én is, és a morajlások többé nem is hangzanak fel, már a félálom peremén egyensúlyozok, amikor váratlanul újra megszólalnak az erősödő morajlások. – „Hát persze, gondolhattam volna, mégis a Strigoi mesterkedéseiről lehet szó! A telefonálások is az ő játékaik lehetnek, mintha valaki zsebkendőt szorítana a szájához, nem, hogy ne lehessen azonosítani!” – „Igaz, én is hallottam, Rodi is ezt mondta, szegény, hogy olyan a telefonban fenyegetőző alak hangja, nem, mintha zsebkendőt szorítana a szájához? Egy ismeretlen ügynök ugyan miért félne attól, hogy felismerjük a hangját, és hangja alapján azonosítani tudjuk majd, ha a német biztonsági szolgálat elkapja, és zaklatásért eljárás indul ellene? Igen, hidd el, már régóta motoszkál bennem ez a gyanú, hogy Strigoi mesterkedéseiről van szó. Ez a barom, ez a szadista állat, ez a szekus matuzsálem azóta követhet, amióta Isztambulból, ahova kitettük, ő is megérkezett nyomvonalainkon, Pireuszba, Naxoszba, majd Jósra! Igen, hidd el, végig ott volt a szigeten, figyelt bennünket, minden lépésünkről tudott! Lehet mégiscsak ő volt a fekete ruhás alak, maszkírozta magát, de minket megfigyelni, mindent összevetve és megfontolva, azért nem is volt olyan nagyon nehéz, hiszen alig mozdultunk ki a villából, s ha igen, csak a kikötőig. Tudta azt is, hogy megérkezett Rodika, nem véletlenül ajánlotta utolsó üzenetében, hogy jöjjünk ide, Nürnbergbe! Azóta itt van ő is, s most egyedül, a saját szakállára megpróbál még egyszer, amúgy isten igazában megfélemlíteni, mert még se szeretné, ha eljutnának a genfi bank széfjéből Bukarestbe, Ajtós barátod kezébe a dokumentumok, amelye-

kért ő, már egyszer, ezt azért soha ne feledd el, ölt is, a robogó motorke-rek-pár alá lökte öreg barátnédat Sienában. Igen, kétségem sincsen már, kezd összeállni a mozaik, meg vagyok győződve, hogy csak ő, hogy csakis ő lehet, hogy vannak telepatikus ismeretei, sejtettem, de azt nem, hogy különféle morajlásokat képes előidézni, hogy megbolondítson, de most ráálltam, vége, most csak a saját vén pucukájával szórakozhat.” – „És tényleg megpróbál holnap Genfben beléjük kötni? El fog menni egyáltalán utánuk, vagy itt Nürnbergben próbál akcióba lépni, amíg eljuthatnánk a dokumentumokkal Martin úrig? És ne felejtse el, újra előnyben van velünk szemben ez az szörnyszülemény, ez a skrupulusok nélküli, gátlástalan vadállat, hiszen pisztolya van, mi adtuk vissza neki, és pillanatnyi készségem sincsen, hogy használni is fogja! Ha nincsen más lehetőség, hogy elvegye tőlünk a dokumentumokat, ránk is lő. Igaza volt Krisztinek, akkor, amikor a hajón meg akart gyilkolni minket, s ő hosszú álmából ébredve leütötte, haladéktalanul valami nehezéket kellett volna kötni rá, és be kellett volna hajítani a tengerbe! De nem, mi még a pisztolyát is visszaadtuk, első szóra elhittük, mert el is akartuk hinni, hogy neki már nem érdeke, hogy meggátolja a pert, sőt az az érdeke, hogy sor kerüljön rá, hogy bukjanak meg végre hajdani beosztottjai is, akik kíméletlenül dobták fel őt, elvitték vele a balhét, s most ülnek a babérjaikon. Mindvégig átvert minket, de mi jók vagyunk szívem, és erre a végtelen jóhiszeműségünkre, jóságunkra fogunk egyszer menthetetlenül ráfázni! Ha nem lehetsz jó, mert nem éri meg, akkor legyél rossz. Az egészben – vigyorgok –, csak annyi hasznunk van, hogy végre írhatok egy regényt róla, és a hasonszórú bajtársairól, a cégről és üzelveikről.” – „Ha meg nem gyilkol – sóhaj Carmen, és fölém hajol. – Nincs más megoldás – villan meg a szeme a függöny melletti sávon, a szobába beszökő fénysugárban –, mint repülni. Így megtudhatjuk, hogy hol van? És azt is, hogy mit akar. Koncentráljunk!” – Percekig fekszik rajtam behunyt szemmel, én is igyekszem Strigoira koncentrálni, s váratlanul megérzek valami egyelőre még azonosíthatatlan hívást. Carmen fölém hajol, nyög, simogatni kezd, s azonnal kizökkenünk magunkból, és fénycsóvaként suhanunk át a tükrön, a tükör mögötti szobákon, már az utca fölött repülünk, lenn nyikorognak a kocsik, a folyóparton, egy magányos ház fölött körözünk, berepülünk a nyitott ablakon, és egy füstös, rendetlen szobában váratlanul vesszük észre Strigoit, Ionelt és Marint. A szobában köröznek, láthatólag idegesek. – „Mit, mind bolondítottál ezredes, hogy el tudod hipnotizálni őket a morajlásaiddal, jó, hogy nem a Niagara vízesést akartad a kastélyba varázsolni!” – „Értsd már meg, te féleszű, elfuserált bájgúnár – őrzöng Strigoit –, hogy ezek született tehetségek! Velük született telepatikus képességeik vannak! Én csak tanultam a KGB-n, érted, ezt az egészet, amit tudok, egy elfogott tibeti szerzetestől tanultam, de ezek ilyen képességekkel születtek és ketten együtt erősebbek, mint én, szeretik egymást, éjjel nappal

együtt vannak, gyermekjáték nekik közös hullámhosszra kerülni! És az is meglehet, hogy már itt is vannak, mert a gondolatátvitel rádióhullámhoz hasonló hullámokban terjed, ha jól emlékszem, s ők, ha azonosították kitől jön, már tudják is, hogy hol vagyunk, és idő kérdése, hogy idetaláljanak!” – „Akkor leüssük őket!” – von vállat a részeg Ionel. – „Na, ne legyél olyan nagyfiú – vigyorog Marin. – Carmen asszony már egyszer jó alaposan helyben hagyott, rajtad röhögött a fél Konstanca, Kriszti pedig magát az ezredest is, pisztolyával a kezében, már kétszer leütötte!” – mutat Strigoira. – „Az igaz, úgy mozog az a kislány, mint a villám, és a szaga...” – „Hagyjad most a szagát, te vén bolond – üvölt rá Ionel, és Marin felé fordul –, de te csak elbánsz vele? – mered a főcsendőrre. – „Nem tudom? Gyorsabb nálam, s itt minden attól függ, ki üt elsőknek. Lelőni pedig, kacag Strigoi, nem lőhetjük le őket, Jós szigetén talán még megtehettük volna, de ez itt, ha nem vettétek volna észre, Németország!” – „Akkor mi a teendő?” – mered rájuk idegesen Ionel, és felragadva az asztalról egy vodkásüveget, mohón iszik. – „Én lelécelek, majd ha per lesz, jelentkezek és vallok, már bosszúból is, azokról, akik elvitték velem a balhét és kitétek a cégtől! Számotokra, meg jön a B. terv. Már mondtam nektek, csak tapasztalatlanok vagytok és fafejűek, hiába tanultatok annyit, hogy a per a ti érdeketek is! Igen, érdeketek, hogy per legyen, hogy a Cég vezetőinek zöme lebukjon, így lehet főnök belőletek! Ezt már megérthettétek volna eddig is, magatoktól is rájöhattetek volna, ha nem lennétek ilyen ostobák. Figyeljete, én ismertem Pacepát is, a nagy ellenállót, rohadt dísznő volt, de mint arab rezidens és közel-keleti szakértő, az ujja köré tudta csavarni azt a Dej után fellépő kerti törpét, aki mindenáron függetlenedni akart az oroszoktól. A barom. Nos, a tábornok, a bizalmasa, titkainak tudója csúnyán átverte, meglépett, kitálalt a CIA embereinek, de érdekes módon ez is hozzájárult ahhoz, hogy a Kárpátok Génusza valamennyire elszakadhasson az oroszoktól, akik őrjöngtek, és kreténnek tartották, hiszen a kémfőnöke árulta el, aki a nyugati szovjet kémhálózatot is feldobta, leleplezett egy rakás alvó ügynököt! Távolodott tehát a nép legszeretettebb fia szovjet testvéreitől, az átkozott Pacepa még a hazaárulásával is az ő malmára hajtotta a vizet. De akkor már ezt sem tudta világosan felfogni, Pacepa távozása után zsongott végérvényesen be, csak a bosszúvágy éltette. Paun és Plesita tábornokokkal jelen lehettem, amikor Ceausescu tárgyalt Carlosszal. Én biztosítottam az Elvtársat, s a díszes társaságot, hiszen én voltam a szeku legjobb és leggyorsabb revolverhőse. Hogy Carlosnál gyorsabb voltam-e, már soha senki meg nem tudja állapítani. Lövöldözésre akkor nem került sor. Carlos... Kicsoda? – kérdezi döbbenetesen Marin. Jól sejtetted, a Sakál, röhög Strigoi, vele akarta a Nagy Kormányos megöletni a hálátlan Pacepát! Hiába magyarázta neki Paun is, Plesita is, hogy arcműtéten esett át, úgy őrzik, mint a szemük fényét, az Elvtárs bízott Carlosban, aki rezzentéslen arccal végighallgatta az egé-

szet és csak tétován vonogatta a vállát, ő ugyanis okkal, ok nélkül, legenda ide, legenda oda, de tartott az amerikaiaktól, soha nem ment még csak az Egyesült Államok közelébe se. A CIA ügynökeivel csak közvetve húzott ujjat, de nem a felségterületeiken. Szóval, én mentem, legalább engem követnek ezek a telepaták, s ti megléphetek, fiaim. Higgyétek, a B. terv az igazi, így kibuknak a riválisok és átvehetitek a cég irányítását. Ami pedig ezt az író, s a gyönyörű szeretőit illeti, nem üldözőntök kellene őket, hanem az *eredeti demokrácia hőse* címre felterjeszzenetek. Szálljatok le róluk, elég volt, már kezdtem megszeretni őket, ráadásul igazuk is van, én be is ismertem az írónak szóló, utolsó üzenetemben, hogy gyilkos vagyok, de nemcsak én, a ti főnökeitek is, s még egy csomó, a hóhérok közül.” – „És ezzel a Martinnal van valami esély? – csuklik Ionel. – Meg lehet vele dumálni a dolgot, le lehet fizetni, valamivel meg lehetne zsarolni? Csak kell, hogy legyen valami gyenge pontja!” – „Nincs – ingatja a fejét Strigoi –, én személyesen hallgattam ki, ötvennégyben, megvan rólunk a véleménye, ráadásul szereti azt a zsidó ribancot, az író feleségét, mintha a saját lánya lenne. Az apjával, a híres jogásszal együtt léptek meg, jó viszonyban is voltak itt is, annak ellenére, hogy a Rodika apja önkéntes besúgó volt, igen, nem hiszitek el, meggyőződésből jelentgette kollégáit, különösen a magyarokat és a zsidókat, de a románokat is! Ez a Martin pedig épp az ellentéte volt, egy becsületes szász ember, akinek egész családját negyvenöt után kitelepítették a Szovjetunióba. Ő pedig lázított a rendszer ellen, összeesküvésbe keveredett, hamar elkaptuk, balfaszok voltak, árulók férkőztek a soraikba, és megkezdtek a kihallgatását. Ha akkor nem tudtuk megtörni a gerincét, mit gondolsz, most meg tudjátok vásárolni? Reménytelen. Ionel fiam, Marin fiam, a B. terv az igazi. Álljatok át azonnal a B. tervre!” – röhög Strigoi, és eltűnik egy falkárpit mögött rejtőző ajtó nyílásában. Marin és Ionel sietősen pakolnak. – „Ha szerencsénk van, a reggeli gépet még elérjük, csak hát itten van egy csomó irat, ezeket el kell égetni. Hallottad, hogy itt veszélyes, ide jöhetnek!” – és egy zsákot vesz elő, rakják bele, idegesen, reszkető kézzel a papírokat, arcuk feltűnően sápadt az erős lámpafényben, mi váratlanul hagyjuk ott őket, már érdektelenek a számunkra, és megindulunk a folyó partján osonó Strigoi után! Érzem, hogy a fölötte sziporkázó fénygolyó meglebben, s már megint ott fekszünk az ágyon, és végre elmerülhetünk egymásban. Még hallom, hogy Carmen megjegyzi, „az is lehet, átverés volt az egész, Strigoi tudta, hogy odamehetünk, és blöffölt”, de én ezen már gondolkodni sem tudok, süllyedek, és újra ott vagyok a virágos réten, távolabb vízesés zúg, és nyírító fehér lovak köröznek körülöttem. Minden megvan, ha nem is ugyanolyan, mint előző álmomban.

Iancu Laura

Kabátban

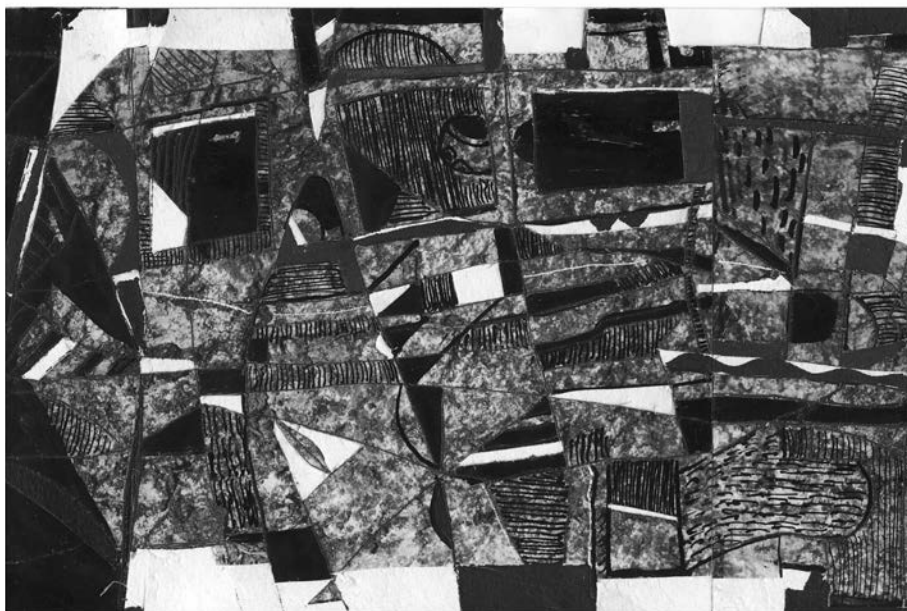
nem mondtam végig
tegnap az imám
 hegyekről jött a vihar
utánad cirkált a bodzaillatú villám
 kétszer futotta át
 a vak szilaj
 üszkös szívem
levert voltam vagy éhes talán
és túl nagy volt rám a kabátod
 zavart hogy a madarak nem fáznak
hogy a Bartókot
ti-ti-tá-tá-zó esőt
nem hallhatod

Templomban

három körül a villamoson
találok még ülőhelyet
egyik kezemen számolom a tíz
Üdvözlégyet
 a Szent Anna-templom ma
 tovább tart nyitva
 csak úgy hozzám hasonló betérőknek
papot is látni néha itt Jónás köntösbe
vagy miként e félszemű atyát szerelmesnek
szandálunk színe is egyforma
a térdünk reumás
listát hozott neked
én visszavonuló szívet
az oltár előtt vasháló
valaki járt már ott veled

Havazásban

hozza az ősz a fázós Kisboldogasszony
de mintha halálos beteg lenne
egy barack levelet kettőt
nászában tomboló Holdat
vonultat maga előtt
 nem ez nem az Édenkert
 az útonállók zsákutcája
 csak hozsannázni ne kellene
 szentet játszani hanyatt esve
miközben te felhőkkel mosdasz
vagy bort iszol egy fogadáson
rugdal a szél hogy
felkapaszkodni
a ködfüggöny hajnalba
fel és
páros táncot járni a szagató havazásba

Vakotás konstrukció

Tömöry Péter

Ha volna, volna valaki...

Iancu Laurának

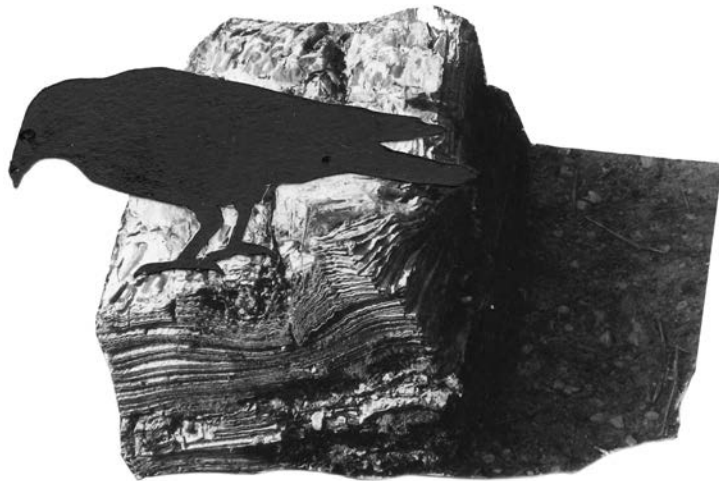
Mit én írtam, szerettem volna,
ha nekem írja valaki,
valójában: megírtam volna,
ha nem írja meg az, aki
valaki másnak írta volna,
ha az a valaki más volna
és nem magának írta volna,
volna, volna, ha az: *aki...*

Veszprém, 2018. 06. 18.

Megj.:

Iancu Laura szerelmes versét, ajkára szökött, önironikus mosollyal kommentálta: „én írtam, de jólesett volna, ha nekem írják...”

Valóban, kinek és minek is írjuk ki magunkból legbensőbb érzéseinket? Hiúság, hiúságok hiúsága? Pávatánc? Vagy csak a szavak „gerlice” rárebbeneése a kifejezhetetlenre? (T. P.)

A csóka aktája

Szeles Judit

Szextárs

*„A buszt leszámítva,
Diego volt életem legvégzetesebb balesete.”
Frida Kahlo*

A tengerésszel (a továbbiakban matróz) egy fagyos novemberi este találkoztam egy vakrandin a vasútállomás parkolójában. (Tél eleje volt: nyálkás macskakövek, köd, hideg.) Három képet küldött telefonon, arról kellett megismerjem, és mivel mondta, hogy egy sötétkék Audival jön, nem volt nehéz megtalálni. Bent ült a kocsiban, amikor a parkolóhoz értem. Irtóra fáztam, ezért a fejemre húztam a kapucnit, onnan figyeltem, ahogy letekeri az ablakot. Igen kellemes benyomást keltett, amíg ki nem szállt az Audiból. Nem gondoltam ugyanis, hogy ilyen alacsony. De van egy norvég mondás, mi szerint ajándék lónak ne nézd a fogát, csak norvégul kicsit másképp hangzik: az ember azt vegye el, amit kap.

Korábban az életem mindig egy csehszlovák filmvígjátékhoz volt hasonló. Sok idiótaság megtörtént ugyanis velem, de mindig tudtam rajta őszintén röhögni, legyen az egy hivatali baki, egy vita a postással, munkahelyi faszágok vagy családi lelki dráma. Amióta viszont nyugatra költöttem, az irónia és a szarkazmus kikopott valahogy a létezésből, és az egész inkább egy hollywoodi romkomra kezdett hajazni. Minőségi romlás állt be a történések stílusában. Igazán nem röhögtem, inkább a könnyeim potyogtak egyes jeleneteknél.

Így volt ez a matrózzal is, akivel, ugye, egy vakrandin találkoztam. Aztán a közeli étteremben három órát kóláztunk a fagyos novemberi időben. Mondanom sem kell, hogy az üdítőbe még jégkockákat is tettek, hogy még véletlenül sem forrósodjon fel a helyzet. Emlékszem, kék matrózpulóvert viselt, olyat, amin váll-lap van, és világos, feszes farmernadrágot. A jégkockák ellenére le sem vettem a szemem a feszes nadrág kidudorodásáról. De azt nem vállaltam volna be, hogy már az első randin felhívjam magamhoz.

Őszintén szólva évek óta nem voltam vakrandin, és ennek ellenére – hála istennek – nem éreztem magam feszültnek. A matróz (különösen ott) igen. De magára vessen az, aki randira ilyen nadrágot vesz fel. Engem jó passzban kapott el, éppen akkor jöttem haza egy európai turnéről, ahonnan rengeteg élménnyel és egy plátói szerelemmel feltöltekezve érkeztem meg. De mire jó a plátói szerelem? Mondjuk arra, hogy az ember szeme ábrándosak, tüzesek lesznek, magabiztossá, vidámmá és vágyakozóvá válik. Itt volt hát az idő, hogy azok az ábrándok fizikai valót öltsenek.

A második találkát a szomszédságomban lévő pizzériába beszéltek meg, de megint a vasútállomás parkolójában várt, onnan kocsikáztunk fel (majdnem) hozzám. A pizza bekebelezése után meghívtam magamhoz egy teára, amit a kanapén fogyasztottunk el miközben beszélgettünk vagy hallgattunk, vagyis ezeket felváltva csináltuk, mert igazán egyikőnk sem beszédes fajta. Aztán a kezén lévő gyűrűket kezdtem nézni. Gondoltam, ha most nem fogom meg a kezét, főzhetem a következő csupor teát. Ezért lassan elkezdtem a gyűrűket birizgálni. Ő pedig a kezemet. Addig, hogy mindketten beleizzadtunk. Azt várta, hogy elcsábítsam. A szemébe néztem ekkor, és egyre közelítettem az arcommal az arcához. Nem ellenkezett, hanem megcsókolt. Borzasztóan csókolózott. Ezen kívül mindent előbb finoman, majd egyre durvábban csinált velem, ám végig igen figyelmesen igyekezett a kedvembe járni.

Az első balesetet akkor éjjel szenvedtük el. Mivel nem volt hozzászokva az óvszer használatához – régivágású matróz lévén –, azt fordítva rakta fel, és az egész bennem maradt, amikor kihúzta lötytyedt péniszét. A gyors és szakszerű beavatkozástól ellenben nem rémült meg: szinte élvezettel kotorászott a gumi után. Másnap, mint két tinédzser, vihogva szaladtunk el a gyógyszerárba, hogy esemény utáni tablettát vásároljunk.

Hát, így kezdődött a november abban az évben. Aztán karácsonykor meglátogatott a fiam. A matróz (továbbiakban Ludvig) eljött, hogy megigyon egy teát velem és a fiammal. Akkor a kisebb ajándékok átadása is megtörtént. Sőt, Ludvigtól egy csokoládészívceskét is kaptam, amin az állt: *Jeg elsker deg*, amit azt jelenti norvégul, hogy szeretlek. Amikor a fiúk elmentek, potyogni kezdtek a könnyeim – pont, mint mikor egy romantikus komédiát nézek a tévében mondjuk Julia Robertsszel. Most örömemben pityeregtem, és nem gondoltam arra, hogy valaha bánatomban fogok, hisz annyira boldog voltam!

A szilvesztert nálam töltöttük, vagyis az italokat töltöttük nálam, mielőtt lementünk volna a Kelet étterembe. Hó szinte egyáltalán nem volt, és a járdákat is felsózták, de nekünk olyan mázlink volt, hogy pont azt az egy jégfoltot, ami az egész városban található volt, kipécéztük magunknak. Először én térdre hulltam Ludvig előtt, majd ő megpróbált felsegíteni, de seggre esett. Így mindketten azon a kis fél négyzetméternyi folton fetrengtünk – a nevetéstől. Mindez szerencsére egészen késő este történt, és nem voltak szemtanúi az esetnek. A helyet ott, a könyvtár sarkánál a mai napig minden alkalommal kikerülöm, de még nyáron is... Végül csak eljutottunk a Keletbe, ahol Ludvig a megrendelt kajából semmit nem evett, csak folytatta az ivást, én pedig szidtam, hogy mi a fenének fizetünk be neki is. A flúgos barátnőm is ott volt velünk. De nem bírta sokáig a vadgalambok turbékolását, és hazament.

A flúgos barátnőmet a Kakukkfészekben (Ludvig nevezte így) ismerem meg. Ide olyanok jártak, akinek nem volt munkájuk vagy le voltak

százalékolva. És azért jártunk össze, hogy beszélgetni tudjunk egymással egy csésze kávé mellett. A hülyeségnek persze fokozatai vannak. A barátom előre haladott állapotban volt már akkor is, amikor megismerkedtünk. Szörnyen gyötörte az irigység mindenkivel szemben. És sajnos nem tudott semminek igazán örülni, mások örömének meg pláne nem. A szilveszteri buliban is az volt a baja, hogy féltékeny lett rám, és nem bírta látni, hogy boldognak éreztük magunkat Ludviggal.

Eleinte csak a hétvégeken és ünnepnapokon találkoztunk. Ludvig ugyanis egy másik városban lakott. Mit másik városban, egy másik országban! Időnként, amikor rájött, beült a kék Audiba, és eljött hozzám teázni. Igen, egy idő után minden szerelmi szeánszunkat teázásnak kezdtük elnevezni. Neki a fekete teák jöttek be, én inkább a zöldet szerettem. Nekem fekete szemem van, neki pedig zöld. De ez most mindegy. A teázási szertartásunk mindig az ágyban végződött, ahol az egy idő után már megszokott mozdulatokat végezve előbb én, aztán ő élvezett el. Ebben is előzékeny, figyelmes volt. És ajándékokkal lepett meg: virággal, borral, csokoládéval, kisebb tárgyakkal, majd szőnyeggel, szobamérleggel, tükörrel, sztereóval. Kaptam tőle mindenféle poharat, hogy ne legyen akadálya a vedelésnek. Borhoz borost, sörhöz söröst, pezsgőhöz pezsgóst, és így tovább. Egyedül a felest vettem én az antikostól potom pénzért.

A találkozásaink egy-két naposak voltak, de aztán én is meglátogattam Norvégiában. Akkor előfordult, hogy pár napnál jócskán tovább maradtam. Norvégiával tizenöt évvel ezelőtt ismerkedtem meg. Először a norvég–svéd határátkelőnél jártunk, ahol az aszfaltra fel van festve az egyik oldalt, hogy Sverige, a másik oldalt meg Norge. Egy hatalmas híd közepén húzódik a határvonal, a híd a kies Idefjord fölött ível a két ország között. A mi kis városunk ugyanis a norvég–svéd határ mellett található. Sokat jártam át a legközelebbi norvég kisvárosba. Eleinte angolul boldogultam, később már a norvégot is megértettem. Finom norvég csokoládét, burgonyás kenyérlepenyt, halgombócot, fánkot vettem, jártam a várban, ahol XII. Károly svéd királyt eltalálta egy kóbor puskaökö. Voltam csontkovácsnál, kiegyengetni a hátam. És elmentünk időnként kirándulni is. Romantikus viszonyom az országgal akkor vált szorosabbá, amikor tagja lettem egy egyházi közösségnek, és jó barátokra tettem szert. Sokat jártam ezért Oslóban és a környékén. Aztán részt vettem egy egyéves sámantanfolyamon, ahol a tanfolyam norvégul folyt, és kénytelen voltam Norvégia minden tájegységéből érkező emberekkel kommunikálni valahogy. Szóval, amikor Ludviggal találkoztam a vasútállomás parkolójában, nem voltam már kezdő.

Az első alkalom, amikor én voltam nála, a *Love Me Tender* szólt a sztereóból. Esett a hó, és repkedtek a mínuszok. A legnagyobb csodálkozásomra a hálószobában nem volt fűtés, mi több, még fűtőtest sem, és az ablak is nyitva volt, éppen csak a hó nem esett be. Nem tudtam, de sokan

Norvégiában nem fűtenek a hálószobában egyáltalán. Itt kellett aludnom. Csak az orrom kandikált ki a paplan alól, és az is szétfagyott. De a napok-hetek során még ezt is megszoktam lassacskán. Minthogy a Nescafé, a norvég tévé valóságshow-jait, a kandallótüzet a nappaliban, a birkaszalámit, az édes barnasajtot is. Visszagondolva a fűtetlen hálószobára még most is kiráz a hideg, de a paplan alatt hamar feltaláltuk magunkat, és felőlem be is eshetett volna a hó.

Azt hiszem, májusban egy kiállítóterem kávézójában ültünk éppen, amikor az addig szenttelen arcú Ludvig kissé komorabban kezdett el engem nézni. Valamit mondani akart, de nagyon a nehezeire esett. Idegesen szürcsölte a fekete teát, és amikor megitta, mert csak megszólalni.

– A nyáron elutazom három hétre egy volt barátnőmmel.

Sokat mesélt a volt barátnőről, mert szinte majdnem mindegyikkel jó ismerősök, egyenesen barátok voltak. Én egyből Akszinyára gondoltam, az ukrán csajra, akinek a fiával jóban volt Ludvig fia.

– Talán Akszinyával és a gyerekekkel mentek? – kérdeztem vissza, de a tekintete kissé felhős lett, így nem voltam biztos benne, hogy jól kérdeztem-e.

– Kirúghatsz, ha akarsz, de nem velem megyek, hanem Hédivel.

A karácsonykor kapott csokoládészívra gondoltam, és eleredt a könnyem. Hédi az a nő volt, akivel előttem járt. Tavasszal szakítottak, majd velem novemberben találkozott, de úgy látszik, tartották végig a kapcsolatot.

– És hova mentek? – kérdeztem szívgva.

Krétára készültek három hétre. Ludvig állítása szerint Hédi hívta meg, vagyis pontosabban Hédi egyik lánya találta az utat irtó olcsón a neten, és azonnal le kellett foglalni, ez a marha matróz pedig nem tudott nemet mondani az ajánlatra. Ekkor már zokogtam. Nem érdekelt, hogy a kávéházban ezren vagy millióan látnak bennünket. Az összes szalvétát telfűjtam. Ekkora árulást még életemben nem éltem át, csak filmen láttam, hollywoodiban persze.

De nem szakítottam, csak hagytam, hadd menjenek el. Így a nyaram három kemény hetét Ludvig nélkül töltöttem, mint valami özvegyasszony. Kértem, hogy rakjon fel képeket a krétai útról a netre, hogy én is lássam, merre jár, és erre a barom Hédiről osztott meg fotókat. Az a lotyó szélesen vigyorgott rám a képernyőről, és megint borzasztóan rossz lett a kedvem. Hiába mondta az út előtt Ludvig, hogy külön szobát foglaltak le, és csak mint barátok utaznak el, egy szavát sem hittem el. A nő öntelt vigyora sejtésemet csak megerősítette: ezek három hétig Krétán csak dognak meg piálnak. Azt kívántam, hogy a chartergép zuhanjon le velük,

hogy egy földrengés temesse a föld alá őket, hogy a tengerbe fulladjanak bele és ehhez hasonlók. Ám nem történt semmi ilyesmi. Ludvig küldött még egy képeslapot is, amiben üdvözölt, és arról számolt be, milyen isteni az idő, és milyen pompásan érzik magukat. Megsemmisültem.

Aztán visszatért megint hozzám. Erről meg viszont Hédi nem tudott. A balga nő abban a tudatban élt, hogy visszaszerezte ezen az úton Ludvigot, és megszabadult tőlem. De engem kemény fából faragtak. Nem adtam fel, és folytattuk a találkozgatásokat hol nálam, hol nála.

Egyszer egy szép őszi napon elhoztam otthonról a legnagyobb fazekamat, a Norvégia nemzeti eledeli című szakácskönyvemet, és megvettük a hozzávalókat a *får-i-kål* nevű káposztás birkához. Két kiló káposztát, két kiló birkatarját (de lapocka is jó, illetve bárányhús) és egy csomag egész feketeborsot. A recept szerint só és háromnegyed liter víz is kell bele. A káposztát és a csontos húst rétegezve kell belerakni a fazékba, úgy, hogy a hússal kezdjük. A hús zsíros felével lefelé kerül legalulra, majd káposzta, bors, só, aztán ismét hús, káposzta, és így tovább. Ezt le kell önteni a felforralt vízzel, és az egészet lassú tűzön két órát kell főzni, hogy a hús a csonttól elváljon. Közben krumplit kell egészben megfőzni köretnek. És kész a kocsi.

Persze kisebb pánikrohamom volt az étel elkészítése előtt, mert még ilyet soha az életemben nem csináltam, sőt, még nem is ettem soha káposztás birkahúst korábban. Hogy úgy mondjam, blindre kellett hozzáfogni. Azon is izgultam, hogy Ludvig mit fog szólni a főztömhöz, hiszen náluk ez nemzeti eledel, minden évben ősszel még *får-i-kål* nap is van, amikor szinte kötelező ezt készíteni. Nem volt mese. Izgalom ide, izgalom oda, felvágtuk a káposztát, beledaraboltuk a húst. Alacsony hőfokot választottunk, és figyeltük, nehogy túl gyorsan főjön meg az egész.

Hamarosan az egész lakást ázott gyapjúkardigán szaga lepte el. Sőt, az egész házat, az egész kvartélyt. Tudták a szomszédok is, hogy mi fő nálunk. Talán csorgott is a nyáluk. A norvégoknak bizony mindez ínycsiklandó. Nem így nekem. De azért lepleztem enyhe undoromat. A svédok szokták mondani, hogy olyan ízű a birka, mint a kardigán. De el kell mondjam, hogy az íze nem is volt olyan tragikus, mint a szaga. A káposzta ugyan átvette a birkaízét, de a hús kellőképpen megfőtt, és a krumplit agyonsóztam, hogy legyen valami kis bukéja az egésznek.

Azt hiszem a kőményes pálinka, vagy ahogy itt hívják, az *akvavit*, az élet vize, hiányzott csak. És ami nagyon szerencsés, a teszten átmentem, Ludvignak nagyon ízlett a főztöm. Még másnap is azt ettük. Nekem ugyan egy életre elegendő lett a kardigánízű áldozati bárányból. De Ludvignak nem.

Mint az később egy eltévedt sms által kiderült, Hédi és a matróz időközben rendszeresen találkozgatott a tudtom nélkül.

De nem ez volt az egyetlen bűne. Nem hanyagolt, nem adta ki az utam. Kellett neki a sok nő. Gondolom, egy-két *drop-in* is becsúszhatott. Bár nekem folyton azt bizonygatta, hogy közte és Hédi között soha nem történt semmi, és megesküdtött, hogy soha senkivel nem csalt meg az idő alatt, amíg velem volt. Ezt persze lehet másképp is értelmezni, gondoltam. Amikor éppen nem velem volt, lehetett mással is. Ezen gyorsan túl kellett magam tenni. Elővettem a kis giccses sminktükröt, amit Krétáról hozott nekem, és szembenéztem a valósággal: ötvenéves vagyok, szép, izgalmas, de elhízott nő. A realitás, ugye, az, hogy nem biztos, hogy akad hirtelen egy másik páli. El kell fogadjam úgy, ahogy van, a korábbi kalandjaival, promiszkuitásával, megzabolázhatatlan szexuális éhségével egyetemben. Úgyhogy maradt minden a régiiben. Hetente-kéthetente találkozunk, jól éreztük magunkat, aztán visszament mindenki a maga is kis életébe. Én a szalmaözvegységet választottam, mint valami rendes tengerészfeleség.

Három éve voltunk együtt, és a karácsonyi terveinket beszéltük éppen meg. Én szerettem volna a fiaméknál karácsonyozni, mint minden évben. De Ludvigot nem tudtam semmiképpen rábeszélni arra, hogy velem jöjjön. Nem bírta mások társaságát, nem szeretett magánházban lakni, alkalmazkodni a házigazdákhoz, és nem is volt tulajdonképpen a vonatjegyre elég pénze. Aztán ott voltak a különböző anyáktól született gyerekei, a közelükben akart lenni. Bár a lánya nem maradt otthon, element a barátnőjéhez inkább, a fiáék pedig tojtak Ludvigot meghívni a karácsonyi családi vacsorára. Patthelyzet alakult ki. Se veled, se nélküled – vagy hogy is mondják ezt? A fiam felesége (jogosan) a saját szüleinél akart karácsonyozni, a napamék meg engem is elhívtak szentestére. Nem láttam más kiutat, mint hogy elutazzak hozzájuk Ludvigot magam mögött hagyva.

Ahogy most a naplójegyzeteimet lapozgatom, elhatalmasodik megint rajtam a sírhatnék. Mert ugyan minden nagyon szokványosan kezdődött, a fiam és a felesége nagyon kedvesen fogadtak, és minden jóval elláttak. Szentestén hatalmas svédasztal volt a szokásos finomságokkal: pácolt heringgel, húsgombóccal, sült hússal, főtt és hidegen füstölt lazaccal. Desszertnek *ris a la Maltát* kaptunk. Szétosztottuk az ajándékokat, és közben borozgattunk. A tévében a karácsonyi műsor, a Donald kacsá ment. Csak Ludvigtól nem kaptam hírt. A telefont nem vette fel, a Messengeren nem üzent, az sms-re nem válaszolt. Aggodalmam beigazolódt: végül írt egy sms-t, hogy ne zavarjam, váratlan vendége érkezett.

Nálunk szenteste előtt van egy szokás, a kiskarácsony megünneplése. Ez a karácsonyt megelőző szerda, s ilyenkor a barátok összejönnek, és együtt szórakoznak, mivel a többi napot már a családdal töltik. Ezen a napon Ludvig magányosan ült a kedvenc kocsmájában, az Édesben. Amikor már eleget ivott, vette a bátorságot, és átment egy flancosabb helyre, ahol nagy társaság bulizott. A társaságból egy fiatal nő környékezte meg, mert nem bírta nézni, ahogy Ludvig egyedül ott ült a sarokban. Tulajdonképpen a nénikéjének akarta bemutatni, de annyira belemelegedtek a beszélgetésbe, hogy a nagynéniről egészen megfeledkezett. Mindketten eléggé kapatosak voltak, de a nőnek volt annyi esze, hogy elkérje a Ludvig telefonszámát. Másnap – mint azt később megtudtam – fel is hívta, és meghívatta magát egy kávéra. A kávézásból borozás lett, a borozásból pedig szex. Ekkor jött az sms nekem, hogy ne zavarjam, váratlan vendége van.

Így kezdődött a szerelmi háromszög. Ludvig a macával is tartotta a kapcsolatot, és velem is találkozgatott. Egyszer megkérdeztem tőle, mi a jó ebben. És azt válaszolta, a változatosság. De mivel a teljes igazságot tőle sose tudtam meg, ezért kinyomoztam a nő telefonszámát, és felhívtam. Sok sikert kívántam neki a Ludviggal való kapcsolathoz, gratuláltam, hogy ő nyert. Akkor rossz passzban voltam, és a halálba kívántam mind a kettőt. Nyilván sírtam is sokat. De a telefonáláshoz összeszedtem magam, és hidegvérrel tájékoztattam, hogy Ludvig kettős játszmát folytat. Erről a maca nem tudott, és összetört. Tiszta vizet akart önteni a pohárba, ezért szembesítette Ludvigot a hazudozásaival. De nem lett botrány. Kibékültek, sőt, elmentek hajókázni Németországba. Persze az úton jól berúgtak, és szent volt a béke közöttük.

Nálam párszor azért megjelent a matróz – mintha mi sem történt volna. A szokásos fekete teáját kérte vagy sört vett. Nálam meg akadt mindig egy kis tömény. Aztán az ágyban találtuk magunkat. Nem tudtam ellenállni az erős szexuális kisugárzásának. Azt hittem, szabad akaratomból teszem mindezt, de volt valami beteges ebben a férfiban, betegesen erotikus. Igyekeztem a féltékenységemet palástolni, de minden légyottunkról kegyetlenül beszámoltam a másik nőnek (a továbbiakban Marina).

Valahogy a sors sem akarta, hogy elváljunk. Az egyik éjjel csőtörés volt Ludvig lakásában, és minden elázott. Gyorsan kellett döntenie, és mivel nem ismert senkit, csak engem, akinek lehetősége lett volna befogadni (hotelbe meg persze nem akart menni), engem kért meg, hogy egy ideig nálam lakhasson baráti alapon. Marina szóba sem jöhetett, mert ő egy pici szobát bérelt a barátnőjével Oslóban. Szóval maradtam én – baráti alapon.

Egy nagy bőrrönddel érkezett másnap. A vízszelelő és a főbérelő vizite-lése után kiderült, hogy előbb a lakást ki kell szárítani, aztán lehet csak az új padlót lerakni. Ez pedig elég sok időbe telik. Szerencsére a biztosítós azt mondta, az egész kárt térítik. Körülbelül egy hónapra számíthattam.

Eddig még sose voltam egy hétnél tovább együtt vele. Örültem is, meg nem is. Félttem, hogy ki fogjuk-e bírni egymással, ám közben diadalittasan azt éreztem, vége a szerelmi háromszögnek. Én balga.

Az első hét ugyanis azzal telt, hogy Marina félóránként sms-ezett Ludvignak. Szinte éjjel-nappal. Már az őrületbe kergetett a telefon csipogása. Rettenetesen feszültté váltunk mind a ketten. Igaz, esténként még dugtunk, de nappal csak a kanapén ültünk egy csésze tea mellett, és vártuk az sms-eket. Alig ettünk, és a teán kívül igazán semmi más nem ment le a torkomon. Megegyeztünk, hogy ez így nem mehet tovább – gondolom a maca sem bírta nélküle –, ezért egy hét idegeskedés után úgy döntöttünk, hogy utazzon haza, nézzen szét, hogy áll a száradás, és menjen szállodába.

Ez januárban volt. A lakás csak februárban lett kész, és a biztosító mindent fizetett. Májusig szinte hetente találkoztunk, kivéve akkor, amikor éppen Marina volt a soros. Akkor én egy európai körutat terveztem. Három hét a családomnál és a barátoknál. Az utazásom előtt Ludvig eljött. Az erkélyen söröztünk, amikor sms-t kaptam Marinától, hogy hallottam-e valamit Ludvigról, hogy találkozunk-e. Erre nem tudtam hirtelen mit válaszolni. Azt írtam mégis, hogy persze, többször is találkozunk. Ekkor Ludvignak megmondtam, hogy ki üzent, és ő meg kifakadt. A nő már több ezer koronával tartozik neki, és nem tudja, mi lesz, és képzeljem el, azt állítja Marina, hogy terhes tőle – itt szó szerint leesett az állam –, de Ludvig szerint nem tőle van a gyerek, és megkérte, hogy legyen ott az abortusznál, de mivel nem lehet tőle, nem akar ott lenni, és aztán Marina is meggondolta magát, hogy mégsem legyen ott, erre Ludvig valamilyen papírt akart az abortusról...Így indultam neki a három hétnek.

Amikor hazajöttem, a vasútállomáson várt rám. Eljött, hogy segítsen a csomagokkal. Ez nagyon kedves volt tőle. Meghívtam egy teára. Örömmel elfogadta, és megint olyan lett minden, mint régen. Megesküdött, hogy semmi dolga nincs már Marinával, nem is találkozunk, csak annyit hallott felőle, hogy el fog költözni Oslótól északra egy kis falu határába, ahol egy régi barátjánál olcsón meg tudja húzni magát. Meg aztán nyaralni megy ezzel a fickóval Olaszországba. Ha mindez igaz, gondoltam, nincs esély, hogy találkozhassanak megint. Egy nagy kő esett le a szívemről. A tea után elmentünk bevásárolni, és egy pompás lazacot főztem neki kókusztejes szósszal és krumplival. A saláta elkészítésében még segített is. Mint valami kedves férj. Majdnem úgy is éltünk ezután, mint férj és feleség, csak mindketten a saját lakásunkban. Gyakran összejártunk. Tombolt a nyár. Sokat napoztunk a strandon, fürödtünk, élveztük a szokatlanul meleg skandináv nyarat. Esténként az erkélyen söröztünk. Hol nálam, hol nála.

Marina visszatérésére azonban nem számítottam. Egyikünk sem számított. Előbb Ludvignak, majd nekem írta meg sms-ben, hogy a kis Thor koraszülött lett harminckét hétre, de jól van, és szeretne fényképet küldeni

róla. Ekkor összecsomagoltam, és felültem az első buszra haza. Még hal-
lottam Ludvigtól, hogy apasági tesztet akar csináltatni. De az eredményt
már nem vártam meg. Kitöröltem a telefonból mindkettőjüket. Nem tud-
tam valahogy megemészteni, hogy veszítettem.

Élőhelyek, lápvidék

Lanczkor Gábor

Mogul miniatúra
Köves Margitnak

Üres kalitkába állított gyertyaszál,
A forró viasz kihűl és megkeményszik,
Mint a vékonyra kovácsolt
Vasrácsok
Vagy még ridegebbre –

Jönnek és mennek
Köröttem a felleges esti udvaron,
A kezükben (de mindjük kezében)
Kalitka
Égő gyertyával,
Selyemköntösük

Vagy melegítőfelsőjük
Tört fénnel
Csillámlik,
Fekete szakálluk viasztól hegyes, akár a rigó csőre,
És miniatúrek,
Nagy
Szél.

„*Green Serpentine*”

Zöld
Kígyó

Indul dél-
Keletnek: friss, harsány fűben,
Lombkoronák közt,
A zsenge gabonában szellőnek
Látszik,
át az országhatáron

Az iszapos medrű folyamat
Olívdölgésre
Színezi. Eljut
a levantei sivatagig
(Termékeny, megművelt nadrágszíjtelkem) –

Ahol is elveszejtik, vérét veszik, megnyúzzák,

Bőrét
Kiszárítják, megőrölik,
Kőkeménnyé kötik
A vérevel,
Csiszoltan
Gyűrűbe foglalják,

Itt van a jobb kisujjamon,
Mert amit megtestesít, nem jelképezi azt.

Utólag aranykor

Folyton hátrálva
Törli el maga
A nyomait, mint kisimuló fővenyen
Dagálykor motozó ráknak
A tenger, vagy a föld forgásával
Ellentétesen pörgő szárnyas
Juharmagnak
A szél –
Szűkölő otthonosság
Az öntudatban:
Jelentős
Stratégája lehettem volna egy történelmibb
Kornak.
Előre lejátszott ütközetek

Folyton hátrálva
Törlik el maguk
A nyomaikat, mint szélesen kisimuló fővenyen
Dagálykor motozó ráknak a tenger, a föld forgásával
Ellentétesen pörgő szárnyas juharmagnak

A szél, miközben hatalmas
Nyári délben, rekkenő,
Meredek nyári délben
Kinéz napjából, és rácsodálkozik
Köldökére
A Stratéga.

Kétszer kettő

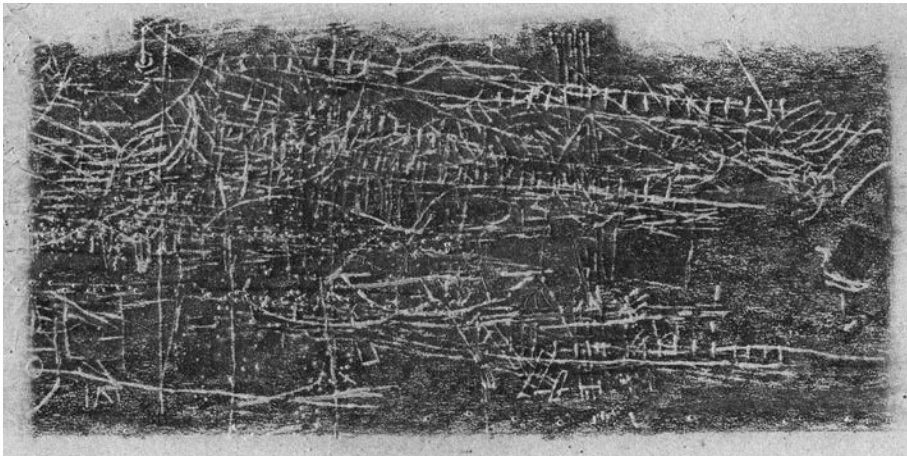
A gyümölcskosár elégiája

Nem rohad ki
A túlrett kosár
Túlrett gyümölcsei alól.

Pálma, ernyős fenyő,
Szürkén zúg mögöttük a tenger.

Jákob harca az angyallal

Egy madár mintha a földnek háttal repülne,
Ölyv,
Ölyv.

Karcolások

Geri Ádám

Járólap

Anyu azt mondta, a Gyöngyi néni nem harap, üljek csak le mellé, ha megérkezik, és meséljem el, milyen jól telik a nyaram, amíg ő készíti neki a kávé. Amire egyébként a Gyöngyi néni úgyis mindig azt mondja, hogy igazán nem kell, és anyu csak ne fáradjon, de ha anyu nagyon szeretné, akkor röviden és erősen, két szem édesítővel és egy csepp habosított tejjel kéri. És azért a Gyöngyi néni harapósságát illetően se lehetett biztos az ember, mert például a Béla bácsi, a Gyöngyi néni férje sem volt korábban Béla bácsi, de aztán nemrég azt mondta nekem, talán mert idősödik, hogy idősödök, és ezért mostantól ő Béla bácsi, szóval az, hogy a Gyöngyi néni legutóbb még nem volt harapós, mert tényleg nem volt, nem jelentette azt, hogy most sem lesz az, de közben a Gyöngyi néni megjött, anyu eltűnt a konyhában, nekem meg le kellett ülnöm a Gyöngyi néni mellé.

És persze a Gyöngyi néni nem elégedett meg annyival, hogy leültem mellé, ő is leült mellém, és még azt is mondta, hogy de nagyot nőttem, és ezen én mindig elcsodálkozom, mert van, hogy két egymást követő héten mondja ezt nekem, ráadásul közben hunyorog, mert a Gyöngyi néni mindig hunyorog, annyira kicsire nyitja a szemeit, hogy szerintem ki se lát rajtuk. De én azért tovább ültem ott mellette, ahogy anyu mondta, a kávé meg csak nem érkezett, és erre a Gyöngyi néni elkezdett kérdezősködni. De persze nem arról, hogy jól telik-e a nyaram, hanem arról, hogy mi leszek, ha nagy leszek. Mert a Gyöngyi néni sajnos nem tudja, hogy mostanában ezt a témát kerüljük itthon, mióta múltkor bejelentettem, hogy hivatásos tippmixelő akarok lenni, és már a nyerő szisztémán dolgozunk a Kovival, aki az egyik legjobb barátom az osztályban, most gyakoroljuk be, és hogy nem kaphatnám-e meg egy kicsit előbb a következő havi zsebpénzem. És anyu erre azt mondta, hogy ne bosszantsam, és már fent is van a vérnyomása, úgyhogy azóta békén hagyom, legújabb tervemmel is, hogy az iskola befejeztével nyugdíjas szeretnék lenni.

Nyugdíjas? – képedt el a Gyöngyi néni, aki mellesleg maga is nyugdíjas, valószínűleg ezért is ér rá délidőben kávé várni, meg elképedni, és még a fejét is vakarta hozzá, meg hunyorgott, de ugye azt mindig. És a Gyöngyi néni annyira nagyon elképedt, hogy mondta, nem érti és magyarázzam el neki. Erre én kifejtettem, hogy még a jó pap is holtig tanul, meg hogy a felsőoktatásnak van íze, amire én majd biztosan rá fogok kapni, de hát ezt a Gyöngyi néni úgyis jobban tudja, hiszen mielőtt elkezdett nyugdíjas lenni, egyetemi tanár volt. És hát mindennek előtt, hogy a felsőoktatás belépő a felnőtt lét kapuján, legalábbis így mondta a Géza, az egyetemista

szomszédunk, és ebben azért lehet valami, mert miközben ezeket mondja, hosszú haját visel, amit nekem anyu nem akar megengedni. Sírva fakadt akkor is, amikor kiszőkíttettem a hajam, és nem mehettem le focizni, pedig csak fogadásból, de hát a fene se gondolta, hogy a Molnár pont akkor ad földrajzból egy négyes alá-alát a dolgozatomra, amikor még sose adott hármasnál jobbat, de anyut ez sem vigasztalta, tovább sírt, meg mondta, hogy nem ért engem, és ilyenkor mindig borzasztóan ráncolja a homlokát. Amúgy az a négyes alá-alá valójában ugyanolyan hármas volt, mint a többi dolgozatom, röhögött a Molnár, amikor meglátott, csak így a felelet kettesemmel és a többi hármassal együtt egyszerűbb félévkor az átlagomat számolnia, a hármast az hármast, mondta, és hogy így legalább több ideje marad a kirgizek kutatására.

Mondjuk ezeket már nem mondtam el a Gyöngyi néninek, mert közben megnéztem, és a Gyöngyi néni homloka is rettentő ráncos volt, csak annyit, hogy a felsőoktatás belépő a felnőtt lét kapuján, hitelt vehetünk fel, és az ember az iskolapadból akár közvetlenül a nyugdíjba, de én azt azért nem akarom, beérem majd kettő-három diplomával. És amíg én ezt elmondtam, elkészült a kávé, és anyu éppen befelé tartott vele, így ezeket már ő is hallotta, és azt, hogy hallotta, onnan lehetett tudni, hogy majdnem eldobta a tálcát a porceláncsészéssel, amit pedig még majdnem is csak elég kivételes alkalmakkor szokott eldobni, nekünk meg apuval egészen meg van tiltva a dolog.

És az anyu még Gyöngyi néninél is kevésbé értette a papot, az ízt, meg a nyugdíjat, de ahelyett, hogy ő is a homlokát ráncolta volna, és megint megtiltotta volna, hogy lemenjek délután focizni, azt mondta, dolgozni fogok a nyár hátralevő részében, legalább ennyi ideig igenis látni akarja a munkához való hozzáállásomat, és miközben ezt mondta, ordított, és akkor a Gyöngyi néni nem kérte a kávé, mert eszébe jutott, hogy haza kell mennie mosni.

Tőlem – adta este áldását apu a dologra, és rárakta a pikk négyest a káró ötösre, amikor anyu neki szegezte a kérdést, hogy szerinte is menjek-e a nyáron dolgozni, tőle is tehát. Erre aztán jól összeveszték, mindjárt gondoltam, mondta anyu, persze, mert tőle, mármint az aputól, bármit, csak hagyják békén. És igaz, ami igaz, aputól tényleg szinte bármit, mióta az én sárgarépához fűződő viszonyomon összekülönböztek anyuval pár éve, mert anyu azt találta mondani, hogy apu könnyen tukmál engem, mert nem ő volt az, aki kisgyerekkoromban a belém tömött zöldbab főzeléket feltakarította a földről. És apu erre megsértődött, vagyis persze nem erre, hogy nem ő volt az, és akkor a nevelésem helyett a számítógép passzi-ánszának kirakását tűzte ki célul, de ezt most mégse hagyhatta annyiban, és mondta anyunak, hogy te már csak tudod. Tudom is, helyeselt anyu, úgyhogy innentől a megszokott mederben folyt a vita, de ez már nekem mindegy volt, mert már el volt döntve, hogy a nyáron dolgozni fogok, és

milyen lett volna, ha mégis inkább harap a Gyöngyi néni, gondolkodtam még hosszasan lefekvés után.

Anyu másnap azt mondta, keressek magamnak munkát a nyárra, aztán pár nap múlva meg azt, hogy ő talált, és akkor nekem abba kellett hagynom a keresést. Ráadásul nem is anyu, hanem az egyik barátnője, aki nem a Gyöngyi néni, hanem a Klári néni, talált nekem munkát, mert van neki egy diákmunka-közvetítője. És akkor mi másnap elmentünk a Klári nénihez, aki azt mondta, amikor meglátott, hogy de nagyot nőttem, és közben barackot nyomott a fejemre, és még azt is kérdezte, hogy hogy telik a nyáram, és anyu mondta, hogy jól telik, és amiért ilyen jól telik, szeretném hála-ból megmutatni a szüleimnek, hogy milyen rendes gyerek vagyok, ezért jelentkezem munkára a Klári néninél. És ezen a Klári néni egy cseppet sem csodálkozott, hanem azt mondta, hogy akkor kisiskolásoknak fogsz biológiaversenyre kérdéseket írni, és én erre anyura néztem, és erre ő mondta, hogy jó. És pont biológiából, amit utálok, és csak azért feleltem egyszer a búzából a Brigitta néninél ötösre, mert anyu nem engedett le focizni, hanem kikérdezte a búzát. De nem ezért utálok, hanem mert a következő órán is engem hívott ki a Brigitta néni kukoricából is felelni. Nem is értem, ez hogy fordulhatott elő, pedig a kukorica gyakorlatilag teljesen megegyezik a búzával, ugyanúgy nyitvatermő, mellékgyökérszete van, és nem szereti a forróságot – mondta a Brigitta néni, miközben írta be nekem az egyest, de anyu erre már, úgy látszik, nem emlékszik.

Tőlem – mondta este apu, és leütötte a futóval a számítógép parasztját, amikor anyu elmondta neki, hogy biológiaversenyre fogok kérdéseket írni. És apu még azt is mondta, hogy ne keressük a biológiai könyveimet a pincében, de ezt csak azután mondta, miután anyuval egy órát kerestük őket, mert kirakta őket a legutóbbi lomtalanításkor, hogy legyen helye a serlegeinek. Mert amikor apu nem a számítógép előtt ül, akkor leginkább tekézik, versenyekre is jár, és anyu erre azt mondja, hogy persze, mert a teke is előbbre való a családnál. És mindig nagyon haragszik, amikor apu a vasárnapi ebédről is el szokott késni, mert a rántott hús frissen jó, és a húslevest is újra kell melegíteni, pedig apu még bocsánatot is szokott kérni, hogy igazán ne haragudjon az anyu, hogy nem esett ki időben a versenyből a húsleves kedvéért, de anyu ettől csak még jobban szokott haragudni, és azt is mondja, hogy ő a legutolsó a sorban apu összes hobija után, és akkor erre jól össze szoktak vészni, és a leves még jobban ki szokott húlni. De anyu most nem ezt mondta, hanem azt, hogy miért rakta ki apu a biológiai könyveimet, apu meg, hogy kellett a hely a serlegeknek, és a régi biológiai könyvek úgyse kellenek, hiszen nem orvosnak készülök. És hát tényleg nem orvosnak készülök, mondtam is anyunak, de anyu nem figyelt, inkább apuval veszekedett tovább, nem szoktál te, mondta, foglalkozni vele, hogy mi van a gyerekekkel az iskolában. És igaz, ami igaz, apu tényleg nem szokott, mióta összekülönböztek anyuval, hogy

nekem a matek a fontosabb vagy a magyar, és a magyar volt. És apu erre megsértődött, hogy nem a matek, és akkor az iskolai dolgaim helyett a számítógép sakkprogramjának legyőzését is célul tűzte ki, de ezt most mégse hagyhatta annyiban, és mondta anyunak, hogy te már csak tudod. Tudom is, mondta anyu, úgyszólván innentől a megszokott mederben folyt a vita, de aztán anyu azt mondta, hogy neki elege van, és fejezzék be, pedig szerintem apu szívesen folytatta volna tovább, még a sakkozást is abbahagyta a kedvéért, de akkor anyu inkább felhívta a Klári nénit, hogy bocsánatot kérjen, amiért mégse fogok biológiafeladatokat írni, és a Klári néninek is mondta, hogy elege van.

De akkor én gyorsan megvigasztaltam anyut, mondtam neki, hogy délelőtt hívott a Gabesz, az egyik legjobb barátom az osztályból, hogy lenne-e kedvem dolgozni vele, járólapot kell rakni a kollégiumban, ahol lakik. Mert a Gabesz soproni, de megengedik neki a szülei, hogy Budapesten tanuljon, így például a szülei nem látják, amikor kölcsönadja a történelemlétkönyvét egy haverjának, amit nekem anyu biztos sose engedne meg, és azt se látják, hogy megveri a haverját, mert az nem adja neki vissza könyvet. Mondjuk ezt nem mondtam anyunak, csak a járólapot, de anyun nem látszott, hogy megvigasztalódott volna, helyette azt mondta, hogy még sose raktam járólapot. Szó ami szó, tényleg sose raktam még járólapot, Gabesznak is mondtam a telefonban, de erre azt mondta, hogy ő se, és röhögött. Amúgy meg Gabesz és a családja mindig feltalálja magát, ha például kirándulni indulnak, bekenik előtte a csizmájukat zsírral, a múltkor pedig, amikor a disznóvágáson a böllér otthon felejtette a kését, gázzal ölték meg a disznót. Egy egész palack gázt belenyomtak, mondta a Gabesz, mire megdöglött, ettől viszont a pörzsölésnél felrobbant a disznó, csüngött a fáról az oldalas, vagy mi, és én erre majdnem dobtam egy hátast, bár a Kovi, a másik legjobb barátom, akivel tippmixelünk, azt mondta, hogy ő ezt nem hiszi el, és én sem. És Gabesz erre azt mondta, persze, mert mi tápos pestiek vagyunk, pedig a Kovi Solymáron lakik, mi meg Budán, de a Gabesz szerint mindenki tápos pesti, aki nem zsírozza be a csizmáját, nem vág gázzal disznót, vagy nem veri meg az ismerőst, ha az nem adja vissza a történelemlétkönyvét.

És ezt is mondtam anyunak, hogy a Samesz szerint táposak vagyunk, de azt nem, hogy miért, csak azt, hogy jót tesz nekem egy kis fizikai munka, például a járólapozás. És anyu erre ráncolta a homlokát, és legyintett is hozzá, meg azt mondta, hogy tőlem. És akkor én másnap mentem járólapozni a koliba, és a Gabesz már ott várt az ajtóban, és mondta, hogy kemény meló lesz, és a kezembe nyomott egy pálinkát, aztán egy sört, beleszívott a Kossuthba, és még egyszer mondta, hogy kemény meló lesz és hogy nem tudok-e még hívni valakit.

És akkor én felhívtam telefonon a Szilit, aki a barátom, és amikor mondtam neki, hogy ő is jöjjön járólapozni, akkor hallottam, hogy elke-

rekednek a szemei, és kérdezte, hogy nem úgy volt, hogy próbálunk, és így hogy leszünk rocksztárok, és mi lesz a rákendrollal, de mondtam neki, hogy járólapokat rakni és hozzá Kossuthot szívni meg Kőbányait inni is rákendroll, mert mondta a Samesz, hogy ezt mondjam. Mert a Szili dobol, én meg gitározom, és együtt szoktunk a garázsukban próbálni. Egyébként én is dobolni akartam, de anyu a szülinapomon azt mondta, hogy kérhetek bármit, bármit, kivéve dobot, tette hozzá, miután mondtam, hogy dobot kérek, és gyorsan kaptam is egy gitárt, egy elektromost, erre én vettem a zsebpénzemből egy erősítőt, erre karácsonyra kaptam egy fülhallgatót, és akkor én vettem a maradék zsebpénzemből egy gitártokot. De aztán összeismerkedtem a Szilivel, és azóta együtt próbálunk, először a Metallicát akartuk, de az nem ment, ezért most LGT-t szoktunk próbálni, amire múltkor anyu azt mondta, hogy milyen jó, hogy LGT-t, és akkor én megijedtem, hogy anyu szerint milyen jó. De szerencsére a szomszédunk, a Géza, aki nem csak egyetemista, de rocker is, és ezért is van hosszú haja, meg hallgathat olyan zenét, amiben azt mondják, hogy sátán meg vér, igaz, angolul, és Marika néni, a Peti anyukája nem tud angolul, szóval a Géza azt mondta, hogy az LGT is rákkendroll.

És akkor én mondtam a Szilinek, hogy a járólapozás tényleg tutira rákkendroll, és akkor a Szili is jött járólapozni, és egész nap Kossuthot szívtunk, meg Kőbányait ittunk, és mondta is a Gabesz, hogy igazi munkások vagyunk, és én kicsit be is rúgtam a munkásléttől. Aztán délután odajött a művezető, hogy megnézzé, hogy állunk, kicsit járt fel-alá, meg hümmögött is hozzá, majd azt mondta, hogy nem kell jönnünk holnap, és holnapután se, amikor kérdeztem, hogy és holnapután, pedig még készen se voltunk, és hát még a fizetésünket se adta oda, és amikor ezt elmeséltem az anyunak, de persze a Kossuthot meg a Kőbányait nem, ő is csak csóválta a fejét, meg hümmögött. De aztán másnap, amikor Gyöngyi néni pont megint jött kávézni, és csodálkozott, hogy otthon vagyok, hiszen úgy volt, hogy elmegyek dolgozni, anyu megelőzött a válasszal, és én rettentő büszke voltam, hogy azt mondja, hogy látta a hozzáállásomat, és hogy szeptemberig tőle most már azt csinállok, amit akarok.

Pollágh Péter

Valaki pénzeli a nyarat

Nem hízik a jég, csak én,
fekszem a kánikulában, háromszínű
frutti van a számban.
Kurvára forradalmi.
Rám olvadnak az árnyékok.
Ököljég üt le az égből.
Nem kötelező ám meghatódni.
Észak az, ami nem olvad el:
szól az uralkodói én.
Megolvadok, mint egy jegesmedve,
nem bírok a hathónapos nyárral.
Egy kristálykeserűért odaadnám
a koronám. Inkább a tiéteket.
De szétmocskolná a kesztyűmet.

Valaki pénzeli a nyarat.
Cukorkát dugdos a zsebébe.
Nyalókát, törökmézet, négercsókot,
golyóragót, ropogót, krumplicukrot.
Édes fogoly. Egyre lustább a hideg.
Egyre lassabb.

Reggel van. Vánszorgó világos. Jásписos.
Kívül fák: októberi kopaszok, és nekem
nincs több kezem, amit összetörhetek.
Azt hittem, rács az, mit fogok,
amit annak mondtatok, de
jön föl a Nap narancs-lufija,
és látszik már: ez nem rács,
csak idézőjelbe tettek minden ablakot.

A hantikat és manysikat mért hagytuk ott?

Ezek a hónapok nem bírnak el a nyárral.
Neki jelentenek: ragacskezű tartótisztnek.
Nem bír a gyufával, meg-megégeti magát
a lakli kamasz október.

Magára rántja a lángot. Rossz fát tesz a tűzre.
Nem hoz hűvös vánkost.
A Gonosz kisinasai hevítik itt az éjszakákat,
nem hagyják áthűlni.
Áramot vezettek a keresztbe,
azt kell megcsókolnunk.
A csőcselék szó rátok pont elég lesz.
Nem szabad feledni.
Alig negyvenévesen ez még simán a mi munkánk:
a gyerekeiteket is néven nevezni.
Apák és fiúk: úgy ám. Lehet borzongani.
Lehet a selyemzsinórt küldeni.
A cím: Andrássy út, ki ne mondd, hány.
Odi profanum vulgus et arceo: úgy ám.

Nincs ősz, csak leszedálták a nyarat.
Valami fúj, valaki voltam tavaly.

Sokszor akartam öngyilkos lenni,
csak soha nem találtatok otthon.

Gondoltam, rányitok erre az évelős, évfordulós sírásra,
de csak egy üres szoba, illetve erdő volt a helyén.
Akkor megértettem, hogy üres erdő még nem voltam.

Valaki engem is megfűjt.
Ma egyedül tartok osztálytalálkozót.
Készen állok a szeretettel.
Azt akarom: mind szenvedjetek.
A 60. ősz erre pont jó lesz.
Erdővel a kezemben halok meg.
(Négyszögletű. Kerek.)

Szeptember még a nyárnak jelent.
November már a télnek.
Ez két ember. Az október nem ember.
Csak vörös. Sokputtonyos. Elszúrt.
Letekeri sötét garbómat, belém harap.
Folyik ki az ősz a nyakamon, a furcsa szörp.

A Tátrába vágyom, őseim földjére.
Mi, nemesek még értettünk avarul.
Cinóberes lötyty ömlik át a szememen is.

Egyre orcátlanabb a meleg.
Tányéromon elfolyik, szétfolyik egy őszi csúcs.
Felhő van a csúcs felett.
Nem, ez nem egy rémálom csúcsa.

Ősz halántéket akarok, hogy tudjátok,
hová kell lőni,
ha sötét lesz.

56 parfümjé

Keresi 56 parfümjét.

Mi másért élnék, mint a vaníliáért?
Mákony, fahéj. Lányságom, elomló tortám,
banánálmom, gyerekségem, kisedségem.
Citromboldogságom. Lánykori medvéim.
Piteképem. Elgurult gyógyszerem, szépségem.
Öt és hat arcom van. Szélesebes.
A sziklakórházban vagyok:
főorvosnő a Budaságban.

Loknijja, kölnije, szipkája van
a szavaknak, ha ő mondja.
És tud avarul, erre mérget vennék.
Mindég kérdi: a hantikat és a manysikat
mért hagyátok ott? Mért törtétek félbe
a századot?

Szétlőtt csillárok alatt is fénymilliomos vagyok.
Ízlésem luxusízlés. Francia porcukrot fújok
magamra: alkoholban oldott abrakadabra.
Bejönnek a jenkik, s miénk lesz egész Felvidék.
Majd én megírom a Vanília verseit.
Lefordítják a lordok nyelvére, innen kiviszik.
Észak tiszta, és sohasem olvad el.
Gyümölcsöket beszélek.
Hol mézet, hol áfonyát.

Az utcán fiatalok, a jelen senkije.

A Vénséges vén rémfényképész már dolgozik.
Egyszerre több ágon kerül bajba szöveg és kép.
Löveg. Löket. Vér. Vajon mindegy, ha kék?

Kábé a felénél eltörték a huszadik századot.
És a mécesest. Mit jelent az, hogy Százados?

Parfümmel a zsebében, erdővel a kezében
hal meg. Miért? Mint az indián, semmiért.

A Dédi már megint októberkedik

Nem ismer magára: Akasszátok föl
az összes kommunistát, kiáltja.
Mit szólna ehhez Vitay Georgina?
Három színt főz otthon, és nem bánja,
nem kér elnézést a rózsaszín
kincstárért,
a nyelvéért.

A Dédi puffos ujjában jár, vonul, tipeg,
van rajta körékszer: még élnek finomak,
nem győzhet a muglis középszer.
A konyhában szítál, s azt mondja:
a sírokat is cukrozzák, kis butám.
Aztán vadul: tiltott színeket önt össze.
Ez csak puding, mondja. Három szín,
középső a fehér, a tejség és a vajság,
a felső a málnás, piros roppanás,
s alul a zöldfülű piztácia kikandikál.

„Este van, este van: Isten, ha nem tud aludni,
megszámol minket. Csukd be a hűtőt, meg-
olvadnak a jegesmedvék.
Tegyél be a medvevirág mellé egy lázrózsát.
Míg én rossz fát teszek a tűzre.”

Koffeinkép, vaníliával: ez van a falon,
én ezt akarom, de rám sem hederít.
A Dédi már megint októberkedik.

Nem elég neki a kalács, amit tejbe apríthat.
Fát akar a tűzre. Kit akar tenni a tűzre?
Nem fordul el, pedig leskelődik rá a látszat.
Egy lázrőzsát a hűtőbe tesz nekem,
csak el ne felejtsem, felejtsem.

Forradalmi fruttik

(Öreg dressz)

Volt keze beöltöztet egy öreg dresszbe,
egyszer átvehetem a helyét.
Zörög a Dédi, fújja a szél, pizsamás semmiség.
Mint ómódi lámpát, kapcsolom fel őt:
közelről jóságos folt vagy csak eltört kert?

(A Felénél eltörték)

Gondoltam, rányitok erre az évelős, évfordulós sírásra,
de csak egy üres szoba, illetve erdő volt a helyén.
S akkor megértettem, hogy üres erdő még nem voltam.
Eltörték, mint a századot.
Valaki engem is megfűjt.
Ma egyedül tartok osztálytalálkozót.
Készen állok a szeretettel.
Azt akarom: mind szenvedjeteK.
A 60. ősz erre pont jó lesz.
Erdővel a kezemben halok meg.
Négyszögletű. Kerek.

(A Dédi számai)

Volt kedd.
Az 5-öst és a 6-ost sose tette a tortára.
Mégis hordta szomorú számait.
Voltam hordója: így mondta.
Ezüst ötöst és vashatost? Színötöst?
Számolni szomorú?
Hova visznek ezek a fogatok?

(Átnéz magamagán)

Nézi magát egy parfüm üres üvegében.
Színüresség. Üres üvegség.
„Ezt a haját becukrozták. Ez jó seb.

Egy jegesmedve feje, hajkoronája?
Nem, ezt a rókát becukrozták.
Nekem adtad a fantáziád fruttiját. Meg a
fagylaltfelsőt. Citrom az ujj, vanília a test.
Átszabtam a múltat, uram, átszabtam.
Inkább szózzalak, vagy cukrozzalak, fiam?”

Nem cukorkák

Cukorirodalom: úgy hiányzik.
Egy kristálykeserűnek is örülnék.
Csak az ízetlenség szüntelen.
Más lóg a fán, nem cukorkák.
Hideg a víz, meztelen, szellemkislány ízű.
Amúgy nincs itthon íz.
Csak a dagadó hold süt.
Arcomba hull a vakolat, ez most a púder.
Kockafák. Csonkolás. Nyártalanítás.
Rongyba tekert szellemek, múmiák.
A gyolcsok íze hol vér, hol áfonya:
boldogtalan erejű kép.
A pofám a csendes éjben égni kezd,
sokan vetnek most keresztet.
De kinek vegyek én virágot?
Kiforognak a mélyből a fény-állatok.
Elvisz a taxisárga szorongás a semmiségbe,
nem vagyok jól magamtól, nem bírom már.
Eltöröm a javát: a jövő sötéthez beszélek.

Öt és hat arcom van

„Mért nem pusztult ki, ahogy kérték?”

Márai Sándor

„Kiforognak a mélyből a fény-állatok.”

Juhász Ferenc

A kis kerek doboz hányszor megfogyott.
Annyi nyugtatót kaptunk,
hogy már nem látunk véryomot.
Szellemekek jönnek a szelencéből.

Bebalzsamoztak minden ablakot,
bebalzsamozták azt, aki vagyok.

Elharapták a tejtáblákat, édes,
vérét vették az üvegnek.
Kiürítették. Üres üvegség.

E fogyatékkal élő épületben
rohadtul egymagam vagyok.
Ki lát itt ki? Hol vannak az avarok?
A hantikat mért hagyátok ott?
Pár tárgy itt maradt abból az időből,
amikor még vér borította a földet.
Átüt rajtuk, kiszól belőlük a vér.
Átszól. Visszapillant.

Ez a vajszínű telefon is.
Ha eltekerem a tárcsáját,
vonásban vagyok.
A Százados szerint tűzvonalban.
A hangodért jöttem, mondja a kagylóba,
a hajdanok hangján.
Előáslak. Előtalállak.

Lassan elvégződik az ember, tudom,
de én nem a majmoktól származom.
Öt és hat arcom van, valaha sok voltam.
Szép teát iszom a citromos lámpa alatt,
még visszaöltözik a lakás az eleganciába.

Mit jelent a Delnő? A Dáma? A Lady?
Megérem, hogy rám mondják: Dédi?

Szétlőtt csillárok alatt is fénymilliomos vagyok.
Ízlésem luxusízlés. Francia porcukrot fújok
magamra: alkoholban oldott abrakadabra.
Bejönnek a jenkik, s miénk lesz egész Felvidék.
Majd én megírom a Vanília verseit.
Lefordítják a lordok nyelvére, innen kiviszik.
Észak tiszta, és sohasem olvad el.
Gyümölcsöket beszélek.
Hol mézet, hol áfonyát.

„Majd adok én nektek illatlírárt, mocskos fasiszták!
Most letérdelsz nekem, te úri kurva.”
Szólt a majomfejű, és tudta, mit csinál,
mikor sárga cipőjében felém lépett,
ÁVÓ vagy ÁVH: rongy-mindegy volt,
arra a pillanatra, mikor a szemén át
szúrt szilánk az agyáig hatolt,
könyékig áztam rohadt pirosában.

Elfolyt a gyertyák krémje.
Mormoltam sötét zsolozsmát.
Füst mutatott föl az égre.

Két üveggolyóját eltemettem,
ahogy a távolságot kellene,
csak tudnám, melyiket.

Murányi Zita

szintézis

két férfivel ismerkedtem meg tíz perc alatt
rossz helyre küldött az egyik a másik mutatta
meg a helyes utat arccal háttal a Déli pályaudvarnak
a sötét üveglapon fejünk fölött rezzent meg a nap

előbb nevet cseréltem igaz csak félig idegenség
a vezetéknevem meghagyták nem igazán
tetszett a Szilvia keresztnév hogy visszacseréljék
egy órát kellett volna várjak de megtették lazán

tíz perc alatt visszaváltoztam a régi önmagam
oldalát csapkodta rózsaszín táska
és föl kellett hagyjak azzal nem maradt
időm belehelyezkedni a személyiségváltásba

a recepciónál közölték tudják mi van nyugodjak
meg visszkapom a nevem és a pénzt
beálltam ugyanabba a sorba
ami rövid időre fölszámolta bennem az ént

tarkómon éreztem egy idegen férfi lélegzetvételét
szegényt kétszer sodortam le az útra
erről tudtam túl szűk a tér magam vagyok ismét
hogy fölborítsam egy világegyetem szintézisét.

érintés

A Gellért-hegyre mentem
az Erzsébet hídon át
körös-körül a hó.
A szobor kezében a pálmaágon is
vagy félbetört rákolló.

Havasak a kőpadok fázom
nem nagyon ahogy a főváros
és a kéményekből is szivárog
a káros füstanyag
a hó alatt füstszaga van a talajnak.

A Duna jeges néha a szívem
is szokott fájni nem segít
a pulóverfásli a dobogásnak
is lehet kéményszaga
és egy kabát gallérjának is.

A hó is lehet hamis
félig már olvadt félig még jeges
ráfekszik a fák árnyéka
a dobbanás is néma
és egy kidőlt fa az erdő végjátéka.

Hogy zöld volt a nyelvem
mint a tavaszi falevelek
a hídon mentem át
nem gondoltam senkire de
gyakoroltam a telepátiát.

Zöld volt a víz kisebb jégtáblákat
sodort és jégízű volt a csók
amire árnyékot vetett a szabadság szobor.
Az a kidőlt fa és az a rég elhangzott reccsenés
a halott ágak mint egy emberkéz
és hiányzik a hozzájuk tartozó érintés.

nem

Néhány lépést még tenni a nyárba.
Kavicsos volt a part.
A hajó indulásra készen egy lány
a mólónál térdére hajtotta a hajnalt

vagy a nap ragyogása takarta be.
Az arcát láttam a vállát befedte
a haj olyan fekete volt mint az este
ha elmarad a napfelkelte

csak combjai ragyogtak vörösebben.
A víz két oldalt habos minden
rávetülő árnyék túl keskeny én arra
gondoltam mennyire megöregedtem.

Őt elvitte a víz még sokáig hallatszott
a nevetése a homokban lábnyomok.
Az emlékek mint egy üres kereszt vagy
súlytalanodva vetették le a megváltót

és akkor felragyogott a hold. Megismertem
egy másik addig idegen fázást.
Hogy a lélek erre a fagyra hasonlít a télre
nem csillagokból jövő monoton fényáradás.

egy tölgy

nézni egy decemberi tölgyet
ágai közé felhők gömbölyödtek
lombbá gyűrve a porhivat

és fölötte ahol a havazás
is megtorpant mintha fölsejlő szilánkja
lenne a mennyországnak a néma eget
és az utolsó pelyheket hátukon a fény

még szivárvánnyá merevedhet
ahogy a fa agancsai közül némán kiszakadnak
és a föld felé zuhanva lassan vörösével
itatja át őket a virradat és ahogy erdővé
dagadó fájdalomával mint egy elejtett
pettyes őz egyre elesettebb a vérző fatörzs.

visegrád (apának)

és akkor és örökké is mindened fáj
két jaj istenem között a szeles visegrád
úgy bújt meg ahogy szád mosolyvonalában egy erdőirtás
mintha apró fűszálak volnának zsöngé törésvonalak

talán kiszáradt én a dunát figyeltem közben
fömláltak a lemondás barázdáiban lelt
menedéket egy-egy sóhajtásnyi holnap
a törzsek összeomlottak fönről csak

a lombkorona látszott bár a gyökereknek
nincs köze a haldokláshoz most volt
ami kimeredt a földből arra mondtad tréfásan hogy
elsőáldozó miközben szemedből könny csordult

néhány csöpp ami egybefolyt az éggel
éppen fölfelé sírtál a mindenhatónak
azt hitted minden vízburok egy mennyei csónak
hogy fönt még meghatódhat

valaki az ember kilátástalan mulandóságán
majd megszorítottalak éreztem hogy a lombok alatt
a nincsen törzs tovább sorvad és a kortalanná
dagadó évgyűrűkben pulzálását az örökkévalónak.

Szirmai Péter

El Desierto

Öt éve hagytuk el anyámmal a nagyvárost, a reménytelenség, a legmélyebb depresszió világát, és költöztünk El Desiertóba.

El Desierto teljesen kihalt, a bombázás óta nem lakik itt senki. Romházainak égbenyúló karjai a nagyvárosból is látszanak. A halottakat elszállították, de a romokat nem takarították el: a Parancsnok (el Comandante) mementóul meghagyatta az utókornak a lázadás kihunyt fészket, az eltaposott parazsat.

Körbejártuk a várost. Pár ház maradt csak épen, az egyikbe költöztünk be anyámmal. A tetőt aládúcoltuk, a hiányzó cserepeket a többi házról pótoltuk. Az utcafrontra néző ablakok közül az egyik megrepedt, ezt megragasztottuk, a másik kitört, ennek a keretét kivettük, sárral kötött téglákkal befalaztuk. A hátsó ablaknyílásokat szintén befalaztuk.

Megnyugtató, hogy teljesen kihalt a város. Gyakran sétálgatunk anyámmal a romok között, találunk ezt-azt: egészen szép történetek kerekednek ki a romok alatt heverő tárgyakból: egy fotó, egy kabát, ruhák, edények, gyerekjáték satöbbi. Az egyik rom alatt egy puskát és lőszert is találtunk, meg egy petróleumlámpát, pár bádogedényt, evőeszközöket: a takarítók nem végeztek tökéletes munkát.

Kell a puska, mert időnként kóbor kutyákkal találkozunk, farkasokat is láttunk már. A kutyák egészen elvadultak, alig különböztethetők meg a farkasoktól. A kutyák és a farkasok közös falkában járnak, és állandóan körülöttünk ólálkodnak. Éhes csaholásukat egész nap halljuk. Az álom az egyetlen menedékünk tőlük.

Eleinte a patkányok is gondot okoztak; hiába lőttem ki közülük egyet-kettőt, olyan sokan voltak, hogy ez nem segített a helyzeten. Aztán az egyik házban talált patkányméreg nyugvópontra vitte a dolgot.

Van egy szamarunk, ha terhet kell hordanunk, azt használjuk. Kétnaponta meggyünk le a tározóhoz, megtöltjük az üvegeinket, megmosakszunk. A kenyér hiányzik az életünkből. Nagyon nehéz így meglenni. A búza nem marad meg. A nyári perzselő hőség, az időnként ránk zúduló, napokig tartó homokviharok kíméletlenül elpusztítják a hajtásokat. Nyáron szinte haldokolunk a hőségben. Nappal az éjszakát várjuk, éjszaka rettegve gondolunk a nappalra. Télen a hidegfrontok hűtik le a levegőt, aztán váratlanul meleg lesz ismét. A hóingadozást alig lehet elviselni. A hidegben ki sem mozdulunk otthonról, a nyomorúságosan begyűjtött fá-

val fűtünk a megjavított kemencében. Az újbóli felmelegedés után, még pár napig betegek vagyunk, le vagyunk gyengülve, aztán ismét megnyergetjük a szamarat és elindulunk a tározóhoz vízért, lőni egy nyulat, vagy farkast, ha nincsen más. A tető sohasem készül el teljesen, a viharok mindig megrongálják a tetőszerkezetet, a szél befújja a házba a homokot; ilyenkor finom szemcséjű homokréteg borít mindent, beleértve minket is. A szánkba, a fülünkbe, a szemhéjunk alá is befurakodnak a pengeéles szemcsék: nincs hová menekülnünk. Ha véget ér a vihar, nekiállunk takarítani, tetőt javítani.

Amikor nem kell dolgoznunk, anyám mesél valamit. Anyám meséi a nagyvárosról szólnak, a régi időről, amikor még jobb volt az élet. Történetei kiemelnek a körülöttünk lebegő semmiből, a véget nem érő fizikai és lelki sivatagból, az időtlenség világából. A történeteinek mindig van valóságalapja, mégis kicsit más, mint ami az élet: sokkal több és gazdagabb.

A lerombolt házak között könyveket is találtunk. Pár kötetünk van csak, az ágyam mellett tárolom őket: Defoe: Robinson; Kafka: A kastély, Giorgio de Chirico által illusztrálva; egy vastag könyv: A spanyol–amerikai irodalom rövid története; Saramago: A kolostor regénye illetve Borges: Az örökkévalóság története, a Borges összes művei sorozatból, mindegyik spanyol nyelven.

Felajánlottam anyámnak, hogy válasszon egy könyvet, szívesen felolvasok neki. Nem szólt, csendesen, csukott szemmel ült a karosszékében, aztán azt mondta, hogy nem kér felolvasást, mert annyi történet kering benne, hogy inkább elvenni kellene belőle, mint hozzátenni.

Persze, egyszer minden jónak vége szakad.

Tegnap, kedden, behatolt a katonaság a városba. Lövöldöztek, hogy előjyjünk; persze tudták, hogy El Desierto nem lakatlan. Kiparancsoltak a ház elé, a parancsnok, meghatározhatatlan korú, fekete képű, bajszos férfi, közölte velünk, hogy csütörtökig el kell hagynunk a várost, pénteken kezdik a romok bontását. A munkagépek már egy hónapja felvonultak a város északi határánál. Azt mondta, hogy költözzünk vissza a nagyvárosba. Segítenek abban, hogy egy hajléktalanszállóra kerüljünk, kapjunk közmunkát, s némi fizetést, ami nyomorúságos ugyan, de arra elég, hogy éhen ne haljunk. Mondtuk, hogy inkább pénzt adjanak, egy alkalommal és sokat, abból már el tudnánk indulni valamerre. Mondta, hogy ő nem tehet mást, közli a parancsot, és végül is mi illegálisan foglaltuk el a háborús romokat, örülünk, hogy büntetés helyett segítséget ajánlanak. Erre azt válaszoltuk, hogy akkor inkább elmegyünk. Kérdezte, hogy merre vesszük az irányt, mondtuk, hogy nem tudjuk, mondta, hogy nyugodjunk meg, a hírszerzés úgymint megtudja. Nem válaszoltunk, ezért távoztak. Nyugodtak vagyunk, nem érdekel minket, hogy követnek-e vagy sem, megfigyelnek-e vagy sem, a társadalmi ranglétra legalsó fokán állunk, mélyebbre nem süllyedhetünk, következésképpen ártani sem tudnak nekünk. Legfeljebb

megölnek minket, de ez sem jelent különösebb változást, létünk időtlensége és a halál végtelensége között nem látunk jelentős különbséget. Összeszedjük a ruhákat, az étkészletet, nagyjából annyit, amennyivel éreztünk, a többit itt hagyjuk.

Azt mondta anyám, hogy olyan helyet kell találnunk, ahonnan sohasem akarnak majd kilakoltatni: ahol nagyon nehéz az élet, ahol nem akar élni senki sem. Persze eddig azt hittük, hogy a sivatagi kísértetváros a romokkal, a hátrahagyott hulladékokkal, az elviselhetetlen klímával ilyen hely, de tévedtünk. Az állam újra akarja építtetni a várost: új névvel, új városszerkezettel. Hiába, az állami tisztviselők gondolkodását nehéz előre kiszámítani, a logika, az időzítés és a következmények felmérése nem játszik szerepet a döntések meghozatalában.

A térképet böngészve megleltük Ultima Esperanza városát. Ez a kontinens legdélebbi csücske, a kontinens itt töredezik szét szigetek sokaságára, a szárazföld, a jég és a tenger pedig összekeveredik. Itt már nincsenek évszakok, csak tél és hideg. A viharos szél egész nap, megállás nélkül fúj, az égboltot állandóan felhők borítják.

Holnap hajnalban indulunk. Lehet, hogy elszegődöm egy halászhajóra, vagy fókavadásznak állok. De az is lehet, hogy egyszerűen megfagyunk, és megszűnnek a gondjaink.

A széles folyó

A széles folyót kell átszelnem, hogy munkához jussak. Egy éve nem volt munkám, kegyelemkenyéren élek. Kapok enni, elvégzek a ház körül ezt-azt. Most végre lenne munkám. A biztat: menjek, ez jól tesz az önbizalmamnak is. Reggel és este is hajó megy a túlpartra.

Korán kimegyek a hajóállomásra. Még sötét van, hideg. Egy búra nélküli izzó világít a váró teteje alatt, az épület sarkánál. Senki sincs a parton. A hajó benn áll a part mellett. Behúzódok az árnyékba, leguggolok. Az út várhatóan három órán át tart majd.

Két óra múlva világosodni kezd a keleti égbolt. A derengés határozottabb, hajnali fényekre vált. Aztán megjelenik a nap a horizonton. Narancssárga és hatalmas. Már nem guggolok, már ott áll mellettem pár ember. Egyre többen érkeznek. A hajón is mozgolódás támad: matrózok jelennek meg, előkészítik a hajót az úthoz.

A széles folyónak nem adtunk külön nevet, a spanyolok a túlparton rio anchónak nevezik. Olyan nagy, mint egy tenger. Vízyűjtőjén lévő folyók hatalmasabbak, mint a föld legnagyobb folyói. Nem látom a túlpartot, a

végtelenbe vész el a tekintetem. Megrettent ez a nagyság, a méretek, a távolságok, a szállított vízmennyiség, a vízmennyiség miatt átadott erő. Nem tudok nekiveselkedni, nem tudok felszállni a hajóra. Nem a hajó lemeztetének keménységében, a motor erősségében, a legénység felkészültségében kételkedek, hanem saját magamban. Nem a hajó hánykolódása, a szél, az eső készítené ki, hanem a távolság, a távolság és a folyó erejének legyőzéséhez szükséges motorhang kergetne az őrlületbe: tudom, belevetném magam a folyóba. Biztosan tudom, hogy nem bírnám ki.

Csodálom, akik képesek megtenni a hatalmas utat, akiknek nem jut eszébe ez a sok elborzasztó tényező, akikben nem merül fel kétely önmagukkal szemben, akik el tudják terelni figyelmüket mindarról, amiről beszéltem.

Mindenki felszáll a hajóra: lassan, türelmesen, a legkisebb félelem vagy idegesség jele nélkül, szorosan egymás mögött haladnak a hajóhídon, odaadják jegyüket a matrónak, átlépnek a hajókorláton, majd elfoglalják helyüket a fedélzeten.

Én ott maradok a váró előtt, a váró falához simulva, nehogy valaki észrevegyen, nehogy valaki rám kiáltson, kérdezve: nézd csak, őt nem vesszük magunkkal?

A matróz rám néz, de lehet, hogy csak mellém, mögém, át rajtam, ilyen messziről ezt nem tudom megállapítani, aztán felhajtja a csapóajtót, rögzíti a tolozárát. Felbúg a motor, rezegni kezd a kikötő, a fák, a padok, a váróépület, a törött járda, amin állok. A hajó bálna teste megmozdul, megindul, lomhán kifordul a kikötőből, irányba áll, a túlsó partot célozza. Az utasok már nem engem néznek: a folyót, a dolgozó motorlapát verte hullámokat, a part távoli csücskében pár sziklát, elhagyott romos kunyhót, törött mentőcsónakot.

Ellépek a váró épületének árnyékot adó teteje alól. Kalapomat otthon hagytam, fejemet már égeti a kora reggeli nap.

Négylovas kocsi zörög el mellettem, nyikorog a szerkezet, a csapszegek, az eresztékek a végüket járják. A kerekek szórják a port, vöröses-sárgás ködbe borítják az utcát. A romos házak előtt már nyüzsögnek az emberek: elhanyagoltak, szakadt öltözetűek, borostásak, élettől fáradtak, mint én. Arról beszélnek, hogy hol lehet munkát találni. Rövid időre beállok közéjük, belehallgatok a beszélgetésbe, látják, hogy híreikhez nincs mit hozzátennem, hát nem kérdeznek. Eljövök tőlük.

Nagyon meleg lesz ma is, már izzik a bőröm: olvad a hús, lecsorog a veríték a homlokon, nyakon, háton, derékon.

Betérek anyám kunyhójába. Sötét van, az ablaknyílásokat, az ajtót szőnyeg takarja. Szoktatnom kell a szememet a sötéthez, legalább tíz másodperc telik el, amíg meglelem anyámat az egyik sarokban: ütött-kopott fotelében ül, pongyolája a földes padlót söpri, papucsában a lába meztelen.

Szeretem anyám mondatait, mert kiemelnek a körülöttünk lebegő semmiből. Most nem szól semmit, hallgat. Azt mondom:

– Kaptam volna munkát a túlparton. De nem tudok hajóra szállni, nem tudok átkelni a folyón.

Anyám azt mondja:

– Akkor nincs más lehetőség, mint a feketemunka.

Végigsimít gyér, ősz haján. Még hozzáteszi:

– Sokan vannak így: nem bírják elviselni a motorhangot, a hajó hánykolódása miatt fellépő hányingert.

Az ajtónyílást takaró rongyszőnyeg megmozdul, valami vagy valaki bejöhetett. De nem történik semmi; lehet, hogy csak képzelődtünk. Azt mondja:

– Régen nem ismertük a depresszió fogalmát. A városban virágzó boltok működtek. Az utcák tiszták, a házak jó állapotúak voltak. Minden ház előtt gliciniabokrok virágoztak, az illat, a színek uralták az utcát. Takarékoság, jólét és előrelátás jellemezte a város lakosságát. Gyerekkoromban én még láthattam mindezt, aztán átvette az uralmat a söpredék. Úgy érkezett, mint az alattomos árvíz: először csak alig észrevehetően, buzgárként szivárgott át a védőgát falán, aztán megerősödve, áttörte a gátat és mindent ellepett.

Föltámad a szél. Hallgatunk egy sort, hallgatjuk, ahogy a szél a ház falának veri a homokszemeket. Anyám így folytatja:

– A söpredék nem kívülről érkezett, hanem országon belülről, népünk mélyrétegeiből, onnan emelkedtek ki a legalávalóbb, legkapzsisb emberek, akik csak a mának éltek, nem törődtek a ma tetteinek jövőbe ható következményeivel. A söpredék vezetői, így a legfőbb vezető, Juárez is, igazi retorikai tehetségek: megmagyarázzák, hogy intézkedéseik a közjót szolgálják, sőt: kizárólag az ők intézkedéseik szolgálják a közjót.

Elmosolyodik. Még hozzáteszi:

– Juárez végül is úgy viselkedett, mint egy átlagember: a helyzetet kihasználva, anyagiasan. Nem lepődünk meg, hogy diktátorrá tette magát, úgy gondoltuk, hogy az ő helyzetében mindenki így viselkedett volna. Persze gyűlöltük, de tudtuk, hogyha óriási fondorlat bevetésével, létünk kockáztatásával sikerülne meggyilkolni, a helyére álló ugyanazt a politikát folytatná, mint ő.

Többet nem szól. Hiába figyelek, várom tanácsát. Nem tudom, mióta ülünk halotti csendben: tíz perce, tizenöt perce. A szél közben alábbhagy, lecsendesedik.

Kilépek anyám kunyhójából. A nap már a zeniten lángol, szinte megolvasztja a koponyámat. Arra gondolok, hogy vállalnék én feketemunkát, csak tudnám, hogy mit. Már ismét a főtéren vagyok, körülöttem nincstelen, tanácstalan tömeg.

Otthon rövid szóváltás (kérdés, magyarázat) után bemegyek a hátsó helyiségbe, hogy gondolkozzam. Leeresztem az ablaknyílások előtt a takarókat. Ledőlök az ágyra, és hallgatom a nap őrült zúgását, elképzelem, ahogy roncsolja a ház falát, a földet, a port, a levegőt. Nincs ötletem. Hagyom, hogy lecsukódjon a szemem. Arra ébredek, hogy a felső ágyon N. forgolódik. Az ágy mellé lépek, megigazítom rajta a takarót. Az alsó ágyon J. nyugodtan, egyenletesen lélegzik. A. oldalra fordulva alszik. Azt hiszem, éjszaka van, mert a nap nem tör át az elnyűtt lepedő rostjain. Elteszem magam én is a holnapnak.

Flóra I.

Horváth Eve

avantgárd kert

épp a füvet vasalta az udvaron amikor leesett a kutya
lába egy régi sérülés pár éve becsípte a mozgólépcső
és most beütötte a járdaszegélybe miközben az
utalványokat osztogató postás motorját ugatta
egy galamb hirtelen lilát kakilt a teraszra önarckép
világos hogy nyár van világos hogy fáj mint fűnek
a vasalás kutyának a csonk és galambnak a milka

bajlódott tovább a kertben a fiú vakondtúrásra
lépett kidugta fejét egy újabb dália és az íriszek
serege boldogan bandukolt hazafelé amíg a macska
rá nem olvadt a kerítésre akár egy cserbenhagyott
migráns világos hogy nyár van világos hogy fáj
mint az aszfalton burjánzó gyomnövény amely áttöri
a civilizált kereteket majd riadtan hozzábújik az öntözőcsőhöz

egy rahmanyinov-ágyásra taposott a srác és megkínozta
a naplementét szöges tekintetét az égbe szúrta pilóta
keksz maradékát rázta ki a zsebéből eszébe jutott hogy
meghal talán holnap vagy még ma és beköltözik
a cinkék postaládaféskébe de most a fűre koncentrált
hogy mielőbb el legyen rendezve a kert világos hogy fáj
van világos hogy nyár de miért nő a fűtésszámla

lepkeboy

vitrinbe zárva verdesett a fiú
egy megsárgult krisztus-szentkép
borult a szárnyára lehullt egy kevés
hímpor az ébenfekete polcra bezzeg
hernyó korában kör alakú horog-
koszorúval potrohlábain könnyen
ficánkolt miközben bámulta
nagyamama pávatollait a vázában

a redőny résein tegnapi fény ván-
szorgott be akár a nyárfavatta ha
vége a közmunkának és az utolsó
fröccs is lecsorgott a pulton alea
iacta est dombok hemperegtek
széttárt lábbal szántóföldeket
szülve a napra szürkehályog -
felhő kúszott és a szél rühes
kutyaként dörgölőzött a fáknak
szédelgett a vidék pipacsok
adták tovább a vészriadót

vitrinbe zárva verdesett a fiú
hiába tapogatta csápjaival
nagy mama rózsafüzérét
fulladni kezdett és bemászott
nagy papa képe mögé komoran

nem tudták

a fiú hullámokat vetett ahogy nője
riszálta tagjait nem látták a partot
ahol sziklák iszogattak
az ifjú pár hajókkal táplálkozott
mint a kekszet darabokra törték
így etették egymást amíg sütött
a nap ha elborult az ég heves
veszekedés támadt aztán ahogy
máskor is összeölelkeztek a fiú
fel-felcsapott és bálnákat dobált
míg nője simogatta arany ujjaival
tarajos haját borzolgatva össze
de nem tudták hogy partok vadásznak
a nászra

saudade

a nő megváltódott
mintha már amonnan
valahonnan túlról szemlélődve
fókuszba gyűjtötte volna az
újrahasznosítás jegyében
az eldobott műanyag érzelmeket
a fiú ott és azonnal
biomasszává vált
elkeveredett az avarral
annyira zavarba jött
mindeközben tollak álltak
ki az ágyékából
valaki használt vécépapírt
ejtett el fölötte
de a nő csak nézte
és ölelgette holott a fiú lazán
levelenként hullott ki a karjából
aranyló fácánok táncolták körbe
a különös szertartást
aminek nem volt neve
tehát nem volt
vagyis nem

radír

felvette magára az üveggömböt és gurult a papírtájon
lefelé akvarellceruzák elmosott vonalain szívében
a kamrai izomrostok westernfilmet forgattak hirtelen
tüzeltek egymásra cafatokból állt a sivatagi reggel
az éjszaka foszlányait felváltotta a foszfiú-nappal és
fájlalta hogy szerelmei vigyázatlan kaktuszok
módjára dörgölőznek hozzá kilyuggatva napsugarait
gurult az üveggömbben a vágy szét akart törni
hogy aztán a testébe fúródó szilánkoktól végleg
elvérezzen szaggatott vonalhoz ért párhuzamos
volt az egyenessel és az óriási grafitcsóka csőre
nem győzött kopni radírstenhez fohászkodott
tüntesse el

félénk, falánk

a lány arcvonásaiban széncinegék telepedtek meg
mosollyal táplálta és nevetésének gurgulázó szökőkútján
itatta őket mellei kupoláin ideges verebek gyülekeztek
tipegtek-topogtak majd pogány tancba kezdtek a boltozat
alatti ritmusra a fiú most nem mert odanézni hátha el-
repülnek

reggelek szemfényvesztése

a fiú hamarosan túltette magát a dacon szája
mosolyra görbült mikor a bacon felpöndörödvé
sistergett saját zsírján pedig kis híján elsírta magát
öt perccel azelőtt hogy kinyitotta a szemét ólmos
fantáziáiból és a gangon álldogálva elnyomta
volna az álom szigorúan ébredni kezdett merthogy
a realitásba elbújni olyan mintha éppen előlépne
egy függöny mögül a színpadra ahol az aktuális
szerepet nagyvonalúan és élethűen játssza el
de az álmok valóságát a vonzalmak zsigeri erejét
épphogy el tudta fedni és katatón ráolvasással
terelgette hajából kiszedett juhait

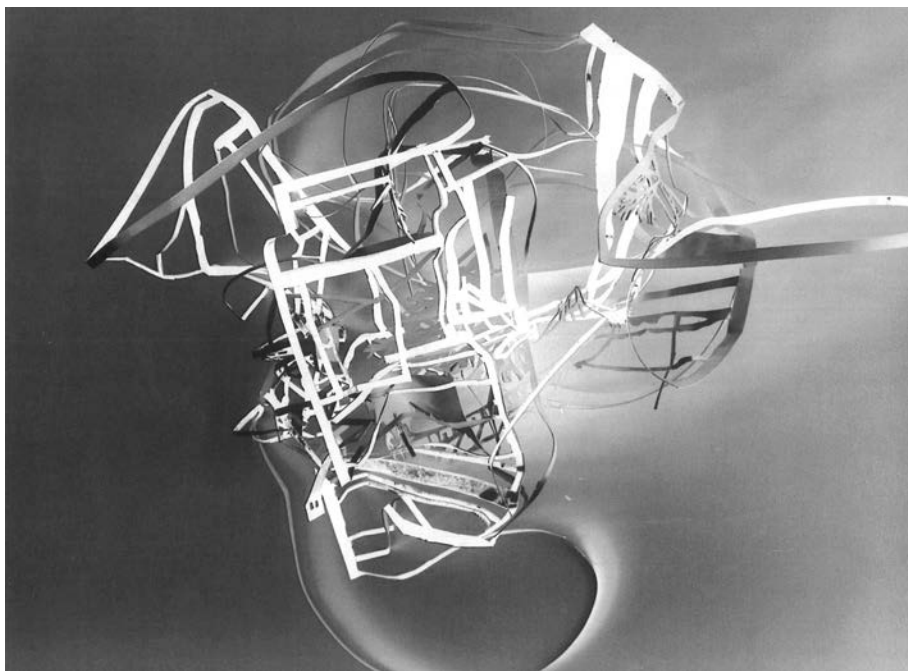
nyárikék

a fiú szorgalmasan összeszedte a poharakat
mondатаi után gyakran fázott a teraszon
ahol a napernyők mint zsugori urak csukódtak
össze este a nyári vihartól levert bogyók és
hernyók nyálkában úsztak a műanyag asztalokon
hiába várt volna borralalót hiába tapicskolt
ázott cipőben végig a kövecses placcon
a vendégek elszéledtek valami fedett melegedőbe
elsünderögtek a villamossal a fiú csak állt ott
kifújta a füstöt reklámpólójából csavarta a vizet
haja hullámain zöld hajó szivarfa levele utazott
az ágreccsentő csendben fölreppent egy verssor

ideát kell hagyni

az ideges pulykafelvágott és a sápadt csirkemellsonka között vacillált a pultnál a fiú míg mögötte a sor gyűlt vérszemet kapott egy nyanya és a vén trotty már két hete rágódott egy pörcön sietni kellett onnan a hentes mondatokat darabolt kötényén belsőséges plecsnik igazolták szorgalmaskodását irány a tejféleségek egy kefirhajú nő ült a hűtőszekrénybe zárva piros miniszoknyás nyári viseletben combja közül kellett kivenni az árut a címke fejjel lefelé lógott térdkalácsán a fiú megborzongott olyan hideg volt a hűtő és gyorsan továbbhúzta nyüsztő kosarát szíve dobbanásig telt meg a reménnyel hogy még életben van és ha él akkor fizethet hogy átkeljen a bolton aszott pénztárosnő szalagjára pakolt zacskón a vonalkód félve elmosódott vonakodott menni nem csippant a műszer ideát kell hagyni ki megy érte vissza

Mélymerülés I.

Gulisio Tímea

Vészett

Mint a gyilkos tette
Színhelyére úgy térek
Vissza hozzád

Megfojt a mentőmellény
Ha túl szorosra húzod
Felgyújt amire benzint locsoltál

Mint fához kötött állatba
Vágja beléd fejszékét
Az ordító hiány

Tabu

Szeretem magam
Mert megérintesz
Szeretlek
Mert érinthetetlen vagy

Negatív

Én az életben úgy vagyok jelen
Mint a turisták képein
A véletlen emberek

Nem panaszkodom
Nem kérek

Csak vissza-visszajárok
Ahogy a maguk se tudják mit
Itt felejtett szellemek

Kétsoros

Te nekem az első,
Én neked az utolsó.

Bárdolatlanok

Mint mozdony a terhét,
lárva a potrohát,
úgy húzlak magam után.
Reménybe fáradt
Kamaszokként sietünk
összegördülni.
Kő a kővel.
Ami marad:
Zúzott márvány.

Kikötő

Te nem leszel
Kopottra hallgatott lemez
Unalmasra nézett videó

Mint porcelánbaba mosolya
A hajóroncs fenekét
Hajad emléke úgy csiklandoz

Vártam a süllyedést de nem jött
Csak szerencsés vagyok
Nem DiCaprio

Mentőcsónak lehetne
A szerelem
Jéghegyé fagyaszt a sajtó

Rév

Teljesült
Mert már nem akarom

Mikor a legjobb
Abbahagyom

Lázadj te
Én csak hazavárok

A kívánság

Mikor valóra váltál
Megtűtötted vacsorára
Az aranyhalat.

Aki mindig kívül marad

Meglestelek
A kulcslyuk belém nézett

Mindened láttam
Ezért téged nem

Kukkoló marad a pillangó
Ízlel a féreg

Holdkór

Halhullámzást borzol
A Duna hátára.
Beleszeretnek a turisták.
Fogkoronája ezüstpikkely.
Anyák és szeretők mosolya.

Havonta egyszer,
Mikor kiürül a part,
Fehér maszkját a vízbe ejti.
Nyugodtan alhat.
Csak a sirályok tudják,
Hogy nincs arca.

Ego

Nem akarom jól érezni
Magam
Másokkal
Egyedül nem megy

Körülöttem elromlanak
A tárgyak
Megbetegszik mind
Akit szeretek

Sokkarú pusztító
Istennő vagyok
Vagy ha kedvem úgy tartja
Isten

Lábam nyomát csókolják
De leborulnék
Szobra előtt
Ha lenne még – Ember.

Fogat

Megkötetett.
Ha nem is az égben.
Kerítő az érdek,
Isten a pénz,
Pap a hatalom.
A tanúk mintha
Gyilkosok mellett.
Lamborghini-hintó.
Egy ágy két párna.

Ha a szerelem bekopog,
Nem nyitnak ajtót,
Nehogy lopjon.

Cél nélkül

Én nem vagyok senkié,
A tiéd is csak kölcsönbe.

Hozzám nyúlhatsz,
De meg nem érinthetsz.

Eszköz leszek,
Magamat szentesítem.

Önmegvalósító robotként
Nincs ki, és hova vezéreljen.

A gazda

Enyém se volt
Már megcsalt
A kutya

Ólak melegében
Úgy hozzábújnék
Szeme sötétjéhez

Míg külön fetrengünk
Nem érhet csalódás

Mindig mást szeretek
Mint aki engem

Fészek

Egymás mellett lakunk
De csak véletlenül
Futunk össze

Téged bezártak
Én beléd szabadulnék
Kinek-kinek a maga börtöne

Mindent elkövetek
Hogy te légy akit tönkreteszek
Aki majd tönkretesz

Ne hagyd magad
Ha megelégszem
Elröppen válladról a fecske

És boldogan élünk
Míg meg nem halunk
Együtt – egymás ellen

Falusi idill

Hogy becsületre neveltek,
Hiába próbálom jóvátenni.
Nincs szívem ölelni
Nyomorult kis tested.
Azért gyere!
Kimegyek érted az állomásra.
Asztalon az ebéd.
Megvetve az ágyad.
Nagyanyám házában alszunk majd.
Abban a kádban fürdesz,
Amiben én.
Elfordulok, mikor felveszed
A kölcsönhálóinget.
Ne bújj mellém!
Túl sokat köszönhetsz nekem
Ahhoz, hogy szeress.

A kereszt

Annyira meg akartalak
Tartani
Hogy kiszakadtál belőlem

Örökre együtt maradtunk
Volna
Ha nem jövünk össze

Magamat ismertem félre benned
Az üvegfal nem akadály
Csak ha átlátszó leszel

Olyan dacos megadással
Szerettél
Mint akit akasztani visznek

Lógni fogok rajtad
Míg le nem szakít
Az ismeret

Vallomás

Nekem még sose volt jó
Minden teher

A kötelesség hajt
Az érdek érdektelensége

Nem értem mások
Mitől boldogok
Hogyhogy nem félnek

Nem szeretek senkit
De veled megosztanám
Örömtelenségem

Viszonzás

Szenvedek mert
Ez mentség mindenre

Hátha mint én téged
Szánalomból szeretsz meg

Kicsi ördögeid
Magam mellé fektetném
És betakarnám este

Jó lenne annyit tenni érted
Amennyit te teszel
Ellenem

Svarpkonyta

Kemendi Zsuzsanna

Olyan az illatod, mint az apué

Fekszem
már késő van
aludni kellene
de nem megy
elképzelem hát
hogyan itt vagy
mellettem
lassan kinyújtom a kezem
megérintem a másik párnát
mintha te lennél
és akkor
az én kezem a te kezéd lesz
bebújik a takaróm alá
megkeresi a derekamat
hideg
de nem bánom
mert ez most már a te kezéd
puhán követi az ívet
ahol a bőröm rásimul a csípőcsontra
aztán föl
bukdácsol a bordáimon
körbe kerüli a mellemet
pont elfér a tenyeremben
mondta egyszer
és most is itt ez a tenyér
ami most a tiéd persze
és akkor elképzelem
hogyan a kezéd érzi
miért vontam magamhoz
hogyan te
aki a kézhez tartozol
tudod mit szeretnék
tudod a titkomat
ismered a helyet
nem kell megmutatni
van időnk rengeteg

és utána én mesélek az angyalokról
a mennyországról
és örülsz
hiszen te dobtál fel az égre
láttad hol jártam
és átölelsz
szorosan
mert azt képzelem
hogyan tudod
így szeretem
és nincs megbánás
rossz lelkiismeret

Persze nem
te most máshol vagy
egy másik városban
egy másik ágyban fekszel
szuszognak körülötted
ártatlan álmok
de elképzelem
most te sem tudsz aludni
nézed a plafont
az ablakot
az órát
nézed azt a testet magad mellett
az ágyban
ami nem az enyém
és azt képzelem
hogyan te azt képzeled
hogyan lehetne akár az
de mégsem
jobb így
és hiszed
hogyan én is ezt hiszem

Galaxisok

álmomban otthon voltam
sötét volt
talán éjszaka
vagy tél
mikor korán megy le a nap
én pedig gyerek
mint mindig
mikor otthon vagyok
csend és béke
csend és béke
mindenki bent
csak én kint
hátsz az udvaron
talán mondták
hogv csukjám be a tyúkokat
ez volt az én dolgom
kint a sötétben
hátsz az udvaron
nem világított oda semmi
rókát képzeltem
meg farkast
féltem
de mentem
gyorsan toltam rá a reteszt
aztán rohantan vissza
az ablakokban fény
mindenki bent
csak én kint
mint egy idegen
kezemben valami csillogó
fényes apró pontok
kavarogtak
vibráló porszemek
táncoltak körbe
ragyogtak
könnyedén emelkedtek
fel a tenyeremből
galaxisokká álltak össze
olyan szép volt
ott a tenyeremben

a világmindenség
feldobtam hát
a magasba
a házunk tetejére
hogy borítsa be
ott ragyogjon
csillogjon
tündökljön
a mi házunk tetején
de nem ragyogott
csillogott
tündöklött
hanem meggyulladt
ropogott
lángolt
tudtam baj lesz
ez nem jó
próbáltam oltani
de csak én kint
mindenki bent
leégett az egész
egy pillanat alatt
gerendacsonkok
és fekete házfalak
maradtak csupán
sötét volt
még ugyanaz az este
anyu jött elő
valahonnan
mondom mi történt
zokogva
hogy nem tehetek róla
csak véletlen
olyan szép volt
ahogy csillogott
ő megölelt
szorosán
ringatva
hisz gyerek vagyok még
suttogta
nincs semmi baj
nincs semmi baj

Szabó Elvira

A canga története

A canga egy párás, esőfelhőkkel megpakolt napon jött létre Jakarta egy nem túl dicsőséges negyedében. Igaz, a külvilág körülményei nem számítottak a születési folyamatában, mert a canga, amit ezen a helyen sarong pantainak neveznek, egy gyér megvilágítású, gépekkel telezsúfolt üzemben állt össze, ahova kintről kevés belátás esett, főleg a munkajogi szervezeteknek. Mintáját egy szálas, alacsony, középkorú férfi mozdulatai nyomán kapta meg, aki rendre a legnagyobb számú terméket adta le a műszakjában. Miközben lábai és kezei sebesen jártak a szövőgépen, és a színes fonalakból mandalaszerű alakzatokat hívtak életre, testén izzadság folyt végig, le egészen a készülő szövetre.

A cangát, aminek útjáról az alábbiakban szó lesz, fehér alapon türkizkék, rozsdabarna, napsárga levélkékből összeálló nagy körmotívumok tették különlegessé. Mint írtam, ekkor még sarong pantainak nevezték, és fogalma sem volt róla, hogy rövidesen cangává keresztelik át. Más sarongokkal együtt egy nagy műanyag zsákba zsúfolták, és különféle dealek következtében a Jakarta északi részén húzódó forgalmas, zajos, bűzös kikötőbe szállították. Itt a sarongtestvérek társaságában egy hajókonténerbe került, ahol műanyag zsákokban ruhák ezrei gyűltek össze. A belőlük áramló erős festékanyagtól fejfájást kapott volna bármelyik ember, de a szöveteknek mindegy volt, ember pedig nem lépett a konténerbe.

És kihajóztak. Mialatt a sarongtestvérek békésen aludtak, és talán egy sebbel valóságáról álmodtak, a teherhajó átszelte az Indiai-óceánt, megkeverte délről Afrikát, majd maga alá gyűrte az Atlanti-óceán vizeit is, és közel 8500 tengeri mérföld megtétele után megérkezett Santos kikötőjébe.

De a canga, amit ebben az országban testvéreivel együtt immár ezzel a névvel illetnek, mit sem látott ebből. Mit sem látott a gördülékeny, összehangolt kikötői munkafolyamatokból, ahogyan a konténerek emelőik segítségével egymás után kamionokra kerültek és továbbhaladtak egészen távoli desztinációk felé a szárazföld belsejébe. Igaz, a canga nem ment ilyen messzire. Őt csak São Paulóba vitte a kamionja, egy ruhanagykerbe. Itt kibontották a ruhákat a műanyag zsákokból, köztük őt is. Futólag rátekintettek, akkurátusan összehajtogatták, és rátették egy sok más cangából összerakott nagy stósz tetejére. Rövidesen újabb és újabb cangák kerültek rá.

Ez volt az első alkalom, hogy a canga igazán észlelt valamit a világból. Sötétbarna, cappuccino és krémszínű bőrű embereket látott, akik magasabbak voltak azoknál, akik pár nappal korábban még sarong pantainak hívták őt. Beszédükből sok -cs és -dzs szűrődött ki, széles taglejtésekkel

magyaráztak, mintha fenyegetőztek volna. Pörgős párbeszédnek nyomán ruhahalmok cseréltek gazdát; a canga várta, hogy mikor kerül sorra.

S lőn. Másnap egy beesett mellkasú, vékonyra fogyott, szemfüles tekintetű fickó az egész cangastósz, más ruhákkal együtt, magához vette – némi pénzmozgás után –, és bepakolta a teherautójába. Majd elhagyta a szürke egű, szürke felhőkarcólós metropoliszt, délnek hasított az autópályán. Ha a canga kilátott volna a teherautóból, érzékelhette volna, hogyan gomolyog a pára az út mentén az esőerdő fölött, de ő csak a sok színes anyagból kiáramló ismerős festékszagot érezte, ami olyan enyhe volt, hogy emberi orrnak talán fel sem tűnt volna már.

Ha a canga látta volna, merre haladnak, akkor kíváncsian figyelhette volna, ahogy a tízórás út végén a teherautó áthajt egy hosszú hídon, elhagyva a szárazföldet, és egy szigetre ér. A következő nap a canga a szigeten lévő Florianopolis város ruhanagykerében találta magát. Olyasmi volt, mint a São Paulo-i, csak kisebb. Ugyanúgy stószokban vergődtek a ruhák, ugyanolyan zajjal köttettek a dealek, ugyanolyan kevés fény hatolt be a sűrűn felállított standok alá. Pár napja dekkolt itt a canga, amikor egy alacsony, testes, kerek képű férfi, aki láthatóan keveset mozgott, és ülni szeretett inkább, felnyalábolta az egész cangastósz némi készpénzmozgás után. Ahogy a parkoló felé haladt a kocsijához, magában morgott, mintha elégedetlen lenne a dolgok állásával. A canga mit se bánta, örült, hogy innen is továbbállhat, remélve, hogy nem egy ennél is zsúfoltabb helyen köt ki.

És kívánságai meghallgattattak. A kereskedő átkocsizott a sziget keleti felére, egy kisebb településre, Barra da Lagoára, ahol négy strand sorakozott egymás mellett (bár erről a canga még mit sem sejtett). A férfi a település üzletsorán levő kis ajándékboltjába vitte a cangastósz, ahol heti hat napon – hétfőn zárva – üldögélt a vevőkre várva. Egyenként szét-hajtogatta a cangákat, végigsimított rajtuk, majd kétszer félbehajtott a akasztókra lógatta őket úgy, hogy jól láthatóvá váljanak előnyeik.

A cangát – társaival együtt – lengette a szél a friss-párás levegőben, ahogy a kis üzlet kirakata előtt ejtőzött az akasztóján. Látta, hogy az utca végén, alig hárompercnyi emberi sétára tőle, nagy kékség dereng. Olyasmi türkizkék színű, amilyen az ő levelei is a fehér alapszínén. Egy strand, ami felé nap mint nap szőrfdesztkás figurák haladtak el a canga mellett az utcán, és ahol az óceán hullámain szikrázott délelőttönként az erősödő fény. Tudta a canga, hogy ha még egyszer valaki pénzt ad érte, és új gazdához kerül, a strandra is eljuthat majd. Látta, ahogy nők sétálnak el mellette az utcán egymás után a strandra tartva, testük más cangákba csavarva. Ez hát a cangahívás.

Két hét telt el így. Aztán rámosolygott a szerencse. Sötétszőke lány állt meg a cangaakasztóknál; már előző nap is megállt előttük, a strandról a hostelba menet, ami az ajándékbolt mellett kapott helyet. Épp a mi

cangánkon akadt meg a szeme. A miénken, és még egy másikon. Megkérdezte a kereskedőt, aki épp kényelmesen hátradólt nagy foteljében a kasszánál, mennyiért adja őket. A választ hallva alkudni próbált – nagyon gyatraán beszélt portugálul, külföldi lehetett –, és amikor a kereskedő dühösen ellenkezett, mondván, olyan drágán vette őket a nagykerben, hogy csak öt real haszna van rajtuk így is, a lány csak legyintett egyet. A canga sarka lekonyult a csalódástól, de csak egy pillanatra, mert a lány elővette a pénztárcáját, és megvette mindkettejüket. A mi cangánkat, aminek fehér alapú szövetén a türkizkék, rozsdabarna és napsárga levélminták nagy körformákban gyűltek össze, már-már mandalát hívva életre, és egy másikat, aminek sötétkék alapján ciklámen, kivizöld, narancs- és citromsárga halacskák követték egymást körbe-körbe, mintha örvény húzta volna őket a középpont felé.

A lány a hostelbe vitte a két cangát, és ott a tükör előtt maga köré csavarta őket, egyiket a másik után. Világoskék bikini volt rajta; majd egy ciklámen bikinihez is felpробálta őket. Végül a mi cangánkat összehajtogatta és visszarakta a kék műanyag zacskóba, amibe a kereskedő csomagolta, és a nagy hátizsákjába tette. A másikat az ágya szélére akasztotta.

Egyhangú napok következtek ezután a mi cangánk számára a kék műanyag zacskóban a nagy hátizsákban. Várta, hogy a lány kicsomagolja, a teste köré csavarja őt, és elinduljon vele a strandra, ahol türkiz habokat vet a víz, szörfdeszkákon csillan a fény és zöld kókuszdióból kókuszvizet isznak az emberek; a canga visszavágyott a kereskedő fogására, ahonnan láthatta mindezeket.

Néhány nap múlva a halacskás canga is odakerült mellé. Tőle tudta meg a canga, hogy négy strand sorakozik egymás mellett a közelben: a legnagyobb a bevásárlóutca végén, ahova hetekig vágyakoztak; mellette egy kis, eldugott, békés öböl, amiről sokan nem tudnak az itt nyaralók közül; majd a hegytetőn egy hosszú túra visz végig egy újabb strandhoz – itt, aki nem szörfös, az meztelen, mert ez a nudisták helye; és a nudista strandtól a sziklák között átmászva egy következő strandra jut az ember, ahol a sötétszőke lány szerint a legjobb a caipirinha az egész szigeten. A sötétkék canga minderről úgy szerzett tudomást, hogy a lány teste köré csavarva végigjárta mind a négy strandot, látta a hegyen végighaladó túráról a pazar kilátást az öblökre, látta, ahogy az óceán vize zabolátlanul csapódik a partra, majd a sötétkék canga szétterült a strand puha homokján, felvéve a homokbuckák folyton alakuló formáit, és mialatt napozószigetként szolgált, kihallgatta, hogyan flörtöl a lány a szörfösökkel a maga gyatra portugáltudásával.

A mi cangánk sóhajtvá méregette lelki szemeivel türkiz, napsárga és rozsdabarna mintás szövetét, hogy mit csinálhatott rosszul, ő miért nem került sorra? Talán csak nem vagy a típusa – vigasztalgatta a sötétkék canga; hja, könnyű neki.

Közben a lány São Paulóba utazott éjszakai buszjáráttal. A cangák a nagy hátizsákban lapultak, és még sokáig nem kerültek onnan elő. A lány néhány napot töltött a metropoliszban, majd ismét útra kelt, ám ezúttal repülőn. A hátizsákja a gép gyomrába került. A cangák igen bosszankodtak, egyrészt mert olyan erővel dobálták a hátizsákot és benne őket, mint amikor a hajókonténerben hánykolódtak; másrészt mert istentelenül hideg volt; harmadrészt mert a lány két egykilós zacskó brazil kávé pakolt rájuk, ami összevissza gyúrte és beborította őket a szagával. Lisszabonban előhalászták a hátizsákot a gép gyomrából, de csak azért, hogy egy másik gép gyomrába dobják, és minden menjen ugyanígy tovább.

A hátizsák csak Közép-Európában, Budapesten került ismét elő. Itt a lány lakásán aztán kikerült belőle minden, ami csak benne volt az út során. A mi cangánkat is kimosta a lány kézmeleg, levendulaillatú vízben. Ezt követően díszpapírba csomagolta, szalaggal átkötötte, és pár hétig így, díszcsomagolásban várt a canga a lány szekrényében. Majd a lány a válltáskájába rakta, és elindult vele; karácsony időszaka volt, és a canga felszisszent volna, ha képes lett volna emberi hangokra, mert ő a trópusokhoz szokott, nem a közép-európai hideghez. Egy kávézóba mentek, ahol kávé és forralt bor illata keveredett, és a sötétszőke lány vidáman üdvözölte rég nem látott, nála is szőkebb barátját. A canga ismét gazdát cserélt: a szőke lányhoz került úti szuvenírként és karácsonyi ajándékként.

A magas, szőke lány nagy, piros válltáskájába rakta a cangát. Ott volt a canga akkor is, még mindig díszpapírban és szalaggal átkötve, amikor a magas, szőke lány felszállt a Párizsba tartó gépre. A válltáskában lapult végig a repülőúton, majd a soklépcsős párizsi metróvonalakon is a válltáskában utazott át. S amikor a táskából kikerült, igen elcsodálkozott, mert egy új univerzumba érkezett: egy fényes, nagy ablakos lakásban találta magát a Montmartre-on, ahonnan kilátás nyílt egész Párizsra; látni lehetett, ahogy a vajsínű házak utcahálózatokká állnak össze alant, és napos időben kivehető volt az Eiffel-torony körvonala.

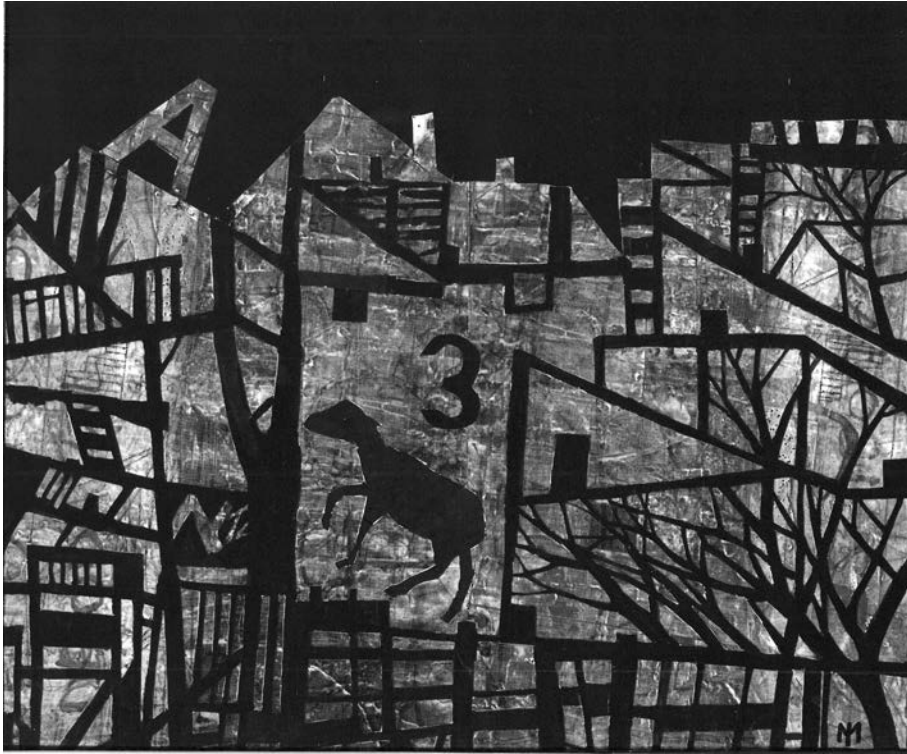
A magas, szőke lány először az antik komódot takarta le a cangával, aztán meggondolta magát, és inkább a nagy állótükör szélére lógatta. Puhán omlott le a canga a tükörről, és az ablakból elé tárult egész Párizs: a közeli utcák hétköznapi nyüzsgése és a távoli utcák rezzentelennek látszó eleganciája. Új gazdája néha a fejére csavarta turbánként a hűvös, kora tavaszi párizsi levegőben, amit a canga igen szeretett, mert élvezte, ha megbámulják. Ahogy az idő melegebbre fordult, a canga egyre gyakrabban lett piknikkellék valamelyik formára vágott fákkal, epekedő szobrokkal díszített párizsi parkban. A pázsitra terítették és elnyújtóztak rajta; egyszer bor ömlött rá, másszor az éclair fánk kávékrémjét kenték bele véletlenül; sebj, kimosták. A mi cangánk úgy érezte, végre jut neki is egy kis vidámság.

Amikor októberben lejárt a piknikezés ideje a párizsi parkokban, a magas, szőke lány nagy utazásra indult Balira. A canga ismét egy nagy hátizsákba került, és a hátizsákkal együtt ismét egy repülőgép gyomrába dobták. Denpasar városában előbányászták a zsákot a gépből, de csak azért, hogy betegyék egy légkondicionált busz csomagterébe. A lány a busszal hamarosan Kutába érkezett, hogy strandoljon és bulizzon pár napig, mielőtt felfedezi az igazi Balit.

Itt egy közepes árfekvésű szálláshelyre cipelte a zsákját. Másnap, miután kialudta magát, előhalászta belőle a cangát, és a teste köré csavarta, ahogy azelőtt soha. Amikor kifelé haladt a szálló épületéből, egy másik utazó – angolul – utánaszólt: „milyen szép sarong”, és a canga meglepődött kisé, mert úgy rémlett neki, hogy élete első napjaiban is ilyesmi névvel illették, ahogy most ezen a vidéken.

Annyian voltak a kutai strandon, hogy egymás lábát taposták, de a szőke lány kiküzdött magának egy egész jó helyet (volt gyakorlata az ilyesmiben, nemhiába küzdött ki magának egy igényes párizsi életet magyar létére). Leterítette a cangát, és rátelepedett.

A canga, aki ismét sarong volt, érezte, hogy ez az, amire rendeltetett: hogy finoman felvegye a homok formáját, hogy egyszerre váljon homokszerűvé és védje a szemcséktől az emberi testet, hogy átnedvesedjen, amikor belé törülköznek, majd rögvést megszáradjon, ahogy magába szívja a napfényt. A canga így előhozta magából azt a potenciált, amit addig csak hordozott magában; megvalósította legmélyebb és legmagasabb lehetőségeit; léte beteljesedett. Immár elmondhatta, hogy hazaérkezett.

Házak báránnyal

Őstermészet

Szürke táj rókával

KÖNYVRŐL KÖNYVRE

A hosszú utóélet titka

Sziveri János versei horvát nyelven

Sziveri János horvát fordításban megjelent, az egész életművéből fe-szes keresztmetszetet adó válogatott verseinek 2017-es kötete¹ a szokásos fordításelméleti és -gyakorlati kérdések mellett a költészeti oeuvre iro-dalomtörténeti és kanonikus helyének, valamint egy speciális transzfer sikerességének – egy annak idején ugyanahhoz a geopolitikai és részben kulturális formációhoz tartozó délszláv (szerb) nyelvi környezetben kelet-kezett magyar versek szintén délszláv (horvát) nyelvre történő kultúrába illeszkedésének – kérdéseit is felveti. A problémát tovább árnyalja, hogy Sziveri életművének irodalomtörténeti és kanonikus helyéről – ahogy arra Németh Zoltán is felhívja a figyelmünket – még a magyarországi szakma is eltérő módon gondolkodik. „Sziveri János életművének iroda-lomtörténeti helye [...] egész sor további kérdéssel szembesíti azt a kuta-tót, aki a szerző kánonban elfoglalt helyét érintő kérdésekkel foglalkozik. Hiszen a Sziveri-életmű több ponton is kánonközeli helyzetben található, az irodalmi kanonizáció több területén mutat jelentős teljesítményeket. Ennek legfontosabb vetülete feltétlenül a regionalitáshoz köthető. Sziveri János helye a jugoszláviai, vajdasági, szerbiai magyar irodalomban meg-kérdőjelezhetetlennek tűnik.”² Ennek elsősorban nem a versek részben elkerülhetetlenül szubjektív megítélése az oka, hanem sokkal inkább az úgynevezett kisebbségi irodalommal való foglalkozás szemléletmódja. S itt részben ismét hivatkozhatunk Németh említett tanulmányára: „szük-séges felvetni azt a kérdést, hogy a határon túli irodalmak és életművek helyét hogyan kezeli a magyar irodalomtörténet-írás. Elvileg több lehe-tőség adódik: vagy teljesen megfelelkezik a kérdésről, s egyáltalán nem foglalkozik határon túli irodalommal és szerzőkkel, másodlagosnak nyil-vánítva azokat; vagy a határon túli magyar irodalmakat eltávolítja, szám-űzi a magyar irodalom folyamataiból, rezervátumba zárva külön kategó-riaként kezeli; vagy a magyar irodalmi folyamatok természetes részeként tárgyalja, s annak megfelelő helyén tárgyalja (itt persze felvetődik a né-

¹ János Sziveri: *Tajna kratkog života. Izabrane pjesme*. MeandarMedia, Zagreb, 2017. A kötet verseit válogatta Ladányi István és Kovács Lea, az utószót írta Ladányi István, fordította Kovács Lea.

² Németh Zoltán: Hálózatelmélet, kánon, regionalitás. Sziveri János helyének hálózatelméleti értelmezése a kortárs magyar irodalmi kánonban. *Tiszatáj*, 2014/1., 115.

zópont kérdése, ahonnet kivitelezhető lehetne egy ilyen megközelítés).³ Kiegészítésként annyit mindenképpen érdemes megjegyezni, hogy a nagyjából a múlt század kilencvenes éveitől kezdve a magyar irodalomtörténet-írásban fokozatosan marginalizálódik a határon túli és a magyarországi magyar irodalomra kettős mércével tekintő szemléletmód – bár szinte kizárólag a mindig aktuális kortárs szerzőkre érvényesen. A kettős mércé fokozatos háttérbe szorulásával megvalósulni látszik Sziveri határozott elképzelése – amely rá és elődeire ugyanakkor csak korlátozottan érvényes – arról, hogy mi tartozik a magyar irodalomhoz. Semmilyen alapon nem lehet felszabdalni egy nemzeti – azonos nyelven írt – irodalmat, mondja; a világ bármely pontján magyarul író szerző a magyar irodalom korpuszához tartozik.⁴ Sziveri költészetét a magyar irodalom ugyanakkor – egyrészt a Németh említette lokalitás erőssége, másrészt a szerző rövid magyarországi tartózkodása és életében mindössze két Magyarországon megjelent kötete miatt – leggyakrabban még ma is a vajdasági és a magyarországi magyar irodalom határterületére helyezi.

Sziveri és irodalmi munkássága szinte minden – földrajzi, geopolitikai, etnikai, kulturális, nyelvi – szempontból bonyolult mátrixba ágyazódik: a szerző élettereként döntően a Jugoszlávia–Szerbia–Vajdaság, majd két évig Magyarország szolgált; szellemiségének hátterét a viszonylag erős nyugat-európai hatást mutató jugoszláviai, vajdasági magyar, illetve általában a magyar nyelvű irodalom hálózata adja. A *Tajna kratkog zivota* című, a válogatott versek mellett a címadó „életregény-szinopszist” is tartalmazó kötet a jelen írást indító kérdések mellett így még a Sziveri-verseknek egy új nyelvi és kulturális környezetben történő pozicionizálódására és kontextualizálódására, a művek társadalmi és irodalmi beágyazottságára, illetve az életrajz-önéletírás szerepére irányítja a figyelmünket.

A heterogén poétikájú Sziveri-életmű harminc-negyven éves késéssel érkezett a horvát olvasókhöz. A jugoszláv időszakban szerbre fordított *Raspuklina* és *Vavilon* című köteteket és néhány, különböző folyóiratokban megjelent versét nem számítva anyanyelvükön a horvát olvasók számára Sziveritől a *Tema* című folyóirat 2015/3–6. számában közölt *A narancs-ciklus* néhány verse férhető csak hozzá. Ez a helyzet kis túlzással ismerhetettségének korabeli magyarországi fokával korrespondeál: Sziveri a Vajdaságban publikál, néhány versét kötetben első ízben az 1982-es, a magyar „kísérletező költészetből” válogatást adó *Vér(s)ziók* című JAK füzet közli.

A magyar Sziveri-recepció legnagyobb része retrospektív, és elsősorban önálló, tematikus publikációkat jelent;⁵ az átfogó irodalomtörténeti mun-

³ Németh Zoltán, i. m. 114–115.

⁴ L. *A forrásvizek barbársága*. In Reményi József Tamás (szerk.): *Sziveri János művei*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011, 393.

⁵ Mint például a *Tiszatáj* és az *Ex-Symposion* Sziveri-számai, a *Puskin utca* Sziveri-blokkja, az újvidéki *Bal-kánon* című tanulmánygyűjtemény, Lábadi Zsombor *A lebegés*

kákban csak szerény mértékben van jelen a szerző. Sziveri mai recepcióját és a „hivatalos” magyar – széles körben hozzáférhető, könyv alakban megjelent irodalomelméleti és/vagy -történeti írásokat értve ezalatt – irodalmi kánonban el (nem) foglalt helyét jelzi, hogy az újabb és legújabb magyar irodalom történetét is feldolgozó művek közül a Szegedy-Maszák Mihály jegyezte *A magyar irodalom története*inek harmadik kötetében Virág Zoltán említi nevét több ízben az *Új Symposion*ról szóló tanulmányában, illetve a Gintli Tibor szerkesztette *Magyar irodalom* című kötet egy fél mondatban mint tehetséges költőről, de elsősorban mint az *Új Symposion* egykori főszerkesztőjéről emlékezik meg róla. Ugyanakkor Kulcsár Szabó Ernő *A magyar irodalom története 1945–1991* és Grendel Lajos *A modern magyar irodalom története* című műveiben egyáltalán nem szerepel.

*

A kortárs magyar prózai alkotások viszonylag szép számmal vannak jelen a horvát irodalmi szcénán, a költészet, mint általában a fordításirodalomokban, kissé alulreprezentált. A legendás *Új Symposion*-körhöz köthető szerzők közül Sziverin kívül horvát nyelven Fenyvesi Ottónak, Ladik Katalinnak és Tolnai Ottónak jelent meg önálló, szintén válogatott írásokat/verseket tartalmazó kötete.⁶

A *Tajna kratkog života* jól illeszkedik a magyar irodalmi művek horvátországi fordításainak eddigi teljes vonulatába. A múlt század kilencvenes éveitől – a horvát államiságtól és a horvát nyelv szerbtől történő hivatalos elkülönbözöttségétől – kezdődően a magyar irodalom horvátországi fordítása időrendben visszafelé haladó tendenciát mutat. A kezdetekben szinte kizárólag a szakma által Magyarországon is egyértelműen elismert kortárs szerzők művei jelentek meg horvát nyelven.⁷ Majd nagy időbeli ugrással, de irodalomtörténeti és -elméleti szempontból megalapozottan, a kortárs magyar irodalom előzményei – elsősorban a *Nyugat* nemzedékének prózái: Kaffka Margit, Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula, Márai Sándor, Szerb Antal – felé fordult a kiadók és fordítók figyelme. A fin de siècle szerzőinek és a kortárs magyar irodalom párhuzamos fordításának

iróniája című Sziveri-szinopszisa, a Reményi József Tamás szerkesztésében megjelent *Barbár imák költője – Sziveri János* című kötet, de ide vehető a Kécza András rendezte portréfilm is, a *Sziveri János voltam, ez volt büntetésem*.

⁶ Ottó Fenyvesi: *Kod nas više nema kanibala* (Fraktura, Zagreb, 2017), Ottó Tolnai: *Balkanski lovor* (Društvo pisaca Bosne i Hercegovine: Sarajevski dani poezije, Sarajevo, 2009), Katalin Ladik: *Kavez od trave* (Matica hrvatska, Osijek, 2007). Tolnainak Horvátországból nehezebben elérhető, Szarajevóban megjelent kötetében nem a mai standard horvát irodalmi nyelvel találkozunk.

⁷ Többek között Bartis Attila, Bodor Ádám, Borbély Szilárd, Darvasi László, Dragomán György, Esterházy Péter, Grecsó Krisztián, Kertész Imre, Krasznahorkai László, Kukorelly Endre, Lovas Ildikó, Nádas Péter, Szvoren Edina vannak jelen a horvát fordításirodalomban.

folymatása mellett⁸ napjainkban mintha a „köztes”, az 1950–1960-as évek és az 1990-es évek közti irodalomból Szabó Magda regényei, Pilinszky János és Weöres Sándor válogatott versei, a 20. század költészetéből szándékosan nagy szubjektivitással válogató *Mala antologija velike mađarske poezije dvadesetog stoljeća* című antológia, valamint Végel László – még a Sziveri-kötetnél is nagyobb késéssel megjelent – *Egy makró emlékiratai* láttak napvilágot; a szerzők névsora egyelőre kissé ötletszerűnek tűnik.⁹ A magyar irodalom iránt érdeklődő horvát olvasó számára Sziveri kötete a magyar költészetet tekintve tehát nem, vagy csak igen nehezen kontextualizálható, de nem is teljesen légtüres térbe érkezik.

Sziverit szinte teljes életében heterogén kulturális, társadalmi, politikai háló vette körül. A közelmúlt vajdasági magyar irodalmát erőteljesen meghatározza – s ez a többi kisebbségi irodalommal összevetve a jugoszláv korszakra különösen érvényes –, hogy a határon túli magyar irodalmak közül a legsokrétűbb impulzusok találkozási pontján helyezkedik el, a leginkább befogadó irodalom. Viszonylag nyugodt és szabad kisebbségi lét, Nyugatra figyelés, a hazai (egész jugoszláviai és ezen belül a szerbiai) kultúra a magyarországinál – a kezdetekben legalábbis – erősebb hatása, széleskörű szinkron tájékozódás jellemzi. A kulturális, etnikai „tarka szőnyeg”-élettér Sziveri írásaiban kevésbé explicit módon, inkább mint egy háttérben működő, magától értetődően inspiráló hatás van jelen. Az avantgárdtól/neoavantgárdtól a klasszikus minták – például a szonett – felé haladó Sziveri-versek talán egyik legfontosabb közös vonása a hol halványuló, hol erősödő, hol az ellenállással, hol a lázadással, hol a tehetlenséggel vegyülő, mindvégig a mélyben meghúzódó, az akkori „jugoszláv” irodalomtól sem idegen „csakazértis” magatartás.¹⁰

Sziveri szépirodalmi írásai nyelvileg egyértelműen a magyar hagyományhoz kötődnek: nyelvezete egységesnek mondható, az idegenség, a kettős nyelvi környezet természetes következménye, a nyelvközi interferencia szinte soha nem jelenik meg költészetében. Nyelvhasználata minden bizonnyal tudatos, mivel magánjellegű megnyilatkozásaiban – például leveleiben¹¹ – sokszor találkozunk azzal a hibrid nyelvvel, amelyhez poétikai eszközként szépirodalmi műveiben többek közt Tolnai is nemegyszer fordul, s amely az adott művet (vissza)fordítót megoldhatatlan feladat elé állítja. Sziveri számára kiemelt fontosságú és költészetének primér anyagául szolgáló mindennapi élet verseit ugyanakkor saját életteréhez, a vajdasági

⁸ Például Szép Ernő *Emberszag* című műve kiadás előtt áll, Forgách András *Élő kötet nem marad* című könyve 2018-ban jelent meg *Tajni život moje majke* címmel.

⁹ Hamvas Béla még közös, Sava Babićnak köszönhető jugoszláviai örökség.

¹⁰ A horvát és a szerb nyelv „inat” szava ezt az attitűdöt kicsit talán pontosabban is jelöli.

¹¹ L. Sziveri János: Levelek egy baráthoz. *Tiszatáj*, 2014/1., 44–49.

léthez kötik.¹² Költeményeiben az idő haladtával egyre határozottabban fedezhető fel a (monolit) nyelvi megalapozottság: ki- és felhasználja a magyar nyelvben rejlő szemantikai és szemiotikai játékok lehetőségeit.

A versek keletkezésének kronológiáját követő horvát nyelvű kötetbe a szerkesztők átgondoltan és fordításérzékenyen emelték át a kiválasztott verseket. A válogatást végzők mindent megtettek azért, hogy Sziveri életművének az adott keretek közötti lehető legteljesebb keresztmetszetével szolgáljanak, olyan verseket választva ki, amelyek egyrészt familiárisak a horvát költészeti paradigmákkal, másrészt jól átvihetők horvát nyelvre. Sziveri viszonylag gyakori, többek közt Kassák-, József Attila-, Pilinszky- és Zalan Tibor-allúzióival, illetve az előbbi szerzők verseivel mutott párhuzamaival óvatosan bántak: azokat a verseket, amelyeknek szerves tartalmi része a más magyar szerzőkre vagy versekre való hivatkozás – itt elsősorban József Attilára gondolunk, aki néhány versével csak nagyon érintőlegesen van jelen a horvát irodalomban –, gondos szelekcióval vetették fel a válogatásba. A horvát irodalomba a magyarnál jóval erősebben szervesülő avantgárd-neoavantgárd versek minden kétséget kizáróan ismerősként köszönnek vissza a kötet olvasói számára; a Pilinszky-allúziók pedig mintegy sajátként épülnek be Sziveri verseibe („halálotat türelmesen begombolom” – „Begombolom halálotat”); az intertextualitás felismerhetősége a horvát recepció szempontjából – ma még legalábbis – majdhogynem indifferens.

Az eddig kötetben csak a *Tajna kratkog zivota* című válogatásban megjelent, Sziveri tizennégy éves korából származó, minden kétséget kizáróan érett *Hippy-imák* verseinek poétikája a hatvanas évek nyugat-európai mozgalmaira reflektál, akár csak az *Új Symposion* hatvanas évek végebeli, erős társadalmi-politikai felhangoktól sem mentes számai, illetve a mindenfajta kultúrára nyitott és az újra azonnal reagáló Tolnai Ottó *Hippy-novellák* és *Gerilladalok* című írásai.¹³ Az eredetileg 1966-os *Gerilladalok* Judita Šalgo fordításában már a következő évben olvasható volt könyv formájában *Gerilske pesme* címmel szerbül, így ez a poétika magyar szerző művén keresztül is ismerős lehet a horvát olvasók előtt.

Nemcsak a versek társadalmi, politikai és a kulturális háttere nem idegen a horvát irodalmi hagyományoktól – s így nem okoz fennakadást a recepcióban –, de az esetek túlnyomó többségében Sziveri nyelve(zete) sem

¹² Verseinek keletkezési idejét korának történelmi-társadalmi, valamint a szerző életrajzi eseményeivel összevetve a párhuzamok jól nyomon követhetőkké válnak. Ezzel látenszen Sziveri egész életútja – egy emberi sors – is kirajzolódik, különösen a szigorú szelekció miatt erősen koncentrált horvát kötet alapján.

¹³ Az eddigi szemléletmódjára és poétikájára a *Szeméremékszerek* című legújabb regényében Tolnai egészséges öniróniával tekint vissza – Sziveritől sem áll távol az irónia-önirónia, de nála ez szinte mindig sajátos józansággal átítatott ironizálást jelent.

állít komolyabb akadályokat a versek fordíthatósága elé.¹⁴ Sziveri elsődleges nyelvi szintje még a saját maga alkotta szavak, szerkezetek esetében is referenciális, csak minimális mértékben találkozunk nyelvi ambiguitásokkal a versekben. Az idővel szaporodó, inkább súlyos, mint könnyed szó- és nyelvjátékok természetükből fakadóan csak részben és nehezen ültethetők át, ám a beválogatott versek paronomáziáit a fordító szinte mindenütt remekül visszaadta, még az ilyenkor szokásos fordítói gyakorlatra, a „másutt pótlásra” sem kellett hagyatkoznia. S mivel Sziveri szó- és nyelvjátékai inkább a szerző adott pillanatban uralkodó mentális állapotából fakadnak, így nem egyszer mintegy sorsszerűen ad hoc jellegűnek tűnnek – a „sorsszerűen ad hoc jelleget” leginkább az olyan véletlen műveként értve, mint például a „pannoniai vagyok, és János” esetében –; még például a *Dia-dalok* cím egyértelműsítése esetében (*Trijumf-pjesme* – Diadal-énekek) sem biztos, hogy szubsztanciális hiányt okoz a nyelvjáték fordíthatatlansága-fordíthatatlansága.¹⁵

*

Minden adva van tehát, hogy a *Tajna kratkog života* című kötet a horvát-ra fordított magyar szerzők kiemelkedő műveinek egyike legyen. Sziveri poétikája (poétikái) szinte beleágyazódnak a horvát költészeti paradigmákba.

¹⁴ A verselési-verstechnikai kérdéseket (forma, ritmus, rím stb.) nem tárgyaljuk: vitatott, hogy milyen mértékben kellene – időnként még az is, hogy egyáltalán kell-e – az eredeti formái megoldásokhoz tartania magát a fordítónak. (L. erről legutóbb: *Jelenkor* 2018/3., 4., 7–8. számai.)

¹⁵ Esetlegesen kérdésesnek tekinthető fordítói megoldások az olyan szavak vagy szerkezetek szintjén jelentkeznek, ahol az eredeti vers analitikus szóösszetétele megfoghatatlan szintetikus jelentést eredményez, amit a fordító óvatosabban, az analitikus szerkezetnél maradva ad vissza (például *A narancs önmegtartóztatása* című vers „hajszálbiliárdgolyó” összetételéből horvátul kifejtett hasonlat lett: „biljarska kugla kao vlas” (nagyjából: „biliárdgolyó, mint [egy] hajszál”, esetleg: „biliárdgolyó, hajszálként”). Egy másik helyen egyértelműen a két nyelv közötti áthidalhatatlan szemantikai különbséggel szembesül a fordító: *A narancs helyzete a térben* című versben szereplő „gondolat üvegszöge” a „stakleni kut misli” szerkezettel történt fordítása miatt az eredeti térbelisége ugyan okkal válik hangúlyossá, de a „szöget üt a fejébe” hozzáadott jelentés törvényszerűen elvész. Mindkét esetben kényszerpályán mozgott a fordító: az első esetben a két nyelv eltérő morfológiája miatt; az utóbbiban pedig szemantikai probléma jelentkezik: két eltérő jelentés egy szintagmával történő átvitele más nyelvre a legritkább esetben valósítható meg. A *Szájbarágás* kötet cím fordításánál – szintén kényszerűen – az irányultság, illetve az intenzitás változott meg kissé a horvát verzióban: a „Soljenje pameti” – kb. „az ész osztása” – inkább extenzív szóródást implikál, s nem, mint az eredeti változatban, intenzív sulykolást. Egyetlen esetben vitatható, bár az Ovidius-móttó horvát fordítása miatt védhető is a fordítói szemléletmód. Az *Átváltozások* című vers – amely horvátul az irodalmiasabb, emelkedettebb, szakrálishoz közelebb „preobraženja” és nem a laikusabb „preobrazba” vagy „preobražaj” címet kapta – horvát változatának első két sora a magyar eredetihez képest felülstilizált: a fordító Sziveri versének nyelvezete helyett az Ovidius-móttóé követi az aoristos hangsúlyos használatával („Preobrazih se kao nikada prije. / Naprosto: postadoh ono sto bjeħ.”).

mába (paradigmákba); a magyar költészeti hagyomány, amelyhez verseiben fordul, költeményeinek a mindennapi élet adta tematikus háttere, valamint a versek viszonylag jó fordíthatósága költészetét épp annyira teszik idegenné és egyénivé a horvát irodalom számára, amennyire az el is várható a fordításirodalomtól.¹⁶ Az átgondolt és érzékeny válogatásnak és fordításnak köszönhetően, valamint a Sziveri-életműnek Magyarországon jelenleg leginkább a kanonizálás határán mozgó volta miatt könnyen meglehet, hogy a *Tajna kratkog života* című kötet előbb fogja a horvát irodalomban Sziveri helyét a kanonizált – de legalábbis kanonizált magyar – szerzők között kijelölni, mint a magyarban.¹⁷

Medve Zoltán

Nem elveszve a részletekben

Alapvetően néhány személy meggyilkolásának tényéből indul ki a történet, a cselekmény előrehaladtával újabb halálesetekkel kiegészülve. Hász Róbert 2018-ban megjelent kötete a szerző hetedik regénye.

A gyilkosságsorozat, mint később kiderül, tulajdonképpen bosszúállás azokon, akik pusztá szórakozásból lövöldözve, óvatlanul kioltották Metzker Ákos életét, akit emiatt a szülei és lánytestvére gyászolnak. Az igazságtevő gyilkos szemében ezek az áldozatok mind bűnösök, mert pontosan nem lehet tudni, melyikük tölténye oltotta ki a fiatalember életét. Az áldozatok: egy kényszerből, ráadásul igen szerencsétlenül házasodott, kiégett csendőrparancsnok (aki öngyilkosságot követett el), egy homoszexuális személy, aki férfiakat fogadott lakásán, és akinek a csendőrparancsnokkal is volt viszonya, egy nincstelen költő, egy prostituált, egy módos, ifjú dandy és egy laptulajdonos. A csattanót azonban nem szabad lelőni, jelen írás a gyilkos személyét nem határozza meg.

Hász érdekesen ábrázolja az áldozat és bűnös kettősségét. Hogyan, milyen minőségben válik egyik és másik egyén áldozattá, bűnössé, mit jelent áldozatnak és bűnösnek lenni – sugallja és járja körül a kérdést, és további (el)gondolkodásra készítet. A szerző további filozófiai adaléka: mi maga az emberi élet, mitől és mennyire teljes, hogyan lehet tartalmának, minőségének véget vetni gyakorlatilag egy pillanat alatt. Hász a létezés

¹⁶ Kitűnően mutatja ezt az akár paradigmaticusnak is mondható *Mi szél hozott?* kötet cím érthető, de nyelvi fordulatként nem használatos szó szerinti fordítása, a *Kakav te vjetar donio?*, de jó példa a már említett *Szájbarágás* különösen hangzó fordítása, a *Soljenje pameti* is.

¹⁷ Ennek esélyét erősíti, hogy szigorúan válogatott versekről van szó (bár a horvát költészeti hagyományba jól illeszkedő *A narancs-ciklus* a kötet egészét tekintve kissé felülreprezentáltak tűnik), s az a külső tényező, hogy viszonylag kevés modern/kortárs szerző rendelkezik önálló verseskötettel horvát nyelven.

általános értékrendjéhez, a különböző élet(ek) és helyzetek, élethelyzetek vizsgálódásához is eljut, a történet fő szálain túl. A helyszín Zombor, a történet maga a 19. század második felét idézi, a 20. század legelején játszódik. Hász valós személyeket és közismert elemeket vonultat fel a regényben, mint a *Bácska* című lap, Bittermann Sándor (Nándor) laptulajdonos, vagy Gozdsu Elek főügyész. Hász kiegészíti továbbá az eseményeket olyan történeti részletekkel, amelyek a cselekmény szempontjából jelentősebbek lehetnek, vagy egyszerűen csak a zombori urbánus közeg és a helytörténet érdekességei közé tartoznak. „A dúsgazdag Laurenzio Falcione az előző század elején politikai menedéket keresve érkezett Zombor városába, ahol rövidesen elvette az egyik tehetős helybeli család tizenhét éves lányát, Kämpel Jozefát...Falcione Nándor a meggyilkolt Falcione Áron bátyja” (57). A cselekmény kezdettől fogva szövevényes, talányos. A fiatal nyomozó az események előrehaladtával egyre kalandosabb napokat él meg.

A regény különlegessége a metaforikusan, szimbolikusan felvezetett összefüggés. Hász az egzisztencialista megközelítés mellett a távol-keleti bölceleti vonalat is beépíti szövegébe. Marcell próbálja saját testét elhagyni, a tudat és a lélek által létezni egy ideig, majd visszatérni. Többször álmodik is, mely folyamat szintén a nem fizikai és nem valós szférában lejátszódó vizuális tapasztalat meghatározó részévé válik. A különböző abszurd képeknek azonban inkább pszichikai és szimbolikus jelentősége van, nem váteszi. „A keleti bölcsék úgy hiszik, hogy kiléphetünk a testünkből, s a lelkünk vándorútra indulhat a testünk nélkül” (297). A testelhagyás és a halottakkal való foglalkozás jelképes kettőst alkot a regényben. Mint üres testek, vizsgálándó darabok jelennek meg ezek a holttestek (habár a halott lány holtában is szép – jelzi a szerző). Olyan testekként kezeli őket Marcell, melyekbe a lélek már nem akar és nem tud visszatérni. Az író érzékletesen ábrázolja az embert magát a történetben ezzel a filozófiai párhuzammal. Kifejezi: az individuum beszél, cselekszik, gondolkodik, de mindössze sebezhető biológiai létező. Mindegyik áldozat átlépett egy pontot, haláluk után egyenlővé váltak, nincs anyagi vonzat, vagyon, nincs a gondolat, a beszéd, a cselekmény többé.

Az író ügyesen vezeti a történet vonalát. Sok olyan elemet használ fel, melyeknek az olvasó biztosan tulajdonít jelentőséget a későbbiekre nézve, mintha ezeknek köze lenne a gyilkosságokhoz, vagy meghatározó szerepet játszanának az összefüggések figyelembevételkor. Mindig rendel egy érdekesebb megállapítást, leírást, tényezőket, tárgyakat vagy személyeket a cselekményhez. Ilyen az a különleges óra, mely „csak a páratlan órákat hajlandó elütni, s mivel minden páratlan órát ennél fogva kétszer üt, arra kényszeríti ez embert, hogy odafigyeljen rá, amikor megszólal” (292). Ezek azonban olyan rejtvényes elemeknek nincs ráutaló szerepük. Más képi megjelenítés filozofikusabbá, gondolatgazdagabbá teszi a re-

gényt: „Minden alak mozdulatlanra dermedt, mintha a fekete felöltők... földig érő fekete szoknyák, akár a sírkövek, szerves részévé váltak volna a temetőnek” (128). A szerző ezekkel a beékelte komponensekkel lágyítja, kerekíti a szöveget. A nyomozás, az álmok és a szimbolikus arculat, a metaforikusság, a karakterábrázolás, a leíró részletek mind különálló egységként is megfigyelhetők, értelmezhetőek. A regény ettől lesz jó irodalmi alkotás, a pusztán nyomozatiakta-jellegen, vagy a dokumentációs jellegen túl.

Hász összetömöríti a dolgokat: egyaránt emlékeztet Hercule Poirot-ra és annak konzolidált, a logika és szellem által vezérelt, úri világára, valamint a kortárs kriminalisztika világára, de akár a kortárs detektívsorozatokra is. A főszereplő könnyedsége, a kérdésének stílusa, a felgöngyölítés menete mind emlékeztet ezekre az aspektusokra. Marcell bizonyos szempontból lenézett figura, mai szóhasználatnál *zsaru*, aki nem vitte többre, pedig lehetne felsőbb körökben mozgó hivatali személy is, melyet apósa elintézne neki. Marcell nem válik elfogulttá, megőrzi objektivitását, nem tulajdonít különösebb individuális jegyeket a vizsgálandó személyeknek, a halott embereket már nem tekinti egyéneknek (egyéniségeknek). Az ügyet tiszta és elfogulatlan (hideg) önuralommal kezeli. Maga sem akar szándékosan belemerülni a nyomozás során felkavarodó érzelmek mélységébe. A történetben Hász személyiségábrázolása erőteljesebb ugyan, a nyomozói munkakörben azonban ez kizárja a túl mélyreható kötődést másokhoz. Hász kettős vonalat vezet az érzelmek terén. A nyomozás során Marcell semleges próbál maradni, magánéletében viszont egyetlen olyan emocionális szál van, amelyet Marcell igazán a sajátjának érez (a felesége iránti szeretet mellett), ez a szülei utáni kutatás. Csecsemő korában letették a helyi templom lépcsőjére, és nem tudja, kik az édesszülei. Hász ehhez a részlethez is jól érzékelhetően rendel hozzá a történet elején szereplő, anya nélkül maradt kisfiú karakterét, mint a Marcell árvaságához tartozó szimbolikus párhuzamot.

Az író pontosan és részletesen írja le, kiket, miket és hogyan talál meg a helyszínre kiérkező kollégák. Mindig az adott jelenetbe rejti a nyomozók higgadt, racionális magatartására, és az örökösen gondolataikba mélyedő, összehúzott szemöldökű, komoly férfiakra utaló gesztusokat: „Milorád meggyújtott egy Virginiát. A kéken bodorodó, illatos füst sem tudta elnyomni a vizelet és a bélsár orrfacsaró bűzét” (212) A történet végén Hász a filmekben alkalmazott vizuális megoldással vetíti fel, hogyan szándékozik éppen Marcellt is megölni a gyilkos. Emellett több szerzői megoldás is van, mely egyedi módon, a filmkészítés vágástechnikáját idézi. Ez szinte mondatról mondatra alakul több helyen. A váltás spontán és hirtelen, sokszor nincs összekötő, fokozatos(ító) vagy felvezető leírás. Az olvasó egy írott mozgókép-sorozatot kap kézhez.

A regény nyelvezete kifinomult, kifejezetten a kor hangulatának, stílusának felel meg. Az olvasó számára ezáltal nemcsak a cselekmény és a narratíva lesz élményszerűbb, de maga a szöveg, szövegkonstrukció is sodróbbá, lendületesebbé és izgalmasabbá válik. Hász többször alkalmazza a *Márszel*, a *kérem alássan*, vagy a *mit parancsol az uraság* kifejezéseket. Érzékletesen tesz különbséget szolga és úr között: jellemábrázolása, a magatartás és a viselkedés ábrázolása tipizált. Mindenkinek jellegzetes, meghatározó egyénisége és szerepe van. Hász a színházi szereposztás szerint adja figuráinak a különböző, élesen körvonalazódó arculatokat. Az erőteljes Winter úr, a fia halálától mentálisan meggyengült Metzkerné, a higgadt és objektív Marcell, a megkeseredett Bánáti, vagy a mindig kimért komornyik. Mindenki valamilyen összefüggésben szerves része a történetnek. Szinte azonnal kiderül a szereplők megszólaltatásának stílusán keresztül – anélkül, hogy Hász hozzátenné, ki kicsoda –, hogy melyik figura milyen társadalmi pozícióban van, illetve milyen funkciót tölt be a háznál. Módos, urizáló, vagy szerényebb, átlagosabb szereplő. Mindenkiről ad személyleírást is. Nemcsak az irodalmi értelemben vett közlés, hanem a végigkísért nyomozási folyamat miatt is jelzi, hogy a részletek mennyire szerves relációban állnak egymással. Így a karakterizálás, a személyleírás, a különböző szereplők fiziológiai és antropológiai bemutatása különösen fontossá válik (vörös haj, kiugró arccsont, kövérkés testalkat, előreálló fogak stb). A szereplők állandó helyekhez kapcsolódnak, mint a *Paradiso*, *Elefánt*, vagy *Fehér Hajó*. Hász alkalmazza a humort, de szolidan, a kornak megfelelő visszafogottsággal. „Árpád talpig begyöpösödött ember volt. Aki két lábbal áll a földön. Sőt mindkét lába be van gyöpösödve a talajba, ... a sógorod egy igazi, nagy, begyöpösödött talpig gyökér.” (135)

Hász Róbert kötete a maga nemében könnyed olvasmány. Az érdekesen használt jelképes elemek, a különböző utalások, a kombinálás és a képi megjelenítés az élet mibenlétét körbejáró filozófiai gondolkört tehát arányosan egészíti ki. Alapvetően izgalmas sorokat kínál.

(Hász Róbert: *Fábián Marcell pandúrdetektív tizenhárom napja*, Kortárs Kiadó, Budapest, 2017)

Hörcher Eszter

A mindenség birtokosa

Iancu Laura író, költő, néprajzkutató a moldvai Magyarfaluban született, s még szinte gyermek volt, amikor szülőföldjét hátrahagyva Magyarországra települt át. Szándékosan kerültem a „költözött” kifejezést, ugyanis Laura szerint minden ember életében csak egy „valódi költözés” van, és arra az egyszerű eseményre való a „költözés” szó, addig pedig csak

a tárgyainkat kísérgetjük-cserélgetjük, és mindössze a körülményeink területén történik mozgás, az ember a régi marad. Laura tehát tizenévesen települt át Magyarországra, de „választott otthonában” sem szűnt meg magyarfalusinak lenni, figyelmét szülőhelyére, a „leggyöngédebb fészek-re” összpontosítva, ahonnét, úgy tartja, hogy egy erős szél még azelőtt kifújta, mielőtt megtanulhatott volna repülni, s az esésekből felállni.

Ez a világbavetettsé-érzés Iancu Laura esetében idegenségérzettel párosul, s alapjaiban határozza meg irodalmi megnyilvánulásait. Talán a „kettős idegenség” lenne a legtalálhatóbb kifejezés, ami, olvasatom szerint, a verseiben és publicisztikájában is hangsúlyos, ugyanis a sorok között mindig ott húzódik a sehová sem tartozás rettenete. Csángóként kisebbségben élni a románok s a magyarok között is – ez a létállapot olyasféle lelki és identitásbeli súlytalanság velejárója, ami természetesen gyökértelenséggel párosul. Hiszen hogyan lehetne gyökeret eresztetni ott, ahol az ember nem érzi magát biztonságban, otthonosan? Amikor mindennap szembesülnie kell a kérdésekkel: ki is vagyok, honnan jövök, hová tartok, hová tartozom valójában... Ráadásul a hátrahagyott közeg törvényszerűen összezárul az eltávolodó mögött, az új közegbe pedig soha nem képes belesimulni az újonnan érkezett, hiszen a múlt és a magunkkal hozott szellemi értékek nem engedik a végleges elszakadást, így a teljes újrakezdést sem. Marad tehát a testi és lelki ingázás két lakhely, két otthon, két haza között, hiszen ahogy Laura mondja: „ott van a hazám, ahol én vagyok”.

Vélhetőleg erre a „költözőmadár-létézésre” reflektálhat Iancu Laura legutóbbi kötetének címe: *Gerlice*. A Keresztyén bibliai lexikon szerint a gerle olyan költöző madár, amely ismeri a maga idejét. Egy tiszta teremtmény. A Zsoltárok könyve pedig az Istennel való meghitt kapcsolatára utal. Keresve sem lehetett volna hát találni ennél helyénvalóbb kötetcímet, ugyanis ez a szimbólumként is értelmezhető kifejezés Iancu Laura egész valójára, magatartására, minden megnyilvánulására vonatkozik. A halk szavú, finom és „libbenékeny” hölgy ugyanis valóban gerlicei szelíd-séggel és hűséggel rója köreit, vissza-visszatérve kedvelt helyeihez, műfajaihoz, témáihoz. Szólaljon meg versben, vagy mint e legutóbbi kötete esetében: lírai vallomásokban, rövidprózákban, leginkább kötődéseiről, viszonyulásairól ejt szót, az irodalomhoz és a könyvekhez, a hithez és az istenképhez, a szülőföldhöz és az otthonhoz, az érteni vágyáshoz és a meg nem alkuváshoz, az önkereséshez és az identitáshoz való viszonyát boncolgatja. Írásai nyomán feltárul az olvasó előtt egy archaikus kulturális és nyelvi sziget – Magyarfalu, vele ellentétben pedig az „attól oly idegen huszonegyedik század” közép-kelet-európai valósága.

Hogy valamiképpen összeköthető-e ez a két világ, arról vallanak a *Gerlice* című, Szabó-Zsombók Magdolna grafikáival illusztrált, mutatós kis kötetbe foglalt írások, amiket a szerzőjük „óvatos vallomások”-nak nevez. Hetilapokban, szépirodalmi és egyházművészeti folyóiratokban megjelent

kisprózák kapcsolódtak e válogatáskötetben össze, nyomukban nemcsak valós tájakra, hanem a lélek terepére is eljut az olvasó. Sajátos „mélybe tekintések” ezek az írások, amelyeknek alanya hol az „önmaga ellen fordult világ”, hol pedig a kiütkereső lélek. Az olvasók előtt ennél fogva hol sűrű, kútmélyi homály, hol pedig egy „égfedelű ház”-ból nyíló látvány tárul fel.

Profán és szent, emberi és isteni, tapasztalt és vágyott dolgok kettősége jelenik meg a könyv írásaiban, amelyeket, Laura szerint, hol belső szükséglet, hol kívülről érkező kérdés hozott felszínre.

S hogy mi a közös bennük? Sokféleségük ellenére van-e érintkezési pontjuk? Igen, van, a nyelv. Az anyanyelv, amiről Kosztolányi azt vallotta, hogy az a legeredetibb kulturális értékünk, és hogy csak általa nyilatkozhatunk meg igazán. Iancu Laura is a nyelvet helyezi kiemelt szerepbe irodalmi megnyilatkozásaiban, utalásképpen arra, hogy a szavak terem-tő erejének ismerője a beszélt nyelv által a mindenség birtokosává válik. Mesés vagyon ez és végtelen metafizikai távlat – annak szemszögéből legalábbis mindenképpen az, akinek a könyv, azaz a „szellemi érték” a legkedvesebb „tápláléka”, akinek az a mindennapi „falat kenyér.”

(Iancu Laura: *Gerlice, Magyar Napló, Budapest, 2018*)

Csík Mónika

Tungli Klára verseinek margójára

Tungli M. Klára – Veszprém talán legszerényebb költője – prózai és naplójegyzetei után most ismét egy verseskötettel örvendeztette meg olvasóit. Ebben a 2014 és 2018 között született lírai alkotásokat rendezte ciklusokba. Címe: *Kicsoda jaidult létre? S e kérdőjel mögött egy hihetetlenül meghitt, bensőséges hangú költő bújik meg.*

Mintha Rilke távoli unokahúgának verseit lapozgatnánk. Sorai közé újra és újra egyfajta csillagközi, kozmikus bánat lopózik be. E bánatversekből azonban szinte végtelen, megnyugtató szelídség, derű fakad, és aztán ez a szelídségsugárzás átköltözik a mi lelkünkbe is. Némi túlzással azt is mondhatnánk, egy sokat megélt költő létösszegző opuszait tarthatjuk kezünkben: „... sok meghitt óránk / mégsem csak cseppek az emlékHzuhatagban, / melyet mohón elnyelt az idő?... Közös utunk réges-rég szer-teágazódott,/ ám lelkembe vésődtek kanyarjai.” (Lobogtunk boldogan)

Olyan költő tekint ránk e lapokról, aki az idők számos levéllenymatát őrizi, s most már csak befelé figyel, lírai sugallatainak forrásaira. S itt akár meg is állhatnánk, de a részletek finom csipkézete nem engedi letenni a kötetet, melyek a tudat apró rezdüléseit tárják elénk:

„A tegnapokhoz térkép nélkül is eltalálsz. Nehezebb lehajolni / a má-ért. S hol a holnap? Ne kutasd. Arcod fordítsd / kikeleti fénybe, és hagyd, hogy a lelked jövődbe emeljen.” (Emeld az arcod ...)

Tungli M. Klára költészetére is igaz az, amit Kulcsár Ágnes képei kapcsán megfogalmaz: „Mozart derűjét zeneti föl, és önfeledten / szeretkezik a bódult végtelennel az égbolt peremén.” (Időtlen harmónia)

A Kulcsszavak a hetvenes évekből című ciklus csak látszólag fogant a retró életérzés jegyében. A korabeli hangulatokat átszövik az elmúlt idők élettapasztalatai. Mintegy toronyból tekint vissza a hetvenes évek történéseire: „párizsi illatban úszol mari / eltérítesz az egyenestől / ide-oda hajlongsz / mint lilium a luxembourgban / képzeled magad mademoiselle-nek / hídnak a szajrán / és feleselsz a légyhajóval”

Másutt az akkori utazások élményvilágát villantja föl: „...trabantunk távoli sorszám / nem fogadunk el / bili kéket vonatozunk a tenger felé / kergetőző füstökbe fújjuk / szárnyas reményeinket.

A *Hűtlen szökevény* című versében öccsének állít emléket a költő. „Micsoda játékot űzöl velem: / közeledsz, közeledsz, majd ismét távolodsz.../ tragikus bújócska – / és semmi kegyelem.”

A cizellált, mives grafikák *Tungli Zsuzsanna* keze munkáját dicsérik.

(*Tungli M. Klára: Kicsoda jajdult létre? Magánkiadás, 2018*)

Sebő József

Sehol egy gyurgyalag

Történetekből, mesékből és álmokból szőtt művészet

Az ember legkülönlegesebb képessége, hogy soha nem éri be azzal, ami van: keres, kutat, kifejez. Valójában, ez a belső, soha nem csillapodó vágy hívta életre az emberiség kultúrtörténetét. Van, aki kiáltványokat alkot, fel szeretné forgatni a világot, és van, aki sétál, szemlélődik, megfigyel, érzékel, érez, így alkotva meg egy csendesebb, líraibb, önmagában is teljesség felé ható képi és gondolati világot. Mészáros Imre az utóbbiak közé tartozik.

Mészáros Imre grafikusművész művészi kvalitását, szakmai tudását felesleges bizonygatni. A jelenlévők mind ismerik kísérletező művészetét, mesékből, álmokból szőtt univerzumát és témáit – melyeknek forrása a sok személyes élmény, emlék. Egész művészete az anyagok, a formák természetete, a tárgyak története, szerkezetük rejtélye iránti rajongásból ered. Életművében következetesen van jelen a sokoldalú technikai tudás, és az odaadó lelkesedés egy-egy elhagyott köteg karton vagy egy gyűrött papír szépségéért.

Irigylésre méltó, hogy mennyire tudatos a munkájában. Az első fázis nála mindig az élménygyűjtés. A belső világ, a privát történelem értékei felé nyitott. Addig nem nyugszik, míg műve nem olyan erőteljes, tömör és komplex, mint egy jó mondat. Éppen ez az összetettség egyik fő erénye. Különlegessége még az is, hogy a történelem lenyomata érdekli. A legtöbb munkájában az emberi jelenlét nyomait kutatja, az elmúlást, az időt, az enyészet, a természetes pusztulás jeleit.

Sajátos, egyedi világot teremtett meg művészetében. Bonyolult grafikai struktúrákat hoz létre papírmetszeteinek rétegeivel. Ötletes technikával a grafikai jelek, a vonalháló segítségével kelti életre a múlt legendás világát. A faktúra izgatja egész életművében: karcol, metsz, rajzol, satíroz, kiszínez, kollácsol, fotózik, olajat, akrilt, glettet, hipót használ – sorolhatnánk számos egyéni és egyedi technikai eljárását. Az egymásra épülő vonalak, foltok a lélek tájainak, belső utazások tereivé válnak. Álmokkal, érzelmekkel, nosztalgiával védekeznek a valóság brutalitása, sodrása ellen. Miközben a legkisebb tárgy felületét, felszínét is fáradhatatlan figyelemmel szemléli, vizsgálja – a dolgok legbensőbb lényege érdekli. Számptalan technikával és témában készült műveinek van egy közös, bensőséges meleg levegője, Imre mindig humánus, gyermeki, kíváncsi és kutató.

Önkolláznak nevezi műveinek egy részét, amelyeket saját – akár korábbi – munkáiból, vázlataiból, firkaiból, olykor elrontott műveiből rak össze új jelentés megteremtése céljából. Az eljárás lényege, hogy a születő mű máshonnan áthozott töredékeket asszimilál, vagy egészként helyeződik át olyan új kontextusba.

Az egyik fontos kérdés az életben az, hogy ki mivel tartozik önmagának, miután megismerte a saját belső szerkezetét, kapcsolatát a világgal,

a dolgokkal. Az önkollázs szimbolizálhatja azt, hogy Imre jól ismeri önmagát. Ars poétikának is értelmezhetjük ezt a műfajt, mert őszinte és személyes; visszatekint a múltba, ragaszkodik a régi dolgokhoz, eldobja, majd újra felveszi, hurcolja magával a motívumokat, az emlékeket, viszi magával azt az élményt, a tárgyat, amely még jó lehet valamire. A tárgyakat nagyon-nagyon hosszú ideig hordozza, és meg-megforgatja magában, mint ahogyan a földet megforgatják, ha eljön az ideje. De fontos, hogy a múlt feltárása, feldolgozása és megőrzése mindig a feltétele az új megszületésének.

A rendszerezésre való hajlam gondolkodásában a rendszerezést nem szánja végső rendnek, csak egyszerűen valamilyen produktív vagy kreatív folyamat indításának. Ez képeinek nyitólépése. Az ösztönösen, véletlenszerűen, kontroll nélkül, spontán gesztusokkal – olykor bekötött szemmel – előkészített, megrajzolt képen aztán megindítja képzeletét valami, ez a képen elkezd valódi, eleven életet élni. Inspirálja a rendetlenség, a káosz. Ezután jön a szerkezetesebb fogalmazás. A két szakaszra osztható munkafolyamatban a véletlen beavatkozása által jön létre az első lépés, később rendre törekszik, mégha ez a rend egy képzeletbeli világ rendje is.

Grafikusnak lenni egyenlő azzal, hogy az illető a nehezebb ellenállást választja. A festészet az általános megítélés szerint attraktívabb, dekoratívabb műfaj. A grafikus aszketikus alkat, elmélyülésre, töprengésre hajlamos, az elmúlt dolgok iránt rendkívül fogékony. Jellemzője a rácsodálkozás – mely tevékenység a kultúrából elveszni látszik. Imre mindenben meglátja a szakralitást, szemléli a tárgyakat. Ez a rácsodálkozás munkáinak felhajtóereje. A bot, a madár, a toll, az ágak olyanok, mint a teremtés. A teremtésben minden a helyén van, minden apróság fontos.

Művészként nagyon érzékeny a szegénységre. Mindarra, amit gyermekkorában látott, megtapasztalt, érzékelt Lovasberényben, – de sétái, utazásai során felnőttként is megragadja a lepusztultság, az elhagyottság, a nincstelenség. Kevés művész teszi a szegénységet ilyen széppé, kevesen tudják így átlényegíteni, ünneppé lényegíteni, esztétikumává tenni.

Nem tagadja meg, hogy honnan jön, számos művében a gyermekkort, annak érzetét rekonstruálja, restaurálja. Nem vágyódás ez, hanem inkább nyers realizmus. Paul Klee egyik fő alaptézise: „*A művészet nem a látható adja vissza, hanem láthatóvá tesz.*”

Mészáros Imre munkáiban számtalan kulturális utalást, etnográfiai ihletést találunk. Ábrázolt tárgyai mintha hétköznapi objektumokból kultikus tárgyakká emelkednének. Kultikus tárgyakat készít magától értetődő könnyedséggel, finomsággal, egyszerűséggel. Imre ugyanakkor folyton provokálja magát. A *Férfi sámándobbal* című kép azt szimbolizálja, hogy a modern világ keretei között senki nem lehet sámán. Alkotásán a férfi nem megy semmire a sámándobbal. *Szemtől szembe* című műve is a folytonos vívódást ábrázolja.

A nagy elődök, Bartók és Kodály, Vajda és Korniss munkásságát példaként tekintve szintézist teremt a múlt és jelen kultúrája, keleti és nyugati gondolkodás között. Jövünk-megyünk, elidőzünk Mészáros Imrével együtt egy röpke vagy megnyúlt pillanatra – nyomozunk az idő után. A művész sokat sétál a városban és környékén, a természetben. Motívumokat gyűjt, és ezek az egészen elementáris motívumok sajátos jelképrendszert alkotnak életművében.

Amíg az ingem szárad című műve egy üres inget ábrázol, ami a kívülállást, magányt, a nem vagyok idevalósiságot jelenti. Az ing belül fekete, kívül díszes – magányos, szomorú, ugyanakkor derűs, színes, humoros. Az alkotás egy szintézis, egy igazi kortárs grafika. Együtt van benne a szorongás, a titokzatosság és a kis dolgok szeretete: a tűnődő, szemlélődő attitűd.

(*Elhangzott Mészáros Imre kiállításának megnyitóján, Várpalotán, a Thuri Várban, 2018. augusztus 30-án*)

Izinger Katalin

Látomásos kolorizmus

(*Benes József emlékkiállítására*)¹⁸

1959 októberében, novemberében és decemberében a művészet iránt elkötelezett klublátogatók három előadást hallgathattak meg Zentán a következő címeikkel: *Modern irányzatok a művészetben, Szimbolizmus a festészetben, Dadaizmus és kubizmus a festészetben*. A létszám-dokumentáció szerint 76-an, 53-an és 63-an kísérték figyelemmel a belgrádi Művészeti Akadémia elvégzése után e vajdasági településen tanári állást vállaló Benes József mondandóját, aki ugyanezen év májusában a városi kiállítóteremben (a modern festmények reprodukcióinak apropóján) már korábban felcsigázta tárlatvezetésével a nézőközönséget. Hat nap leforgása alatt 5369-en tekintették meg az anyagot, s amikor 1961. január 29-én a saját művei szerepeltek ugyanott, 2653 kíváncsi szemlélő járult a képei elé tizenkét nap elteltéig. Február 8-án, az utolsó előtti nyitva tartási alkalommal a festőművész a publikum rendelkezésére állva beszélgetett el a fogadókéssz érdeklődőkkel, az alkotásaival rokonszenvezőkkel. Szülőfalujában, ahol 1952-ig élt, az ifjúsági szervezet képzőművészeti alosztálya 1963 májusában mutatta be munkáit, és első önálló otthoni, Bajmokon rendezett vernisszázsát több százan tisztelték meg a jelenlétükkel.¹⁹ Pillanatnyilag nem tartózkodunk itt annyian, noha az odaad-

¹⁸ Elhangzott a kecskeméti Kápolna Galériában, a Munkácsy-díjas képzőművész emlékének szentelt kiállításon és lapbemutatóon, 2018. május 31-én.

¹⁹ A régiós eseményekről és a kapcsolódó intézményi történekekről, statisztikai adatokról részletes tájékoztatást nyújt: VÉKÁS János, *Magyarok a Vajdaságban*

sunk, a reverenciánk megkérdőjelezhetetlen. Szomorúan kell tudomásul vennünk, hogy a szemtől szembeni találkozásra nincs többé lehetőségünk, nem ámulhatunk széles körű kulturális ismereteinek, művészeti-irodalmi tájékozottságának, politikai éleslátásának megnyilatkozásait konstatálva, nem hallgathatjuk jókedvre derítő sziporkázásait, fergeteges anekdotáit. Emlékkiállításra ugyanakkor alakjának felidézésére, a vele és a képeivel folytatandó kommunikációra ösztönözhet mindnyájunkat.

Állandó mozgásban levés, szüntelen keresés és kísérletezés jellemezte tevékenységét, amelyet az értelemképző határok kitérítése, a magánosság, az „egyedüli példány” mivolt kosztolányis indíttatású megérzékítései uraltak. Az önvédelem halvány és csalóka reményei, a riadalmat keltő kinézetek antiesztétikája, az ösztönösen és tudatosan végigpásztázott különösségek vezették a felismeréshez, hogy a deformítások megörökítésétől sosem tartózkodó teremtőaktusok, a vásznakra, fatáblákra, műanyag lemezekre, kartonlapokra, kátránypapírokra vitt vonalrajzolatok, képmetsetek, ecsetvonások, szerigrafikus, fotokopikus felületkialakítások szolgálhatnak utolsó rendelkezésre álló eszközeül az eredendő törekénység közösségi és személyes traumája kifejeződéseinek. Esetében elengedhetetlen a deklaratív gesztusok időrendi azonosítása, egymáshoz viszonyítása, s funkciógazdagságuk értelmezése során feltétlenül hangsúlyozandó művészi individualizmusának stimuláló ereje, polemikusan felelősségteli rendszerezettsége. Tolnai Ottó a *Forrás* folyóirat aktuális, májusi számát nyitó költeményében (*Térségünk egyik legjobb festőjéről*) a tőle megszokott utánozhatatlan affinitással mutat rá a benesi képanyelvi komplexitás alapjellegzetességére: „egyedülálló plánokba képezte le / világunkat / egy új lényt kreált / korunk emberét / a kezetlen akárha galandféreg / sívát”. Univerzumának teljesen eredeti, lényegi vonatkozása, hogy testátalakító imaginációi, tapasztalatainak összefüggés-csoportosításai mindig felélénkülve hívódnak elő, ugyanakkor nincsenek nála vizuális önisméltések, pikturális álmegoldások, múltból előderengő automatizmusok, mindössze tudattartalmi áthelyeződések, filozófiatámpont-frissítések újabb meg újabb tárgyzelzési és technikai bravúrokkal fűszerezve.

A bácskai ekevasak barázdálta, a falusi gazdák szekerei kivájta szántóföldi tájlátványai, a folyók holtágak menti növényzaporulatai, tiszai–dunai vízmedrei és partvonulatai, illetve a környezetükből kiszippantva átszerkesztett instrumentumai, a motoros-bukósisakos figurái, a zoo- és antropomorf keveréklényei, a levegőégben röpdőső filigrán feminái kivétel nélkül a sötétülő-keményedő tónusok dinamizálta létvíziókat hitelesítik, a feketeséghez vonzódo architektúrák progresszív realizmusát közvetítik. A természeti beágyazottság, a tematikus árnyalhatóság körülményeivel, valamint a színmodulációs elvekkel, a fénytörések szabályszerűségeivel szoros egység-

1955–1959 (*Kronológia*); *Magyarok a Vajdaságban 1960–1964 (Kronológia)*, Zenta, Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, 2012 és 2013.

be fonódván idéződik fel általuk az élet örök törvényének afféle megnyilatkozása, amelyről Goethe *Színtan*ában ez olvasható: „Ha sötétet kínálunk a szemnek, akkor világosat kíván, ha világosat kínálunk, sötétet követel, s éppen ezzel mutatja meg elevenségét, ama jogát, hogy megragadja a tárgyat, miközben önmagából hoz létre valamit, ami a tárggyal ellentétes.”²⁰

A művészi útját egyengető mestere, a pályáját pontosan követő, kompozíciói kiteljesedését pedig szakszerű minősítésekkel értékelő Ács József már az 1960-as évek elején rávilágított gondolkodásmódjának releváns alkotóelemeire, képességei további bontakozásának főbb irányaira: „A d’ art brut, amellyel Benes művészete rokon, ez a nyers, »idomtalan«, a civilizáció alsó fokára visszaesett művészet azt fejezi ki, hogy a nagy katasztrófák után előlről lehet kezdeni mindent. Az okkersárga felületek, a minden tüzet kibíró színek összeférhetetlenek a szerves anyagokkal. A szervetlen élet csendje fekszik rá Benes tájképeire. A művész az életfeltételek megszűnésének a tragikus vízióját látja, amely világkatasztrófával fenyeget, ha az emberi együttérzés és összefogás meg nem akadályozza. Benes az előrevetített következményeket festi meg, ezzel azt a célt szolgálja, hogy a katasztrófa ne következék be.”²¹

A hajdani Jugoszláviából áttelepült, majd először Szegeden, később Kecskeméten, sőt legutóbb már Budapesten szintén berendezkedő Benes József érzelmekre, belső indítékokra összpontosító, igen fajsúlyos életműve aligha közelíthető meg teljességében a közvetlen és/vagy specifikus társadalmi háttér-összefüggések, üzenethordozások, a kisebbségi tanúságtételi bizonyítékok, a személyes sorstörténeti adalékok, motivációk keresgélése segítségével. Formátumával ő fölébe magasodott az ilyesfajta igyekezetű megmérettetéseknek, gálánsan túltekintett rajtuk, mert a globális tönkremenetel kísértéseivel vívódván a szubjektum valódi természetét kutatta, az ember pszichokozmoszában tenyésző őállapotokat fürkészte. Semmikor sem feledve a rossz áradásait, kipárolgásait, a gonosz folytonos fölhorgadásait, amelyektől e lény, a weöresi „domestique oráng” képtelen szabadulni, s pusztító energiái bármennyire mélyen is vannak odabelül eltemetve, véglegesen elnyomhatatlanok és kitörölhetetlenek. Bizakodjunk, miként az emlékének szánt, az újvidéki *Híd* folyóirat januári Benes József-számában *Vizuális mennyország* címmel megjelent költői-képzőművészi tisztelgésében Fenyvesi Ottó teszi: „nehogy elszakadjon a cérna, / nehogy végleg elszakadjanak a kötelek, / és mindent elborítson a lavina, a fekália. / Csak bírjuk szüflával, erővel / és paradicsommal.” A kiállítást ebben a hiszemben, az emlegetett magas nézőszámok elérésének óhajától vezérelve nyitom meg.

Virág Zoltán

²⁰ Johann Wolfgang Goethe: *Színtan* (*A teljes „Didaktikai rész”*), ford. Hegedűs Miklós, Budapest, Genius Kiadó, 2010, 39.

²¹ Ács József: *Benes József*. *Híd*, 1964/2, 216.

Véssey Miklós

Ebéd

Aznap a Moszkván, a Petró hentesnél
ebédeltem. A hely egyszerre férfias és otthonos:
a pultosnő édeskémnek szólít, háta mögött
nyúzott féldisznó lóg. Ráírkálja egy cetlire, hogy 590-,
oda kell adnom a pénztárt kezelő félsüket, hústorony férjének,
aki egy üvegkalitkában ül, és mint egy nagyra nőtt
koraszülött, aki hatvan éve az inkubátor foglya
üvölti, hogy ötkilencven, mintha nem tudnám,
üvölt e magányos Küklopsz.
Műanyag villára szúrom a kolbászt,
a tormába tunkolom, és rágok. Legtöbbször egyedül
és állva, mint a lovak, nagyapám szólásával élve,
aki a Don-kanyarnál lovat is evett,
hogyan állva-e, azt nem tudom.

De aznap nem volt hely. A magasított asztaloknál
villany- és vízszerek, szobafestő-mázolók,
kőművesek ebédeltek angyali csendben,
ruhájuk festékcseppes volt és poros,
borostás állukon zsír fénylett,
homlokukon a munka nyugalma.
Kimentem volna, de egyikük intett,
és arrébb húzta a tálcát. Gesztusa férfias volt
és otthonos. Megköszöntem, bólintott,
ettünk. Végig egy szót se szóltak.
Megerszámoltam őket.
Tizenegyen voltak.

Hajnal

Közénk jön a kukásautó,
s nyomán kihunynak az utca-
lámpák. Zöld kipufogófüst
terjeng. Elfeledve, mint a
bűn, egy kukában didergek,
fémszelektív anyaméhben,
konténernyi árvaságban,
ébren. Zárva minden ajtó.

Valaki

Megkaptam nagyapám karosszékét,
előttem apám ült benne,
utánam a fiam fog,
vajon a szék
tud-e a változásról,
vagy amikor továbbadják,
csak annyit érez, hogy valaki feláll
és megint leül?

Vírus

Úgy jön a bűn, ahogyan ablakot
nyit egy vírus a böngészőben:
mire észreveszed, már betöltött,
bezárod, de újra felugrik,
nem akarod újraindítani a gépet,
meggyőződsz róla, hogy nem lát senki,
aztán csak ülsz,
és nézed.

Rév Tamás

Éjszakai járat

Az egész úgy kezdődött, hogy ellopták a telefonomat. Nem biztos, hogy a lopás pont a legjobb szó rá. A lényeg az, hogy az egyik nap én babráltam a telefonomat, a következő nap pedig már valaki más.

Nem elég, hogy ellopták, de utána még használták. Kicserélték a SIM-kártyát, kiléptek a közösségi hálóról, és kész. Az automatikus mentést viszont elfelejtették kikapcsolni. Úgyhogy csak gyűltek a képek, videó- és hangfelvételek. Egy jogással megbeszéltem a dolgot. Azt mondta, ezek az én felvételeim, hiszen az én telefonommal készültek. Akár közzé is tehetném őket.

Először úgy gondoltam, megvágom a videókat, és felteszem őket valahova. Végül arra jutottam, a legjobb, ha leírom. A szakadt mackónadrágot se mutatom meg csakúgy akárkinek, nem igaz?

Volt valami perverz abban, hogy valaki más életét fürkészem minden este. Ráadásul nem a valóságshow-k exhibicionistáit nézhettem, hanem egy egész normális ember életébe pillanthattam bele. Mostantól Tivadar-nak hívom. Nektek ebből a borzongásból nem sok jut. Amit csak tudtam, összeraktam történetté. Kivettem a zörejeket, a hosszú ő-zéseket. Leírtam, ami leírható.

Ezen a felvételen az emberek fáradtak vagy részegek lehettek. Zajos volt, rosszul világított, és minden összevissza mozgott. Valami ilyesmi történhetett:

Tivadar, Gergő és Aladár nemrég jöttek ki a Batthyány téri Mister sörözőből. Farmerban és pólóban voltak, Gergő hátán gitártok. Szép, nyári este volt, nem akartak még hazamenni. Nem tudták eldönteni, hogy átmenjenek egy punkkoncertre a csepeli Freeportra, vagy inkább csak igyanak és dumáljanak, ahogy eddig.

Megszokásból sétáltak egy kicsit, a Batthyány téri buszpályaudvar felé. Jött a 990-es éjszakai busz, fel is szálltak rá. Egy régebbi Ikarus volt, nagy műbőr ülésekkel. Leültek egy kétszer kettes boxba, ahol ketten-ketten egymással szemben ülhettek. Összenéztek. Jó így? Egész jó. Hallgattak. A háttérben két nő beszélgetett.

– Szóval, jó lenne egy ilyen esemény. Ahol mindenki lenyugodna. Lehetne gyászolni, emlékezni, engesztelődni, ilyesmi.

– Igen, ilyesmi – erősítette meg a barátnője.

Tivadar kicsit fészkelődött, aztán megszólalt:

– Elengedni, mint a fingot.

– Hagyd már őket! – szólt rá Aladár. – Inkább ezt a sztorit a Kittivel, ezt magyarázd már el.

– Kitti, az egy ostoba hülye picسا!

– Csak azért, mert nem feküdt le veled? – kérdezte Gergő vigyorogva.

– Nekem inkább okosnak tűnik – mondta Aladár.

– Jó, hát, menjetek a – kezdett bele Tivadar. De inkább elharapta a mondat végét.

– Tudjátok, miért mentem fel hozzá? Hogy miért vittem magammal bort és óvszert?

– Na? Csak nem dugni akartál? – kérdezte Gergő.

– Hadd mondja már el rendesen – szólt rá Aladár.

Úgyhogy Tivadar elmondta. Akkor még részmunkaidőben dolgozott az Archívumnál, egy nemrég indított állami vállalatnál. A vállalat huszonéves adminisztrátora volt Kitti, az esztéta. A vállalat vezetője pedig Barabás, az elismert kritikus. Korábban a minisztériumban dolgoztak együtt. A húsz év korkülönbség nem számított: Barabás és Kitti, a friss és az elismert esztéta közösen dolgoztak az Archívum koncepcióján. Magától értetődő volt, hogy ha összeáll a vállalat, mindketten ott folytatják.

Kitti a húszas éveivel járt. Korán őszülni kezdett, gyakran megbámulták miatta. Mostanra már kibékült ezzel. Az viszont nagyon zavarta, hogy a szüleiivel lakott, és még diplomája se volt. Már csak az utolsó félév volt hátra, amikor a diplomamunkáját írja. Nagyon félt, hogy bunkó lesz az opponense és hagyja lediplomázni. Leginkább amiatt aggódott, hogy mi lesz, ha élete végéig egyedül marad. Gyakran mondta, hogy a szerelemben mindent szabad.

Az Archívum az induló vállalatok tipikus problémáival küszködött. Például Kitti, az adminisztrátor a fordítókkal közös szobában ült. Így aztán Tivadar, a fordító gyakran láthatta, ahogy Kitti dühöng. Kitti nehezen viselte, ha valami nem a tervei szerint alakult. Ilyen gyakran megtörtént, például szerda helyett csütörtökön hozták a ballonos vizet. Vagy épp kifogyott a papír a nyomtatóból. Tivadar többször felajánlotta a segítségét Kittinek, de ez általában rosszul sült el. Például így:

– Kitti, nyugi már. Majd holnap hozzák a vizet.

– De Tivadar! Már tegnap mára ígérték!

– Értem. De mégis, holnapra hozzák. Majd átveszi valaki, nem?

– De akkor itt kell lennem holnap háromkor!

– De Kitti, amúgy is itt vagy, nem? Sőt, én is itt leszek. Ha nincs meetingünk, átveszem én.

– De nem tudod, hogy kell átvenni! – Kitti egyre idegesebb lett.

– Hogy ne tudnám? Beengedem őket, aztán azt mondom, ide tegyék a ballonokat, aztán megköszönöm.

– De a számlát alá kell írni!

– Aha. Szerencsére tudok írni.

Néha kicsit erős volt Tivadar szarkazmusa. Kitti grimaszolt egy kicsit, aztán újra megszólalt:

- Jó, és addig mit iszunk?
- Mit? Hát csapvizet. Ne problémázz már, Kitti, légy szíves!

Hiába próbálta újra és újra, Tivadar sose tudott segíteni. De legalább együtt dühöngtek – ez is valami. Aztán az egyik este Tivadar SMS-t kapott a privát telefonszámára:

„Tivadar! Ma van a meglepő kérdések napja! Hogy tőlem mit kérdeztek, az most nem érdekes. És te mikor fogsz nálam aludni?”

- Érdekesen vezeti fel a csaj – jegyezte meg Gergő.
- Ez már a Blaha? Leszállás! – mondta Aladár.

Leszálltak, kerestek egy éjjel-nappalit. Vettek két üveg bort, egy fehéret és egy vöröset. Az Almássy téren benyomták a dugót az üvegekbe, és úgy beszélgettek tovább.

Aladár szerint Tivadar csak kamuzott. Kitti vagy ronda, vagy hülye, de a nők nem szoktak így nyomulni. Gergő szerint simán csak kétségbe volt esve a csaj.

- Könnyű neked, a roksztárnak – mondta Aladár.
- Hagyjál már, kéthavonta van egy bulink a Fészekben. – szabadkozott Gergő.

– Jó, tudom, a legjobb nőket mindig elviszi a frontember. De azért basszernak is jut valami, nem?

– Nem, Aladár, ez nem így megy. Ha csak feleannyit gyúrnál, mint amennyit mi próbálunk, utánad is bomlanának a csajok. Jobban, mint Tivadar után.

– Dehogy bomlanak – mondta Tivadar. – Kitti egyszerre akart túl sokat és túl keveset. Az ilyenek csak bomoljanak szépen magukban.

- Szóval dögöljön meg ott, ahol van?
- Azt nem. Csak tarthatna pár hét szünetet.
- Miért, azóta is SMS-ezget?

– Nem, azt nem. Csak néha a melleit rendezgeti. És az összes kollégának rám panaszkodik. Akarjátok tudni, hogy jutottunk el idáig?

Tudni akarták, úgyszólván Tivadar folytatta:

Valahogy nem bízott Kittiben. Mégis, szexelni jó, gondolta Tivadar. Talán össze is barátkoznak közben, és így egyszerűbb lesz az élet. Gyorsan válaszolt, nehogy a lány meggondolja magát:

„Ma a Gergőéknek lesz koncertje, de kilencig befejezik. Utána megyek. Hol találkozunk?”

A város szélén, Káposztásmegyeren, egy villamosmegállóban találkoztak. Kitti láthatóan ideges volt. Tivadar megcsókolta, de ettől csak még feszültebb lett. Csöndben gyalogoltak a lakótelep házai között. Tivadar elgondolkodott. Miért pont úgy tervezték a házakat, ahogy? Útvesztőnek nem jó, ahhoz túl ritkán állnak az épületek. Egy ősi, évmilliók alatt meg-

kövesedett állat csontjaira se hasonlít, mert ahhoz meg túl sűrűn és túl szabályosan vannak elrendezve. Nem volt itt semmilyen gigantikus mo-csár, semmiféle triász kori hajsza.

Egy modern méhkaptár lehetne, mészótt Tivadar. Egy kolónia, király-nő nélkül. Ahol az egyedek nem is rokonok. Á, semmi se stimmel. De télen például működik a távfűtés. A lakásokban árammal világítanak és gázzal főznek. Nincs ebben semmi, metaforikus, itt minden nagyon konk-rét, minden önmagát jelenti. Az itt lakó emberek pedig valahogy elviselik egymást.

– Szóval, én csak, tényleg, alvásra gondoltam – szólalt meg Kitti, ami-
kor megérkeztek.

– Aha. Ezt mindenki szó szerint érti, nem?

– Ne gúnyolódj már, Tivadar!

– Miért, mire gondoltál, amikor átjöttem, hogy együtt aludjunk?

– Hát, hosszú kapcsolatot szeretnék.

– Aha.

Tivadar csalódott volt, de nem mutatta. Azon gondolkodott, hogy Kitti nehéz eset, de azért nem hülye. Tudja, mit csinál. Mit akarhat? Heves ostromot? Vagy tényleg hosszú kapcsolatot?

Nem bújtak rögtön az ágyba. Boroztak, fagyiztak, és megnéztek egy feliratos művészfilmet. Egy komoly kapcsolat díszletei.

– Tisztára mint a Gyöngyvér – szólalt meg Gergő.

– Hé! – kiáltott fel Aladár. Tudta, hogy ha elkezdene Gyöngyvérről beszélgetni, akkor csak újra végigveszik, hogy mikor kivel randizott, és aztán hogyan húzta ki magát az egészből. De Gergő nem értette.

– Most mi a bajod, Aladár? Gyöngyvér ugyanezt csinálja: megölelget, megfogja a kezed, álmodozó szemekkel néz rád. És valahogy mindig ak-
kor szólal meg, amikor te is mondanál valamit.

– Így van – mondta Tivadar. – Nem tudom, hogy csinálja, de megoldja,
hogyan csak rá figyeljek.

– De nem csak te!

– Tudom, Gergő, egyszer téged is elvarázsolt, aztán mehetél haza ál-
modozni.

– Most nem rólam van szó. Múltkor is csak söröztünk a For Sale Pub-
ban. Azt mondta, oda menjünk, mert mennyire jó hely. És akkor bejött
egy kutyaszemű srác. Még levelet is hozott neki.

– A levelek szart se érnek. Már vagy hatot írtam neki.

– És erre pont a hatodiknál jöttél rá?

Egy darabig hallgattak. Aztán Aladár törte meg a csendet:

– Izgalmas ez a Kitti-sztori. Milyen a melle?

– Mindjárt jön az is. Még csak ott tartottam, hogy hosszú kapcsolatot
akart, ezért felhívott a lakására. Filmet nézni.

Egy fekete-fehér, feliratos művészfilmet néztek. Kittinek komoly gyűteménye volt VHS-en és DVD-n is. Szívesen újranézte őket, sőt, mind-egyikről tudott pár szót, hogy melyik irányzathoz tartozik, és hogy miben hozott újat.

Tivadar viszont unatkozott. Átkarolta Kittit, aki először elhúzódott. Másodszorra már nem. Később csókolóztak, és összekocantak a fogaik. Nem volt meg az összhang.

– Melyik szobában szeretnél aludni? – kérdezte a lány a film után.

– Abban, amelyikben te!

– Szóval erőszakosan nyomultál, amíg be nem adta a derekát – foglalta össze Aladár.

– Ja, hát Tivadar nyomulós lett, amióta azzal a vörös csajjal volt. Hogy is hívják?

– Eleonóranak. De hagyjuk már... Nem nyomultam, nem is erőszakoskodtam. Csak átkaroltam, megcsókoltam, és ő hagyta. Bár ne tettem volna.

– Álljunk meg – szólt közbe Gergő. – Ha azt mondta, hogy nem akar dugni, aztán nem mondta, hogy mégis akar, akkor még azt is ráfoghatsz, hogy megerőszakoltad.

– Igen? Akkor azt is ráfoghatsz, hogy ő erőszakolt meg engem.

– Te most panaszkodsz vagy dicsekszel? – röhögött Aladár.

– Tényleg, Tivadar, meséld már el, hogyan erőszakolnak meg a lányok – mondta Gergő.

– Azért ez nem annyira vicces. Különben is, csak annyit mondtam, hogy én is ráfoghatom. Tudjátok, mi az a Möbius-szalag?

– Az egyszer csavart karkötő. – Gergő pontosan tudta. – A Möbius-szalag az olyan, hogy elkezdesz mintát rajzolni a külsejére, aztán egyszer csak azt veszed észre, hogy a belsejét dekorárod.

– Pontosán. Ez a történet is ilyesmi:

A film után Kitti megágyazott. Aztán átöltöztek. Tivadar boxeralsóban, Kitti pizsamában akart aludni. Lefeküdtek, és beszélgettek egy kicsit. Aztán, még ahogy feküdtek, csókolózni kezdtek – Kitti nem tiltakozott.

Szorosan egymáshoz simultak, és csókolóztak. Tivadar most nagyon figyelt, hogy jobbra hajtsa a fejét – így nem koccantak össze a fogaik. Közben megsimogatta a lány fenekét és derekát. Aztán visszatért a fenekéhez, annak is a comb felőli végéhez, és belemarkolt. Kitti sóhajtott. Úgy tűnt, élvezi.

Ide-oda forgolódtak, kihasználták a könyvespolcok közötti lehetőségeket. De még mindig nem volt meg az összhang. Lassan vetkőztetni kezdtek egymást. Tivadar mellkasa szőrös volt, Kittié csupasz. A melle lógott, legalábbis a ceruzateszt szerint.

A ceruzateszt abból áll, hogy a mell alá beteszünk egy ceruzát, és megnézzük, hogy az leesik-e. Ha nem esik le a ceruza, azaz ha megtartja a cici, akkor az a mell lógósnak számít.

– Tivadar, figyelj már – szólt közbe Gergő – Ezt a tesztet most tényleg elvégezted?

– Hülye vagy?

– Hát, belőled mindent kinézek.

– És a filctolltesztet ismeritek? – kérdezte Aladár.

– Nagyon eredeti...

– A filctoll teszthez nem kell betenni semmit a mell alá. Viszont kell egy filctoll. Leveszed a kupakját, és elkezdesz egy eper alakú foltot rajzolni a mellére. Ha a csaj pofán vág, mielőtt befejeznéd, akkor van önbecsülése.

– Aha, értem. De miért pont eper alakút kell rajzolni? – kérdezte Tivadar.

– Megpróbálhatod feketeribizlivel is. Na de, milyen volt Kitti melle? Oké, hogy lógott, de milyen volt a mellbimbója?

Kittinek szép melle volt. Kicsit lógott, de ez csak annyit jelentett, hogy a mellének a tartalmasabb, alma alakú része néhány centivel lejjebb volt, mint a húszéves lányoknak. A mellbimbója felfelé nézett, és kicsi, sötét udvara volt.

A punciját nemrég nyírta. A vénuszdomb közepétől lefelé húzódott egy nagyjából öt centi széles sáv. Sűrű, fekete, hullámos szőre volt.

Mire ide jutottak, Tivadar már álmos volt és türelmetlen. Úgy érezte, ha kicsit tovább tart az előjáték, akkor ő elalszik. Megpróbálta kihasználni a lehetőségeit itt, a két könyvespolc között. Spirálisan a hátára fordította a lányt, és lecsúszott a derekáig. Ehhez Kittinek fel kellett ülnie, különben nem fért volna el a srác lába.

Először adott egy pusztit Kitti vénuszdombjára. Aztán belepuszilt a fekete, hullámos szőrökre. Áttért a combhajlatra, és utána következett a lány puncija. Először végignyalta a nagyajkakat. Eleinte rossz íze volt, de tudta, pár perc alatt túl lesz rajta. Utána benyalt az ajkak közé, és érezte, hogy Kitti kisajkai is megdagadtak. Végül megtalálta a lány csiklóját, és ütemesen nyalni kezdte.

Most megvolt az összhang. Tivadar nyalta Kitti csiklóját, Kitti pedig elégedetten sóhajtozott. Hogy fenntartsa az izgalmat Tivadar, időnként letért a csiklóról. Megszívogatta a kisajkakat, megnyalogatta a nagyokat. Nem zavarta az orrát csiklandozó szőr, visszatért a csiklóhoz.

Amikor végre egyesültek volna, kiderült, a lány nem szereti az óvszert. Tivadar pedig ragaszkodott hozzá – enélkül az egyéjszakás kaland csak felelőtlenység. Kitti szerint ez nem egy éjszakás kaland, hanem egy komoly kapcsolat, és akkor nem kell óvszer. Vitatkozni kezdtek. Mire Kitti beleegyezett, hogy védekezzenek, Tivadarnak már nem állt fel a farka. A Durex felgyűrődött, mint egy két számmal nagyobb pizsama. Kicsit groteszk látvány volt, Kitti nevetett rajta.

– Azért ez ciki – mondta Aladár.

– Miért lenne ciki? – kérdezte Gergő.

- Hát, szégyenben maradtam – mondta Tivadar.
- Nem kéne, hogy a szex is csak a teljesítményről szóljon – mondta Gergő.
- Hát akkor miről?
- Az élvezetről.
- Jó, de csak akkor juthatsz szexhez, ha előtte valamiben jól teljesítesz. Például te zenélsz. Nekem meg, azt mondtad, gyúrnom kéne.
- Aladár, ennyire fáj, hogy azt mondtam, gyúrnod kéne?
- Igenis fáj!
- Jó, bocs. Sajnálom – mondta Gergő.
- Elvagytok? – kérdezte Tivadar.
- El – mondta Gergő.
- Eszembe jutott valami – mondta Aladár.
- Mi?
- Hát, hogy nem nekünk kéne hajtani a szexért, hanem fordítva.
- Akkor mégis gyúrni fogsz?
- Nem. Egy vállalkozást fogok indítani. Ti is benne lesztek.
- És ennek mi köze a szexhez?
- Izé. Arra gondoltam, hogy turistalátványosságot fogunk csinálni. Keresünk egy pincét a nagy zsinagóga közelében, és berendezzük ilyen horror barlangnak.
- Nem értem – mondta Gergő.
- Hát – folytatta Aladár – ez egy horror lesz. Bejönnek a turisták, mi iszunk a gyerekek véréből, aztán egy lukas lepedőn keresztül közöszülünk a szüleikkel.
- És ha a szüleik csúnyák?
- Olyankor csak kúrunk velük.
- Hát jó – mondta Gergő. Aztán csak vigyorogtak.
- Na, de komolyan, Tivadar, megérte annyira nyomulni Kittire? – kérdezte Aladár.
- Nyilván nem. Vittem bort, óvszert, de csak kiröhögött.
- És utána?
- Utána Tivadar már csak aludni akart. A használhatatlan gumit kidobta, a bontatlanokat pedig visszarakta a táskájába. És ekkor történt valami. Az ok-okozat, mint egy Möbius-szalag, a visszájára fordult. Kitti szexelni akart, és elkezdte nyaggatni Tivadart, hogy na, azért legyen már valami.
- Tivadar kíváncsi volt, mi lesz, ha most ő sérti meg a lányt valamivel? Gyorsan talált is egy valamit. Kapóra jött, hogy Kittinek a derekán barna pihezőrök nőttek.
- Szőrös a feneked – röhögött Tivadar.
- Mekkora szemét vagy! Ugye hazatalálsz egyedül?
- Ne már, ilyenkor már nem jár semmi.
- Aludtak egy kicsit. Aztán Tivadar hazaindult az első villamossal.

- Jó, de miért mentél fel hozzá? – kérdezte Gergő.
- Dugni. Azért mentem fel hozzá, hogy dugjunk egyet.
- Jó, de akkor miért nem dugtad meg rendesen? Ha nem akar gumit használni, hát akkor nem kell.
- Hát ez az! Szerinted hány faszival játszotta el ugyanezt?
- Csakis veled, és senki mással! – vihogott Gergő.
- Kínos, de jó sztori volt – foglalta össze Aladár.
- Sajnos nincs vége. – mondta Tivadar. – Azóta csak úgy tud elmen- ni mellettem az irodában, hogy hozzáér a fenekemhez. Ma meg, ahogy beszéltem hozzá, belemarkolt a mellébe, és nézte, hogyan reagálok rá. Miért csinálja ezt?

Sose tudták meg, miért csinálta. Talán a főnöke, a Barabás is ugyanezt csinálta vele. Vagy az első, középiskolás szerelmétől tanulta. Mint a koz- mikus háttérsugárzás, ezek a szemétségek is jönnek valahonnan.

A srácok végül feladták a találgatást. Elmentek egy romkocsmába. Gergő letámasztotta a gitártokot, aztán csak söröztek és csocsóztak haj- nalig. Kellemes nyári éjszaka volt.

Flóra II.

Móritz Mátyás
C. B. bolyongásai a csitimacsák árnyékában

fiatalon

az új városban ébredve több napja már nem kajálva
az új napon teljesen kiverve a hülye fejemből
hogy tegnap az örökre hátam mögött hagyott városban
milyen bosszút akartam neki és megváltást magamnak

órákig róttam a valahonnan ismerős utcákat
nem érezve semmi késztetést hogy rá telefonáljak
arra a nőre kiről azt hittem tegnap hogy rám szorul
bárokban ücsörögtem vagy bámultam a hamiskásan

csillogó holdfényt a lovakat a nyitott fiákereket
a fémkonténerekben guberáló költő társakat
nem érdekelve hogy mit éreznek a messzire került
őrültek akiknek semmi hatalma nem volt fölöttem

eljött az a nap is amit csak az álmaimban hittem
nem kiáltottam bosszúért a kezeimet sem dörzsöltem
és a bosszút nem éreztem váagnak se megkötöttségnek
csak felébredtem a szemem és ásítottam

feltöltődve a tudattal hogy már nem akarok semmit
főleg hogy a múlt árnyai szembe jöjjenek az utcán
nem telefonáltam senkinek ahogy ilyenkor ez illik
nem is volt már bennem semmi görcsös és semmi fájdalmas

nem érdekelt hogy mi történt velem nem akartam érteni
nem is akartam másnak se magamnak se rosszat se jót
úgy szenvedni csak tovább ma ahogy szenvedtem még tegnap
néztem a fiákereket és a fekete hajtókat

az ifjú és fehér párocskákat a hátsó ülésen
nem gondolva arra hogy elhagytak akiket szerettem
a város nem hagyta hogy nyalogassam a sebeimet
még csak rád sem akartam gondolni hogy megkeseredjem

se halálra untatni bárkit is az új verseimmel
kénytelen kellettem a halállal sem mérgelődni már
meg sem próbáltam bármit is megmagyarázni magamnak
éjjel és nappal is azzal foglalkozni hogy mi történt

nem gondoltam át egyetlen átkozott pillanatot sem
bármelyik percben könnyen köddé tudtam volna válni itt
és még boldogan le is mondtam volna az életemről
nem akartam egyetlen végkövetkeztetésre sem jutni

hogy igen is bűn rossz volt velem hogy igen bűn rossz volt vele
hogy mindkettőnk arra törekedett hogy jó legyen neki
ha megláttam valakit az utcán nem gondoltam hogy ő az
nem érdekelt és én sem érdekeltem csak a patkányokat

kikkel a sötét kis szobámat boldogan megosztottam
inkább velük mint a faltól falig való szenvedéssel
állapotom hetekig hónapokig évekig tartott
de lehet hogy még az örökkévalóságnál is tovább

minden nap arra ébredve köröttem a patkányokkal
hogy nem jársz a fejemben hogy túl vagyok már a nehezen
szívemen nem akartam újabb súlyos sebet ejteni
bámulva csak a hatalmas és a bátor patkányokat

az életem valóságosabb volt minden egyes filmnél
nem törődtem a frizurámmal még vécére sem mentem
ha rám tört az érzés hogy akár rossz passzban is lehetnék
biztos voltam benne egy nő majd utánam fut az utcán

és anélkül hogy bemutatkozna rögtön szerelmet vall
hogy a csókunk után boldogan éljünk míg meg nem halunk

azután hogy szakítottunk

nem is tudom hány üveg sör után ébredtem fel aznap
csak hogy a friss levegő és a gyógyszer után kapkodtam
kinyújtva a kezem a sötétben egy kezet keresve
nem bírtam megérteni hogy az a lány nincs nincs már többé

nem találtam őt se a szomszéd házakban se az utcán
a fiákerék hátsó ülésén egy másik hülyével
bámultam csak a hamiskásan csillogó hülye holdfényt
arra várva hogy a dolgok még jobbra is fordulhatnak

hogy a patkányaim között felcsörögjön a telefon
hogy ő jöjjön hogy ő álljon velem szemben mindenhol
éreztem hogy a gyomrom utat tör magának a számon
hogy lábaimra friss és tavaszi virágokat hányjak

de csak nem akart jönni és nem is csörgött a telefon
hogy megkérdezze végre mi a szart csináltam magammal
delejes és mágikus állapotban voltam az biztos
a legnagyobb nélkülöző szerelmesnek gondolva magam

verseimben önkívületig hipnotizáltam magam
a pillantásom is olyan lett mint egy órült betegé
nem akart senki táncra hívni hogy velem viháncoljon
vedeltem csak a söröket elveszve és megőrülve

arcomon nem játszottak csak a mocskos város fényei
a fülemben csak a trágár zajok kergették egymást
a nők nem is látták a züllöttségem mögött az arcom
igaz akadt még egy nálamnál is borzasztóbb pincérnő

ki sóvárogva mosolyogott ha látta hogy verset írok

Őrültebben bárkinél

éjfél után jó három órával és tizenöt perccel
delejes állapotban legurítva még egy üveg sört
mi is lehetne már elbaszottabb és még röhejesebb
mint verset írni egy arcra ami a pofámba röhög

elviselni nem tudtam hogy akarom-e és hogy fogom
ami tegnap még csak fájt ami tegnap még csak égetett
mikor voltak olyan hülyék akik híres költőnek mondtak
mikor nem ültem a nyitott ablakom hideg párkányán

alattam az emeletek és persze a fiákerek
éjfél után jó három órával és tizennyolc perccel
ezen az elcseszett és felhős és szürke és hideg napon
várva hogy patkányként faljon fel végre a depresszióm

ami nem is tudom legutóbb mikor mutatta magát
a városban semmi és senki nem volt összhangban velem
minden sarkon be akarta verni valaki a pofám
a versem is csak mocskos tükörként tükrözte a lelkem

éjfél után jó három órával és huszonnégy perccel

soha vissza nem szerezte

nem láttam sok értelmét egész egyszerűen megtörtént
ahogy elmentem mellette egy pillanatra rá néztem
felismerve egymásban a jó szóra éhező költőt
késő volt hogy bármilyen sikátorba kereket oldjunk

már a kocsmában egy elveszett bőröndről mesélt nekem
amibe a legfrissebb kéziratait gyömöszölte
miután az utcára tette a nője az a ribanc
azt mesélte hogy lehet hogy a vonat fülkében hagyta

vagy a nem tudja melyik repülőtér futószalagján
vagy nem tudja melyik bűnös város aluljárójában
vagy melyik fekete hajtós fiáker hátsó ülésén
hogy bár ő is férfi mint én és hogy ő is költő mint én

de akkor és aznap úgy sírt mintha attól bármi jobb lenne
mintha ebben nem is lenne semmi és semmi különös
már a patkányokkal teli és sötét és kis szobában
hagytam hogy hadd kapálózson hagytam hogy hadd kiabáljon

próbáltam felfogni azt a fájdalmat amit ő érez
aki szentül meg volt győződve a kéziratokban
a legidiótább rovatszerkesztő is talált volna
egy halhatatlan megismételhetetlen remekművet

de eltűntek a bőrönddel együtt akár egy üveg bor
miután úgy láttam hogy kiadott már magából mindent
megkönnyebbülve és tiszta szívvel tettem az utcára
a bőröndöt az ágy alól az ágy közepére dobtam

felnyalábolva belőle a gyűrött kéziratokat
amelyek pont elérték a legújabb nyeregtáskámban
amit felkötve a fiáker elől elkötött lóra
elűggettem a hamiskásan csillogó holdfény alatt

míg meg nem hal

nem akart feltörni belőle ingerként se vulkánként
nem tudott egybeolvasztani semmit ami eltörött
nem találta az eszközt a módot a lehetőségét
hiába igyekezett a talajtól ellökni magát

csak tehetetlenségének súlya nehezedett rá
és semmi nem lett benne valóságosabb és igazabb
verse nem is lett nehezebb az isteni ítéletnél
és nem is vált könnyebbé minden bűne a levegőnél

nem volt benne semmi rejtélyes és semmi valóságos
benne a szavak elvesztették a jelentőségüket
hiába erőlködött órákon át a monitor előtt
és hiába is próbálkozott meg a régi írógéppel

a múzsa még csak nem is lopakodott a közelébe
az ihlet napsugara egy mocskos kabátban hagyta ott
a patkányokkal telezsúfolt kicsi sötét szobába
a szoba szőnyegén a friss tavaszi szép virágokkal

ahol hiába akart érthetőt írni és elvontat
hiába is próbált műgonddal a szavakra találni
ha talált is egyet egyetlen jelentése sem akadt
gondolatát hiába próbálta szimbólumhoz kötni

hiába próbált rejtett metaforában gondolkodni
pedig nem is a pénzért csinálta nem is a hírnévért
nem is azért hogy kívánatos nőket vigyen az ágyába
mégis a nehezeére esett hiába is gondolkodott

végő elkeseredésében másokat utánozott
aztán úgy hajnali három óra tizenöt perc körül
nem kellett már tovább várnia hogy kitörjön belőle
hogy ne legyen többé átlagos és olyan mint a többi

magát világmegváltónak gondoló hülye amatőr
és írt csak miközben magát nem is gondolta írónak
nem volt többé elbizakodott nem volt többé unalmas
nem is akart már szerelembe esni saját magába

szavaira a világ könyvtárai is felkapták a fejük
és a rovatszerkesztőknek elszáradt az ásításuk
a szavak rakétaként robbantak ki végre belőle
az első olvasóját az örületbe is kergette

a másodikat meg soha nem látott öngyilkosságba
a harmadiknak meg egyenes a torkának esett
a negyediket meg csúf gyilkosságba kényszerítette
de nem siratta a feleségét sem a barátnőjét

de nem siratta a legjobb barátját és az anyját se
tudta hogy kiválasztott hogy nincs más út hogy soha nem is volt
hogy írni fog amíg meg nem hal ameddig ki nem apad

Falusi mesék I.

Faludi Ádám
Kalendárium

(A művész arcképe Huszonhat Ló helyett másokkal)

A TSK dosszié

A Vízöntő-kor hajnalán járt az idő. Kellő elszántsággal indultam neki a délelőttnek, ezerkilencszázhatvankilenc június hatodika volt, péntek, de ez a péntek sokkal többnek ígérkezett egy átlagos június hatodikai pénteknél. Annak ellenére, hogy ez a nap is csak egyszer fordulhat elő bárki életében, no de hát melyik nem? Az újjászületésnapokat kivéve. Az érettségi még biztonságos távolban, miként Katajev fehér vitorlája, csak éppen előbukkan néha a horizonton, háromnapi járóföld messzeségben. Úgy értem, ha tudsz járni a vízen, és én persze tudtam. Egy örökkévalóságra elegendő idő ez a három nap; madarak énekelnek máglyák helyett, szívünk csordultig a szerelem édes levével, fogalmunk sincs a hatalom természetéről, működési mechanizmusáról és a valódi másnaposságról.

Az elszántsághoz illő ismerethiánnyal feltöltve fordultam az Országalmá mellett a művelődési ház irányába. Felpillantottam a Pátzay-szoborra. – *A magyar erő és vitézség jelképe vagyok. Az ezred szelleme örökké él* – köszönttek minden elhaladót a 10-es huszárok, akik nem megjöttek Fehérvárra, hanem elmentek onnan az örökkévalóságba vagy valami hasonlóan fura helyre. Akadt, aki meghallotta a köszöntést, akadt, aki meg nem. Ló és lovása azonban nem foglalkozott a napi aktualitásokkal.

Lojzi hívott aznap délelőttre a művelődési házba, ahol egy irodalmi színpad eszeként, szíveként és minden egyéb szerveként munkálkodott. Csukly Alajos vagyok, játszottam színházban, és minden másban, így-úgy megéltem és most itt vagyok. Hívjál Lojzinak. Így aztán az irodalmi színpad tagja lettem, remekül szórakoztam, kiderült, hogy harminc centi prózát egy perc per centiméter sebességgel tanulok meg, más dolgokra is fény derült, és a lányok is kedvesek voltak. Akkoriban a lányok egyharmadát Sacinak hívták, és bukott fickónak számított, aki a Ha volna valaki című Gara György-dalt nem tudta valahogyan előadni gitárkísérettel. Legalább ezt az egyet, esetleg a Szigorú tanítót, vagy a Szerelmes biciklistákból bármit. Természetesen a próbák és előadások utáni helyzetelemzések fehér asztalnál típusú összejövetelek sokat lendítettek a mindenségemen. Amikor már úgy véltem, hogy mindent tudok, nekitámaszkodtam a vasútállomás közelében csordogáló szennyvízcsatorna hídján a korlátnak, és kellő hatásszünet után megszólaltam: – Költő vagyok. – Hoppá! – köpött ki egy keféres dobozt válaszul a csatorna. Így történt ez egy addig szóra sem

érdemes napon, amelyiken számolatlanul születtek és ugyanúgy haltak meg emberek a Föld nevű bolygón, mint annak előtte és annak utána is. És attól kezdve lejegyeztem azokat a körülöttem gomolygó hangfürtöket és égi foszlányokat, amelyeket elcsíptek az érzékelőim, és amikor elérkezettnek láttam az időt, megmutattam őket Lojzinak. Azt mondta, hogy jók a verseim. És attól kezdve, ha tetszett, ha nem, költőként mutatott meg mindenkinek. Módszeresen kezdte letörni tanult szerénységemet, könyveket adott, útjelző karókra hívta fel a figyelmemet, a sötétebb ösvényeken sem lehetett szem elől téveszteni éjek évadján sem, mert előttem lépdelt, kezében Genie imbolygó lámpásával. Idő nincs, ismeret azonban annál több, így hát az Örök Emlékezet nevében ideírom, hogy ne kelljen keresgetni, mi a mennykő lehet ez a Genie. Egy instrumentális dal a Shadows nevű angol gitárzenekartól; Genie with the light brown lamp – akár meg is hallgathatód, akkoriban már meghaladta az emlegetett (nem létező) idő ezt a társaságot, muzeális darabnak számított. Hát igen, bukkant fel néha egy újabb keféres doboz, amikor már-már melléfogáson kaptam magamat.

Lojzi azért hívott, hogy rávegyen, tartsak vele aznap a sárszentmihályi könyvtárba.

– Feltétlenül meg kell ismerkedned egy költővel, aki nemrég költözött haza végleg Franciaországból Budapestre. A nemzetközi avantgárd ismert művésze, te meg úgyszólván állandóan a századelő avantgárdját bújod, Tzarább vagy Tzaránál, két lábon járó ellenkultúra, ott a helyed. Tamkó Sirató Károlynak hívják, most jelent meg a kötete a Szépirodalmi Kiadónál, szép könyv. A Vízöntő-kor hajnalán. A Dimenzionizmus Kiáltványa is benne van, ő gondolta ki a dimenzionizmust, mint a többtől jól elkülöníthető, sajátos irányzatot. Miro, Hans Arp, Duchamp, Kandinsky, Picabia és hasonlóak csatlakoztak hozzá, ott az aláírásuk. Szóval meg kell ismerned az öreget, hozzá a verseidből feltétlenül.

Horogra akadni nem is olyan nehéz. Talán csak a halak nincsenek ezzel tisztában. Ott a csali, bekapod, aztán repülsz is kifelé a vízből. Gondolta a fene, hogy Lojzi, aki az estet szervezte és vezette, azzal kezdi majd, hogy üljek csak oda Tamkó mellé én is. Elvégre költő vagyok, ha az emlékezete nem csal, és bizony előbb én fogok felolvasni, hogy kellő íve legyen az estnek. Mert ugye én arra gondoltam, hogy a versek azért kelljenek, hogy a Mester majd segít megjelenni, megjelennem, megjelentetnem valahol. Nyilvánvaló, hogy egy ilyen nagy név ajánlása komoly támogatást jelenthet majd nekem. Csali és horog. Horog és lánc és kígyó. Jeles jelképtár.

A pártbizottság fekete Volgájával érkeztünk Sárszentmihályra, és útközben Tamkó végig beszélgetett velem (fel sem tűnt, hogy csak velem), miután anarchisztikus elképzeléseim jól láthatóan őszinte örömmel töltötték el. Tényleg vad voltam, őszinte és az ellenérvek két méternél közelebb nem juthattak hozzám. Ezt a határt átlépni? Két méteren innen

porig égett minden. Később Whartonnál olvastam erre az állapotra egy remekül fogalmazott mondatot. Két mondatot: „Harmincéves koromban én voltam a legdühösebb állat a földön. Olyan súlyos eset, hogy még aludni is félttem a társaságomban.” Igen, elég pontos, és én meg tizennyolc voltam. Majdnem ekkora a harminc felezési ideje, amelyik megduplázza a hatást. Szóval, mindent a maga idejében, ahogy a történész mondaná, vagy Matula, aki főzés közben nem volt hajlandó hallgatni az ajándékba kapott rádiót a téli berekben.

Nos, a könyvtáros asszonykák tördelték vékony kis kezecskéjüket, kedvesek voltak és jól érezhetően, bárkinél nagyobb zavarban repdestek körülünk. Élő költő élőben! Hozzáteszem, egyáltalán nem tartottam se akkor, se később ezt és a hasonló, azaz rendre ismétlődő magatartást megmosolyogtatónak. A könyvtáros kisasszonyok izgulnak, hogy valóra válik-e az álmuk. Menj át idegen területre, aztán figyeld, hogy mit művelsz. Már nem emlékezem, miket olvastam fel akkor a könyvtárban, amit nem is igen bánok. Tamkó Sirató Károlyra emlékezem, aki pedig gyermeki őszinteségével és a mindenhol csodákat találó ártatlan életlátásában otthonosan mozogva olvasott, kérdésekre válaszolt és igazán tetszett a közönségnek. Nekem is. Egy élő költő élőben! Na, hallod! Én is akkor éltem át ilyen életemben először, ha csak azokat az eseteket nem számolom, amikor velem (a költővel) voltam, vagy a kötetlen, önjelölt zsenik társaságában valami megváltóhelyen.

Hazafelé zúgott velünk a Volga, mindhárman elégedetten dőlünk hátra az üléseken, Lojzi elöl, Tamkó meg én hátul. És szünet nélkül érkeztek a költői kérdések és egy láncaitól, béklyóitól megszabadult ember a *viszsa az erdőbe* ideológia mentén kinyilvánította véleményét és szándékait a világ újrateremtéséről. Lojzi somolygott, Tamkó kontrázott, buzdított, egyetértett, elmesélte, hogy betegségéből a jóga hozta ki. Mindezt egy korty ital nélkül.

A fehérvári vasútállomásnál kiszálltunk, Lojzi megkért, hogy a Mestert igazítsam útba az állomáson, ő meg visszamegy a kocsival a pártgarázsba, aztán majd hamarosan találkozunk.

Így is lett.

Másnap mesélte, úgy leteremtették miattam, hogy annál nagyobb leteremtés nincs is a világon. Fülig ért a szája az örömtől, és rendkívül elégedett volt velem. Rendszerellenességet, revizionizmust, anarchiát, és még mindenfélét emlegettek ott a pártbizottságon, meg azt, hogy rajtam tartják a szemüket, meg Lojzin is. Ha a helyén szeretne maradni a művelődési házban, akkor fogja vissza magát és a tanítványait! Akkor ehhez a helyzethez még semmiféle kódomból nem lévén, azt hiszem Lojzi örömét nem értékeltem megfelelően. Alig volt még szomorú tapasztalatom, gondolom, azért. Az állomás előcsarnokában álltam Áron Nagy Lajos bácsi szocreál pannója alatt és néztem, ahogyan Tamkó svájci sapkásan az aluljáró alsó lép-

csőjéről visszafordulva int, és élete végéig nem hagyja el az életemet és persze én sem az övét.

Rendre érkeztek tőle az új esztendőket köszöntő képeslapok, géppel írott levelek a Vöröskereszt utcából, ahol volt szerencsém több alkalommal is találkozni vele a hetvenes években. A jóga nagy ismerőjeként és művelőjeként felhívta figyelmemet a hatékonyan terjedő téveszmékre, a tévutakra és a jóga pocsék magyar szakirodalmára. Akkor még egészségesen szerettem volna meghalni, ahogyan mondani szokás, és jógázni próbáltam. Ám a jógázás nem az, amit a népek általában tudnak róla. Nem testmozgás és helyes lélegzés, hanem életforma. Nekem meg dohányzás közben nehezemre esett jógázni. Szabad ember voltam, és a nikotin rabja, valamint vadonatúj szokásaim foglyaként hordószónok a mindenkori jó társaságokban.

Tamkó megmutatta műfordításait is, köztük kedvenc Prevert-versét, a Balladát. Elkérte tőlem a kör alakzatba igazított költeményemet, amelyet különlegesnek tartott, aminek következtében egy igen jeles társaság tagja lehettem versgyűjteményében. Most is jól érzem ott magamat. A versgyűjteményében, amelyik egészen biztosan létezik valahol, mert igazságnak is léteznie kell valahol. Hozzáteszem, még számítógép, szövegszerkesztő nem lévén, írógéppel adtam (kör) formát a végtelennek.

A Vízöntő-kor hajnalán költőnek hittem magamat és fütyültem a csatornában felbukkanó adalék anyagokra. Kefíres dobozokra, flakonokra, elveszettekre. Mindenre fütyültem rajtam kívül, és nem jövök rá, hogy ezt miért kellene megbánnom. Úgy gondoltam, hogy a költészet kilencven százalék hit, tíz százalék publicitás. Majdnem úgy is volt, de mára radikálisan megváltozott az arány. Az ellenkezőjére. És több száz csatorna van, jövendölés meg csak egy.

Bíró József

Relevant

they say
– (*semmi baj*) –
térképet nevelsz homokórásban

they say
– (*semmi baj*) –
meztelen sétányon táncolsz

they say
– (*semmi baj*) –
élezel serpenyőt vattával

merthogy
a
...

Tolerant

...
but
mégis
hontalan

...
maybe
néhanap
áttehet

...
and
fényből
amennyi

Ő – (1)

íriszére fagnak mohos árnyképek
emlékei már visszaidézhetetlenek
mindenkor egykedvűen mosolyog
állát sebzi fém *viharkabátgombja*

Ő – (2)

kibogozhatatlan eszementségeire válaszul
vakdühében keresztbecsavarta szemüvegét
hosszadalmas bocsánatkérések következtek
hamuszürke ködhomályban *r é s z e g e n*

Ő – (3)

önvédelemből tereptárggyá átalakítván magát
mindennemű idegenségbe otthonosan belesimul
indokolhatatlannak látszó döntéshozatala célszerű
merthogy angyaljóságával kiszolgáltatót *ugyanis*

Suely

ennek
annak
megint
:
annak
ennek

válasz
semmi
megint
:
semmi
válasz

ál
modsz
megint
:
is
mét
ma
gad
nak

Debreczeny György

kalaptartó

Thomas Bernhard nyomán

a halál
nem csinál zsenit
abból aki idióta volt
zsenit abból nem csinál

a halál
nem csinál szentet
abból aki szörnyeteg volt
szentet abból nem csinál

hájas seggükön ülnek
hivatalok ezreiben
hivatalok tízezreiben
hivatalok millióiban

hivatalok milliárdjaiban
a szent idióták
seggüket láthatod
az állam minden szegletében

és más sincs a fejükben
mint az irtás és gyilkos
kiirtani és megsemmisíteni
mindent

a fejüket
kalaptartónak használják
és rég halottak
szentet csinál belőlük a hatalom

legfeljebb

Thomas Bernhard nyomán

természetszerűleg megvetjük
azokat akik hazudnak nekünk
természetszerűleg tiszteljük
azokat akik a valóságot mondják

valódi beszélgetés
nem jöhet létre többé
mondja és legyint
legfeljebb csak mondatfoszlányok

mondatvirtuóznak indulunk
aztán guberáló lesz belőlünk
a szellemtudományokban
és a filozófiában kotorászunk

és hallgatunk
csak hallgatunk mondja
legfeljebb csak mondatfoszlányok
legfeljebb csak felhőfoszlányok

lelkesedés

Thomas Bernhard nyomán

lelkesedett mindig
mindig lelkesedett
a halottakért
a felravatalozott halottakért

az az igazság hogy az igazság
semmi körülmények között
nem szenvedhet vereséget
mert az igazság nagyon is élő

ezért nem lehet felravatalozni
ezért nem szenvedhet vereséget
a kényszerrel az erőszakkal
és az ostobasággal szemben

mindig lelkesedett
lelkesedett mindig
a hallottakért
de sajnos nem hallott jól

nem hallotta a hangjukat
az élők hangosan számolták a pénzt
hangosan lelkesedtek
a felravatalozott igazságért

kutyaugatás

Thomas Bernhard nyomán

csak az a fontos
hogy ne szédüljön az ember
íme a kutyák
íme a kutyaugatás

ha valaki szédülős
észre sem veszi
és máris lezuhan
fejfelé a kutyaugatásba

látja – mondta a kutya
ugye maga is látja
minden csak kutyaugatás
biztosan látja maga is

nem indokolja semmi

Thomas Bernhard nyomán

semmi sem indokolja
hogy újra felvegyük
ezt az eldobott vadászkalapot
vagy ezt a beledobott csikket

semmi sem indokolja
hogy újra felvegyük
a kapcsolatot az élőkkel
vagy a halottakkal

ezek az emberek
mármint az élő emberek
és a halott emberek
mind elsötétítik a teret

a látott emberek
és a hallott emberek
a teret elsötétítik
mindannyian

ők prédikálnak
és mi nem értjük
aztán mi prédikálunk
és ők nem értik

foglaljanak helyet a hátsó ülésen
mondom
az eldobott csikknek
és a szép vadászkalapnak

mivel mindezt
semmi sem indokolja
mondom nekik
de ők nem értik

László Zsolt

Az erdei kisvasút

A nap rászórta fényeit az erdőszéli fákra. Nem volt még hőség, de a katicabogarak minden levél fonákján elfoglalták már árnyékos helyüket. Az erdőszél párát lehelt homályt lökve az emberi tekintet látómezejébe. Kora reggelente soha senki nem jár erre. Csak a fácánok szaladgálnak, vadnyulak cikáznak át a fövényen és az ideges mókusok farka ver meg egy-két ágat. Az erdőszéli vasútállomás régóta várja utazó vendégeit. Kicsi vasút, szép kabinokkal, tiszta, rendes mozdonnyal. Nem szerepel térképen, nincs róla közvetlenül elérhető információ, az informatika és a turisztikai reklámok jótékony hatása még nem ért el ideig. A kisvasút csak van és mindennap indul az abszolút megtévesztő információs táblák ellenére szinte mindig, telt közönséggel.

Az indító sínpárhoz hátizsákos ember közelít. Rutinos mozdulattal ül be az egyik kicsi vagonba. Sodort cigarettát szív, és a kis pad alá nyújtja lábát. Üres még minden, az indulás időpontja már nincs messze. A férfi körbejártja tekintetét... és jön valódi paszományos ruhájában a kalauz. Mintegy túlméretezett húsgombóc gördül fel az első vagonba. Sorjázik, odaér emberünkhöz.

– Jó napot! Van már jegye?

– Nekem nem kell jegy, a járat sora rajtam áll!

A tömpe orrú dagadt kalauz arca répvörösbe változott.

– Ül csak itt, indulásig te ványadt proli! Ez már nem a szocializmus, itt nincs ingyen út, amíg én vagyok a kalauz! Kicsit még üldögélhetsz, nézelődhetsz ingyen is, de ha jön az új masiniszta és még mindig itt lebzsz, kiteszünk innen, mint egy macskaszarral telt zacskót. Addig is pá'!...

Emberünk szólni szeretett volna, el akarta mondani, hogy miért is van itt, és egy nehéz éjszaka után egyedül akarta feltérképezni kora reggel a terepet.

Jöttek az első utasok, lassan kezdtek betelni a helyek. Jött ismét a vörös arcú túlméretezett húsgombóc, a kalauz.

– Még mindig itt vagy? Késik a masiniszta, de nélküle is kiverem a szemedet, te ócska szocialista csökevény! Te városi bunkó! Megvárom, amíg megtelik a szerelvény, és ha még akkor sem fizetsz, a töködet is lerántom! Bár én intelligens ember vagyok, lehet, hogy nem nyúlok hozzád, de rendőrt fogok hívni!

A testes kalauz térült-fordult. Emberünk megint nem juthatott szóhoz, újra sodort cigarettájából szívott el egyet és belső késztetése miatt bibliái hangokhoz fordult. Magában kezdett el zsolozsmázni: – Mi Atyánk ki vagy a mennyekben...

– Türelmet kérünk! – ordított a húsgombóc kalauz.

– A mozdonyvezető késik. Új ember és biztosan nem talált rá erre az erdei ösvényre.

Emberünk csak ült, és gondolataiban visszatértek a gyerekkori képek. Apját verték, anyját falhoz szorították a felszabadító hadsereg katonái. Sosem tudta, hogy a hódítók, felszabadítók valójában megszállóvá lesznek. Hogy németek voltak, vagy oroszok, már nem tudta. Akkor az asztal alól nézte tenyerével befogott füllel, hogy verik apját, hogyan vetkőztetik anyját. A következő kép emlékeiből... – „Megy a gőzös, megy a gőzös Kanizsára...” – amit óvodásként, de már árva gyerekként mindig büszkén, szeretettel élt át. Apja nem élte túl a felszabadító hős seregek tettlegességben megnyilvánuló szeretetét. Édesanyja szociális otthonba került, szégyenből eredő idegbaja kezelhetlenné vált. De múlt az idő, és a múlás mindig gyógyít. Emberünk több szakmát végzett el. A szocialista brigádmozgalmában munkatársaival együtt eredményesen és díjazottként szerepelt. Kitüntetések kaptak szerény, de ismétlődő pénzügyi jutalmazás mellett. Aztán a rendszerváltozás után minden megváltozott. Racionalizáltak mindent és mindenkit. Emberünk gyenge idegzete, túlságosan érzékeny és csöndes viselkedése okán kikerült a világ szélfúttá rengetegébe, ahol a farkasok élni tudnak, de a szürke bárányok térdre rognak. Így volt, így lett.

És jött a dagadt kalauz.

– Te ócska romantikus tekintető most vagy leszállsz, vagy úgy váglak pofán, hogy bedagad a sunyi szemed alatt az állkapcád!

Emberünk megrettent. Édesapja, édesanyja jutott az eszébe, félt a veréstől és sokkolta a kalauz primitív letámadása. Nem volt felkészülve. Gyerekkora, emlékei és később a kezeléseik, mint árvát valahogy életképesebbé tették, de sosem tudott megtanulni dadogás nélkül beszélni, és megmaradt békés szemlélőnek, csöndes robotolónak. Ettől függetlenül mégis mindig bántotta, hogy rengeteg kitüntetés, kárpótlások őt semmilyen ünnepnapon nem érintették, rá és családjára sosem gondolt senki az elszenvedett családi tragédiák kapcsán. A húsgombóc kalauz magyar leventéjében eléje özönlött. Vaskos öklével szájon vágta.

– Takarodj! Te rohadék! Ez Magyarország, és itt mindig rendnek kell lennie!

Emberünket kilökte a kocsiból, majd köpött egy nagyot. Szalonnás tokája alól hörögve nyögte, hogy itt, amíg én vagyok, rendnek kell lennie. Emberünk fél térdre ereszkedve fölemelte karjait, mintha a megrémülő mókusokat akarta volna üdvözölni, és a zsírbíborban úszó kalauznak alázattal szólt vissza.

- Ez a vonat már nem indulhat el ma!
- Miért? Te veszett féreg!
- Csak azért, mert én volnék az új mozdonyvezető.

Játszótér

Minden nap szinte ugyanaz a végtelen nyárban. A gyerekkor örök. Kellemesen lengedező szél és félárnyék. A homokozóban minden nap fellángol a játék. Ismerős arcok. Építkeznek a lágy homokban és civakodnak. Rálépnek egymás lábára, kezére, beletenyereznek egymás hasába és ordítognak. Aztán kibékülnek és folytatódik a játék. Az egyik sarokban múzeum épül, könyvtárral, és az építmény felett megegyeznek, hogy majd ki lesz az igazgató. A homokozó oldalában vasútpálya domborodik, amit koncesz-szióba adnak nagy kiabálás és káromkodás közepette. Aztán a homokozó közepére magasítják a központi bankot, és kikiáltják egy-két pofon után a bank elnökét. Elkészül a rendőrség épülete is. A kapitány személye körül ismét vita támad, de ők megoldják ezt is, behomokozott kezükkel port kavvarva szavaznak és választanak. Épül homokból egy mini ország minden nap, de az éjszaka leple alatt a homokozó mindig kisimul, valaki vagy valami mindig elegyengeti. Lehet, hogy ő az Isten?... Nem tudni, de minden nap kezdődik előlről, mindig és minden újra. Csak a homokozó szélében üldögélő egyke, aki írot játszik, az nem épít semmit. Szándékát mindegyik játszótárs már régóta ismeri. Gábrriel arkangyalt egyikük sem akarja vele együtt megépíteni. Keveslik, vagy éppen soknak találják hozzá a homokot és egyéb feltételeket. Így a játszótér írója magányos...

A homokozó széléről elnézem őket. Reakcióik, viselkedésük néha megdöbbenő, viszont nagyon szórakoztató. A homokozóban zajló események ismétlődnek. A játszótér állandóságát a belső változatosság oldja fel. Csak nézem őket, és nem szólok bele semmibe. A szerepek el vannak osztva. Jobb nem szólni, tenni és beavatkozni sem érdemes. De jó figyelni és tanulni a homokozó szélén üldögélve ezt az örök gyerekkort és az idő megnyúlt csóváiba futó játékot. Szeretem őket akkor is, ha már nem játszhatok velük. Egyívásúak szinte mindannyian. Betöltötték már a hetvenet...

Somogyi Csaba

Távozás

Feneketlen kutat nyeltem,
melybe szavakat dobáltak.
Falát feketére festettem. Titokban
hordtam téglát. Csillagokról csorgott
rá a pillanat.

Semmi sem olyan mély, mint
a hallgatás. Túlnőtte az embert is.
Felveri az ösztönt, és feldúlva
távozik.

Álmatlan éjszakák visszhangot ásítanak.
Kivándorol belőlünk az idő. Aztán
csak egy hamutál marad
utána.

Meg egypár cigicsikk.

Februárt vonító farkasok

Az én városomban tél
van. Februárt vonyítanak a farkasok.
Nem vacog benne se a tavasz,
se a nyár. Csak zord keddek vannak.

Az én városomban nézem,
ahogy jégvirágok közt elhal
belőlem a hétfő. Csak te ülsz
otthon mezítelen.
Csupa test vagy.

Az én városomban magadnak szelsz
kenyeret, és hideg tejet iszol rá. Talán
engem vársz talánok nélkül.

Az én városomban laksz. Aadtam
hozzá kulcsot. Holnap elkallódott szerda lesz,
és itt ülök a dobozokon. Épp költözöm.

Az én városomban nyárcsere van.
Platón viszik el az éveim. Kanyarodva
tülköl. De vissza már nem tolat.

Az új városomban ősz van.
Kipakolom a tavaszt a szoba közepére.
Párkányon nyomom el cigarettámat.
Várom, hogy valami hátha feltámad.

Az új városomba beköltöztek
a farkasok és vonyítanak.
Pofájukon látom önmagam.
Valahol elhagytam a kulcsom,
és most keresem.

Azon a télen

Azon a télen nem lestek ránk
a tegnapok. Zöld léggömbbel
a kezünkben vártuk, hogy
összeérjen a pillanat.

Azon a télen megfogtam
a kezéd, és nem fogadtam
meg semmit. Hánykolódva
ültünk a múlt tengerén.

Azon a télen félrevert
a harang bennem. Némán
lépdeltek asszonyok karon ülő
gyermekükkel. A templomnál vártam rád.

Azon a télen elhallgattam
előled mindent. Rést hagytam
az ajtón, hogy begyere. S most
körülölel a négy fal fehérsége.

Nem beszélsz róla

Már nem beszélsz róla
senkinek. Csak a kávé
hűlt ki közben. Ugyanúgy
fekszel le nélküle.
A villanyt hajnalig égeted.
Lehunyt szemed alatt
lüktető éberség.
Ez csak álmatlanság,
mantrázod magadnak.
Mantrázod és elhiszed.
Ugyanúgy kelsz fel
nélküle. A villanyt nappal
is égeted. Kávét főzöl,
megágyazol, és nem
beszélsz róla senkinek.

Kikötő

Meddő sóhajokból
gyúrlak össze. Hajadba
tűzöd a naplementét.
Már nem tart vissza senki.

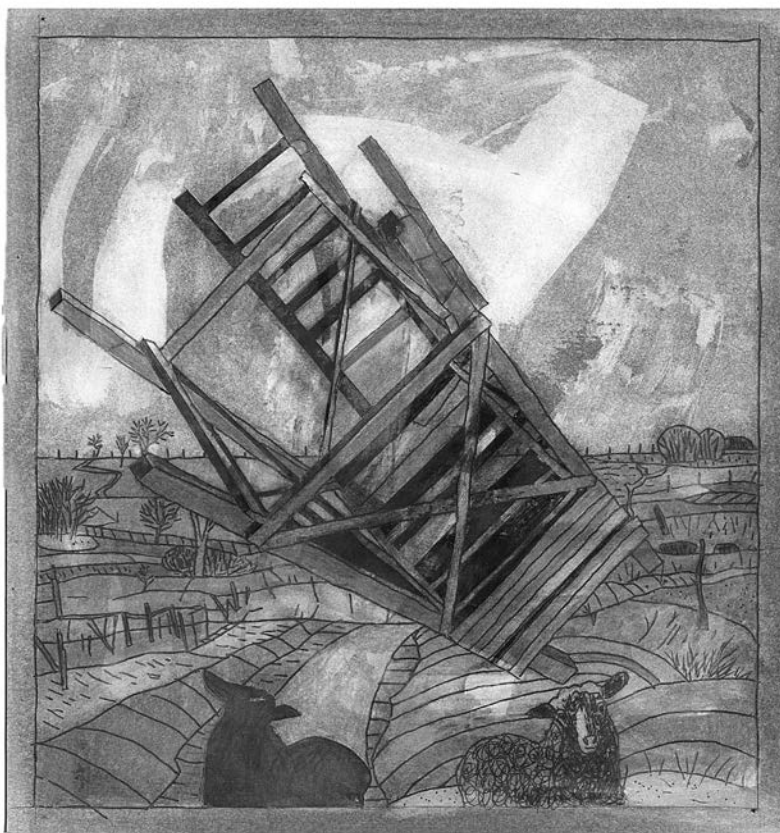
Veled hazudok homokórába
zárt időt. Felhőkbe harap
az Isten; a lába földig ér
bennünk.

Tenyérnyi sziluettet
végeláthatatlan sóhajokká
törpül. Tengeröblöt
ringat a két karod.

Végül megérkezem.

Átmenet nélkül

megszakadt, kifordult,
ráborult, eltört
valami.
majd
hanyatt dőlve, suttogva,
nem gondolva semmire,
valaki
még
utoljára, átmenet nélkül,
a fehérre meszelt tegnapok közt
végül
felkavar.

Repül a repül a magasles

Varga Richárd

Ohio Blue Tip

1. „Almafa”

A MÁV-szerelvény ablakán kinézve
a belső teret látom.
Az üvegen túl sötét van,
Bent pedig üres ülések.
A zsír és a kosz beleépült a kárpitokba.
A fejtámlákat márványhatású
műbőrrel húzták be.
Valaki, aki egyszer itt ült,
A támlára írta, hogy:
„Almafa”.
Ahogy ezt észreveszem, a vonat lassulni kezd,
És a zsírból előtűnik nagyanyám vasárnapi bőre.
A koszból vásártéri focimeccsek lesznek,
A műmárványból pedig a Szent Péter-bazilika.
Telihold van,
És ez a világ legszebb szerelvénye.

2. Kókusz

Az Intersparban sokszor megállok a kókuszos láda előtt.
A hajótöréses filmeket juttatja eszembe.
A parton deszkák, néhány ember és barna rumos üvegek.
Táplálék nincs, csak a kókusz.
Nehéz feltörni a külső héjat,
Sokáig szenvednek vele,
De a héj alatt van az élet.
Miután feltörték, a főhősök isznak, és
Sóhajtanak.
(Én pedig a gimnáziumi büfében kapható
Rumos kókuszrúdra gondolok.
Sóhajtok.)
Ami a héj alatt van, végül reszelék lesz.
A héjből szemét vagy dekoráció
Egy kreatív anyuka étkezőjében.
A Sparban több száz ember fordul meg naponta.

A héjuk kemény. Belül élet és
Reszelődés.
Szemét vagy dekoráció?
Vagy?

3. *Foci*

A vonaton az Esti Kornélt olvastam. A 3. részt,
Amikor Kosztolányi (vagy Esti) arról ír, hogy
A vonatkupé micsoda remek irodalmi helyszín.
Az ember legálisan élheti ki a kíváncsiságát.
Hall ezt-azt.
Kedves Focistalány, akinek horzsolás van a fenekén,
És nem is tudja, mitől, és akinek nem kívánt a meccshez
Sok sikert a barátja, és akinek olyan samponillata volt,
Mint a focista fiúknak meccs után,
Csókollak!

4. *Jesolo*

Történelemórán tanultuk, hogy az első világháborúban
A magyarok a Piave folyóig nyomultak előre.
Itt állt be a front.
Sokan nem tértek innen haza.
A wikipedia szerint 225 000 a halottak és sebesültek száma.
Pontosan 100 év telt el azóta.
A Piave folyó mellett autózunk éppen.
Megyünk haza.
Nyaraltunk.

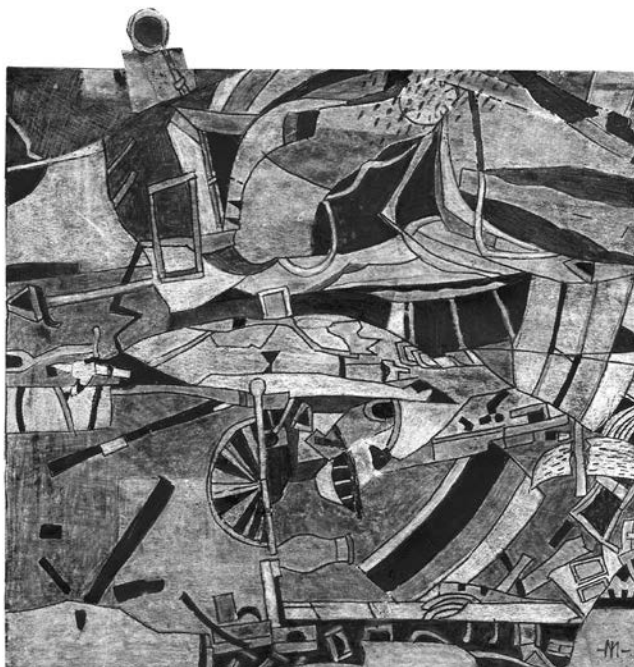
Nem könnyű

Verlaine

„Neko gricka plastičnu kašiku.”
Tolnai azt mondja,
Ez a vers legszebb sora.
Fogalmam sincs, mit jelent.
Tolnainak igaza van.

Tolnai

Megkérdeztem azért
Biztos ami biztos
Ladányi Istvánt
A mondat kapcsán
Vissza is írt
21 perc múlva
Mert a messengeren látom
Hogy 21 perc telt el
Amire visszaírt
A kérdésemre ő
Hogy mit jelent
Neko gricka plastičnu kašiku
És írta hogy
Valaki műanyag kanalat rágsál
Ami nem könnyű
Ezt is ő írta
És igaza van
És most már biztos
Hogy Tolnainak is.

Elvitte a szél

IN MEMORIAM
Brassai Zoltán (1948-2018)

Zoliról, a 93 éves édesanyjának, nekem és még néhányunknak *Gáborról* köztudott volt, hogy szívbeteg. Mellkasába be volt építve egy ICD-készülék, egy marék gyógyszert szedett, de ez se hervasztotta le arcáról kedves mosolyát, nem vette el ironikus kedvét, tanítványai, barátai, családja örömére. Rejtélyes zártsága ellenére mindenki iránt nyitott, toleráns volt.

A halál korábban is, többször is megkörményezte, szívritmus-zavara-
inak, pitvarfibrillációinak kivédése gondot, kihívást jelentett a balaton-
füredi és a városmajori kardiológusoknak is. És mélységes aggodalmat
jelentett nekem, valamint a családnak. Egy-egy rosszulléte, műtété em-
lékét, hogy félelmeimet elűzzem, kiírtam magamból. Ennek terméke a
következő két vers.

Extraszisztolé
B. Z.-nak

Emlékeid, e fura légtornászok
megfeszült idegeid húrjain
ingáznak. Kataton múltad már
a napban aláhull.

Csak egy vérrög, a rögeszme, hogy boldog
akartál lenni, állja az útját
a vágyott beteljesülésnek.
Nem győzhet az önzés.

Keserves tréfa az élet. Embernek
lenni tán felemelő gyalázat.
Öröklét-igénnyel a szívben
elveszni örökre.

Más van itt, mint amit annyira vártál.
A kísértés rég bőröd alá bújt,
a bűn besétált asztalodig,
mérgezi csontod.

Viruló virágodra az ártalom
ráfújt. A velünk vándorló holdra
lesel. Ne hidd el, hogy jobbak az
álmok, mint a valóság.

Néha verőfény égeti testünkbe
a vágyat, és ritmikusabb
lesz tőle az éteri hullám,
de kárhozat árán.

Nézd, kagylóikat ontják a tengerek!
Élned kell még, azt súgja a szél is,
mert nélküled már meghal a dal,
és megfagy a szél is.

A városmajori szívműtete emlékére született a következő:

Abláció

Alkuszik érted
az ördög, az Isten.
Kószál a ritmus
a vérköreidben.

Táncol a műtő,
felpörög szíved,
süketen hallgat
a múltad a léted.

Titkaid súlyosak,
égetik fénnyel,
nem menekülhetsz,
harcolsz a ténnyel.

A fantomfájdalom
kúszik az agyba,
kóbor ütéssel
hullsz árva magadba.

Házasságkötésünkre ez év május 26-án került sor, mikor is jó kondícióban volt, tele reményekkel, tervekkel. Kedélyesen fogadta, hallgatta az anyakönyvvezető előadásában elhangzott, hozzá írt soraimat.

Odüsszeuszhoz

Vártalak, mert hittem, visszajössz,
s megjöttél, mert mindig tudtad, várlak.
Kalandos éveidnek vége, száz varázs
letűnt, okra s célra lelt a vágyad.
Mily logikátlan másnak most
e végső küzdelem, de Athéné óvja
lépteink. Szemem fénylő tükreben
oldd fel kételyed, nyiss kaput,
kutyám nem csahol. Ím ez az ágyad.

Nászútra ősszel Rómába-Firenzébe-Velencébe készültünk, bár első pillanattól fogva tartottunk is az úttól. Ő viccesen fölvetette, hogy „milyen szép lenne a halál Velencében!”

Hát igen! Nem ily szép halált szánt Neki a Sors. Szeptember 5-én, valamivel éjjél előtt megtörtént a végzetes baleset, ütött a készüléke is, mely után két és fél hónapi élet-halál harc következett.

Mi (gyermekei, gyermekeim és jómagam), amikor csak lehetett, a kórházban mellette voltunk. Aktív részesei lettünk test és lélek emberfeletti küzdelmének, végül a megadásnak. Az orvosok többször kértek bennünket, hogy „hagyjuk elmenni”, ami elsősre botrányosnak tűnt, de végül Ő maga „kért rá” minket azzal, hogy halála előtt öt nappal rendkívül finoman, tapintatosan kihúzta tenyerünkéből láztól izzó kezét. Tudatos volt? Öntudatlan? Csupán az érzékek vezérelték? Ez már sohasem derülhet ki.

November 26-án, 21 óra 20 perckor Várpalotán, a Szent Donát Kórházban, méltósággal viselt szenvedés után visszatért Teremtőjéhez.

Stációid

In memoriam Brassai Zoltán

1.

Láttam Hölderlin-éjszakádat, láttam,
és már többet tudok a Feketefeketéről,
az ember végső magányáról
és a vágyról, hogy ne így legyen.

Láttam romlandó tested metamorfózisát,
végigkövettem stációidat.
Orpheusz, én a Nap leánya
leszálltam érted az alvilágba.
Dante Poklán és Purgatóriumán át
e vak kalandba vágtam, hogy léted titkát,
múló tested, élő lelked megtaláljam. –

Gyalázatos intermezzo volt!

2.

Mondtam, ősz van, sárgán sóhajtanak
a fák, s Te arcomba köhögtél,
majd ásítottál egyet. Vért izzad a bükk,
mint fáradt veséd, mondtam, s Te
ujjaim körömágyával játszogattál.

„Chateaubriand” – szólított barátod,
mire érzékeid picit megmozdultak:
fölhúztad szemöldököd.

„La charité ne périt jamais” - mondtam
esengve máskor, és Te bólítottál, érted.
„Ősz húrja zsong, jajong, búsong...” –

Mit meg nem tettem volna érted!

3.

Hajtottam, hajtottam volna el
a Halál kocsisát, de az megújult
pompával visszajárt, mint
visszaszállt álnokul egy légy is,
egyenest tátott szád, hörgő torkod
kútjából inni a kínzó gennyvelőt.

„Magadat mindig kitakartad,
sebedet” folyton „elvakartad”,
nővér legyen a talpán, ki rendbe rak.
Én bolond! A romlandó test
romolhatatlanságáról álmodoztam –

s Te elnéztél a semmibe.

4.

Lemondtam Rómát, nászutunkat,
Édes! Helyette rohanok Hozzád, hogy
közös erővel elodázzuk gyászutunkat.
Kegyetlen kegyeletsértés: az életet
kértem rajtad számon; miért e kárhozat?
Minden évedért egy nappal vezekeltél,
most lennél hetven. Micsoda áldozat!

Gyűlöllek, lélekmélyi kaland! –
Nem tudom Őt megtartani. Késik az irgalom.
Felvonulnak sorban az emlék-mágiák,
halottsárga arcodon átleng a túlvilág.

Bensőmben már kong a lélekharang.

5.

„Hagyják elmenni!” – így az orvos.
Megőrült? Mit beszél? Csak ott kinn zúg
a szél, s bennem záporoz az idő.
Aztán a takaró alól megcsapott
a bomló hús árulása, a gonosz.

Fekélyek kezdtek birtokba venni tested.
A párnán jobbra-balra mozgattad fejed:
bárkivel, de Veled ez meg nem eshet.

Még levágtam körmöd, kidörzsöltem hajad,
megkaptad így a hétköznapi szentségeket;
az Úr megbocsátott, súgtam –

ezzel oszlattam el utolsó kételyedet.

6.

Valami kódolt tudással, öntudatlanul is
mindannyiunknál bölcsebb voltál.
Egy héttel a vég előtt, végtelen jóssággal
kihúztad tenyerünkől kezéd. Búcsúztál.

Értsétek hát meg, ez a megmerevedett test
lélek is, egy „összeomló kincstár”.
Tegnap még volt, érzett, élvezett,
ma pedig meg nincs már.
Ennyi volt tehát? Árván maradtak könyveid.
Lezárult szétloholt életed.
Hiába hullnak könnyeim.

„Magaddal vitted érzéseimet.”

7.

Tegnap még otthonos melegen izzott
láztól forró kezéd, ma dermedt,
jéghideg márvány, fájó emlékezet.

Hófehér ingeden kivasaltam
az apró ráncokat, hogy Valpurgis-éjeden
rophasd majd haláltáncodat,
csokornyakkendőd, mint éji lepke
száll majd fel a sötét fellegekbe.
Halotti maszkodra ráfagyott
utolsó mosolyod, az örök.

„Drágám”, – kérlellek – „adj erőt,
kibírni, ami maradt, a jövőt...”

SZÁMUNK SZERZŐI

Bogdán László (1948, Sepsiszentgyörgy) a Magyar Művészeti Akadémia tagja, József Attila-díjas író, költő. Középiskolai tanulmányait a Székely Mikó Kollégiumban végezte, 1966-ban érettségizett. Segédraktárnok, állat-egészségügyi munkás, keramikus, nevelő, művelődési aktivista, majd 1969-től a sepsiszentgyörgyi Megyei Tükör belső munkatársa volt. 1987-től A Hét című bukaresti hetilapot szerkesztette. Az 1990-es években a sepsiszentgyörgyi Háromszék című napilapba politikai, kulturális és művelődéspolitikai cikkeket írt.

Iancu Laura (1978, Magyarfalva, Moldova) a Magyar Művészeti Akadémia tagja, József Attila-díjas költő. Középfokú tanulmányait a csíkszeredai Nagy István Zenei és Képzőművészeti Líceumban végezte 1997-ben. Budapesten óvodapedagógusként, majd teológus-hittanárként diplomázott. A Szegei Tudományegyetemen néprajzoként végzett, majd a Pécsi Tudományegyetem Néprajzi Tanszékén szerezte meg PhD fokozatát. 2010 óta az MTA BTK Néprajztudományi Intézetének munkatársa.

Tömör Péter (1943, Kolozsvár) Székelyudvarhelyen nevelkedett, majd Kolozsváron tanári oklevelet szerzett, később színház-rendezői képzést szerzett a marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolán. 1978-ban áttelepült Magyarországra. Itt előbb a debreceni színház dramaturgia, 1979–82 között a kecskeméti, Katona József Színház rendezője, 1982–84-ben a veszprémi, 1985–89-ben a zalaegerszegi színház rendezője. 1989-ben Németországba költözött. 1991–1993 között a Badische Landesbühne főrendezője lett, majd a bonni Euro Theater Central vezető rendezője és művészeti tanácsadója (1995–2014). 2000–2003 között a Veszprémi Petőfi Színház művészeti vezetője volt.

Szeles Judit (1969, Csenger) diplomáit a nyíregyházi tanárképzőn, illetve a Debreceni Egyetemen szerezte. Pályafutását a Sárvári Diákköltők és Diákírók Találkozóján kezdte. Családjával 2003 óta él Svédországban, Strömstad városában.

Lanczok Gábor (1981, Székesfehérvár) József Attila-díjas költő, író, műfordító. 1999-ben érettségizett a szombathelyi Nagy Lajos Gimnáziumban. Egyetemi tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végezte. Balatonhenyén él.

Geri Ádám (1980, Budapest) a BME-n végzett Gépészmérnöki Karon ipari termék- és formatervező szakon, illetve a BGF-KVIK-en kereskedelmi közgazdász szakon. Jelenleg a Borászpórtál és Vinoport boros online magazinoknál dolgozik szerkesztő/újságíróként.

Pollágh Péter (1979, Tatabánya) József Attila-díjas költő, esszéista, szerkesztő.

Murányi Zita (1982, Budapest) legutóbbi verseskönete Jolly Joker címmel jelent meg a pécsi Litera Túra kiadónál.

Szirmai Péter (1970, Budapest) író, építészmérnök és környezetvédő. Budapesten él.

Horváth Eve (1984, Nagykanizsa) az ELTE BTK hallgatója, Budapesten él.

Gulísió Tímea (1989, Marcali) Budapesten él. Költő, író, festő, audiovizuális előadó.

Kemendi Zsuzsanna (1969, Veszprém) Budapesten és Hajmáskéren él.

Szabó Elvira (1985, Székesfehérvár) pszichológia szakon diplomázott. Egy könyvkiadó munkatársa. Budapesten él.

Medve A. Zoltán (1961, Pécs) az eszéki egyetem BTK Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének oktatója. Pécsen és Eszéken él.

Hörcher Eszter (1984, Budapest) recenziókat és kritikákat ír. Budapesten él.

Csik Mónika (1978 Zenta) a bácskai Kispiacon nevelkedett. Író, költő, a Magyar Szó újságírója. Napjainkig kilenc kötete jelent meg, a legutóbbi 2018-ban Szekrénylakók címmel. Szabadkán él.

Sebő József (1957, Ajka) a veszprémi Padányi Bíró Márton Gimnázium tanára.

Izinger Katalin (1975, Budapest) az ELTE-én végzett művészettörténetet. A székesfehérvári Szent István Király Múzeumban dolgozik.

Virág Zoltán (1966, Zalaegerszeg) irodalomtörténész, a Szegei Tudományegyetem BTK docense. Legutóbbi kötete Próbára tett emlékezet címmel jelent meg a veszprémi Művészetek Háza kiadásában.

Véssey Miklós (1990, Budapest) gimnáziumi tanárként dolgozik, versei és novellái 2015 óta jelennek meg különböző irodalmi folyóiratokban.

Rév Tamás (1982, Budapest) programozóként dolgozik szülővárosában.

Móritz Máttyás (1981, Budapest) a kétezres évek közepeitől publikál verseket és prózákat. Csepelen él.

Faludi Ádám (1951, Tatabánya) József Attila-díjas író és költő.

Bíró József (1951, Budapest) Újpesten él. Költő és nemzetközi hírű performer.

Debreczeny György (1958, Budapest) könyvtárosként dolgozik szülővárosában.

László Zsolt (1963, Szombathely) a székesfehérvári Vár folyóirat versrovatának szerkesztője.

Somogyi Csaba (1988, Várpalota) a Pécsi Tudományegyetem bölcsészkarán történelem-pedagógia mesterszakot végzett.

Varga Richárd (1984, Sopron) magyart és történelmet tanít a nemesvámosi Waldorf gimnáziumban. Veszprémbe él.